

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 0

Handwritten text on the right margin, possibly a library or collection stamp.

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERMÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU
Z KOPALNÍ KRÓL' BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. SKARBOFERME KRÓL. HUTA.

PAŃSTWOWA FABRYKA ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W CHORZOWIE

DOSTARCZA NA DOGODNYCH WARUNKACH:

AZOTNIAK
SALETRE „NITROFOS”
SALETRE AMONOWĄ
SYNTETYCZNA SALETRE SODOWĄ
KWAS AZOTOWY
WODE AMONJAKALNĄ
AMONJAK SKROPLONY

AZOTNIAK I SALETRE „NITROFOS” MOŻNA NABYĆ ZA POŚREDNICTWEM
WSZYSTKICH ORGANIZACJI ROLNICZO-HANDLOWYCH W KRAJU

WSZELKICH INFORMACJI UDZIELA:
PAŃSTWOWA FABRYKA ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH
W CHORZOWIE

PRODUKTY
STANDARD-NOBEL

BENZYNA
OLEJE AUTOMOBILOWE
OLEJE SMAROWE
NAFTA

AUTO-POLYSK
ASFALTY
FLIT

SPRZEDAŻ W CAŁEJ POLSCE

CENTRALA, WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 57

URZĘDNICZKA

z wyższym wykształceniem

z praktyką w wielkich firmach w kraju i zagranicą, pisząca na maszynie, samodzielna korespondentka (język angielski, francuski, niemiecki i włoski) posiadająca znajomość buchalterji, ustawodawstwa pracy, ubezpieczeń społecznych, oparta o pierwszorzędne referencje — szuka odpowiedniego stanowiska.

Łaskawe propozycje pod „Semper avanti” do Administracji tygodnika „POLSKA GOSPODARCZA”.

Zasadą nowoczesnego kupca jest:

„Największy
obrót i naj-
mniejsze
zapasy,

by nie więzić
kapitału
obrotowego”.

Zasadę tę realizuje SAMOLOT, przywożąc towary z odległych miast z szybkością telegraficzną.

Samoloty kursują codziennie. Niskie taryfy przewozowe. Ułatwione formalności celne. Dostawa do domów.

Informujcie się w biurach Polskich Linij Lotniczych „LOT”.

Polska sieć komunikacji powietrznej obejmuje:

Bydgoszcz, Katowice, Kraków, Lwów, Poznań, Warszawa, Gdańsk, Brno w Czechosłowacji, Wiedeń, Czerniowce, Galati i Bukareszt.

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNEJ PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI
WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
O ZDROWY EKSPORT — EUGENIUSZ KWIATKOWSKI	1401	NOWE SPÓŁKI AKCYJNE	1425
SPOSOBY OŻYWIENIA KONJUNKTURY — ZYGMUNT RAWITA-GAWROŃSKI	1403	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1425
KAPITALIZACJA OSZCZĘDNOŚCI POLSKIEJ EMI- GRACJI WE FRANCJI — ZDZISŁAW GRABSKI	1407	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
ŻYCIE GOSPODARCZE:		PODATKI I OPŁATY.	1426
Rynek pracy w czerwcu 1930 r.		KREDYT.	1427
GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1429
GÓRNICTWO WĘGLOWE	1409	Z BANKU POLSKIEGO	1430
ROLNICTWO	1414	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
Cła od tłuszczów wieprzowych — W. H.		AMERYKAŃSKA NOWELA CELNA A OBNIŻKA CEN ŚWIATOWYCH — A. R-ek	1431
Zasady sążdenia bydła na przeglądach hodowlanych — M. M.		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL:		OGÓLNE	1432
OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ	1415	FRANCJA	1433
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1416	ANGLJA	1433
RYNEK AKCYJNY	1418	STANY ZJEDNOCZONE AM.	1433
KOMUNIKACJA I TRANSPORT.	1419	NIEMCY	1434
Ulgi taryfowe dla ziem wschodnich i zachodnich — J. G.		RUMUNJA	1434
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1422	SZWECJA	1434
PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:		BRAZYLJA	1435
ORZECZNICTWO SĄDOWE	1424	MEKSYK	1435
KRONIKA BIEŻĄCA:		SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	1435
PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1425	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1436

DO ZESZYTU NINIEJSZEGO DOŁĄCZONY JEST Nr. 15 „WIADOMOŚCI STATYSTYCZNYCH GŁ. URZ. STATYST.”

O ZDROWY EKSPORT¹⁾

OD DWÓCH LAT Państwowy Instytut Ekspor-
towy rozwija b. intensywną działalność, idącą
w kierunku aktywizacji naszej ekspansji gospo-
darczej, udzielając porad, a nawet nieraz i bezpośred-
niej pomocy eksporterom zarówno w zakresie nowych

możliwości zbytu, jak i w zakresie zróżniczkowania,
ustandaryzowania naszego wywozu. Pierwszy okres
działalności Instytutu wymagał więc działania nietylko
b. wszechstronnego, ale i doraźnego, a to tem bar-
dziej, że dawne drogi ekspansji gospodarczej uległy
całkowitej zmianie, że ujemnie kształtujący się przez
czas dłuższy bilans handlowy wymagał niezwłocznej
akcji, że w realnych możliwościach eksportu istniały
pewne niedociągnięcia organizacyjne, bądźto ze strony
samego życia gospodarczego, bądźto ze strony insty-

¹⁾ Na posiedzeniu inauguracyjnym nowej Rady Państwowego
Instytutu Eksportowego Pan Minister Przemysłu i Handlu, Inż.
E. Kwiatkowski, wygłosił przemówienie, w którym wykreślił linję
pracy Instytutu, a przede wszystkim poruszył konieczność zre-
widowania charakteru i metod eksportu. Zamieszczamy to prze-
mówienie poniżej prawie w całości (Red.).

tucyj państwowych, które należało natychmiast usunąć.

Należy przyznać w imię słuszności, że zadanie swe w tym pierwszym okresie organizacji i działalności Państwowy Instytut Eksportowy spełnił dobrze, z korzyścią dla życia gospodarczego i Państwa, mimo rozporządzania bardzo szczupłymi środkami materialnymi i mimo wielu obiektywnych trudności, na które w pracy swej napotkał.

Ponieważ gospodarstwo polskie jest skonstruowane w ten sposób, iż posiada wielkie walory dynamiczne, potencjalne, które jednak praktycznie nie są w dostatecznej mierze wyzyskane, przeto, aby stopniowo uzyskiwać te walory, potrzebne są niezbędnie dwie rzeczy: potrzeba dopływu kapitału i dopływu odpowiednich urządzeń i środków pomocniczych.

Oczywista rzecz, że normalnie, w okresie zdrowego rozwoju życia gospodarczego jakiegokolwiek hamowanie tych niezbędnych czynników rozwoju produkcji nie powinno i nie może mieć miejsca. A więc musi się m. in. rozwijać i zdrowy import oraz musi się tworzyć warunki dla przyciągnięcia kapitałów.

W jaki sposób możemy zapłacić ten import? Bardzo wiele pozycji bilansu płatniczego naszego albo nie przedstawia ilościowo znaczniejszej wartości, albo ulega stopniowej redukcji.

Musimy więc przedewszystkiem import płacić naszym eksportem. I dlatego to zagadnienie eksportu posiada niesłychanie wielką wagę.

Jednym z najważniejszych czynników rozwoju eksportu w pierwszej fazie jego kształtowania się stały się t. zw. zwroty ceł, zrealizowane przy najszerszym współdziałaniu Ministerstwa Skarbu w skali bardzo poważnej.

Jeżeli jeszcze w 1926 r. zwroty ceł reprezentowały sumę kilkudziesięciu tysięcy złotych miesięcznie, to obecnie przekroczyły parę milionów miesięcznie. Ekspansja w tym kierunku poszła b. daleko i nieomal doszła do kresu tych możliwości finansowych, które Państwo posiada w obecnej sytuacji finansowej.

Następnie została powołana do życia jeszcze specjalna instytucja—komisja do popierania eksportu pionierskiego, której działalność została znacznie rozszerzona, która ingerowała i udzielała bezpośredniej pomocy w kilkuset wypadkach, z pozytywnym rezultatem. Obecnie przechodzimy do zupełnie nowego okresu, nie tylko ze względu na nasze wewnętrzne życie gospodarcze, ale i na zewnętrzne. Zaczynają zjawiać się w polityce gospodarczej międzynarodowej zupełnie nowe fakty o niezmiernie doniosłym znaczeniu, które niewątpliwie na cały rozwój i bieg życia gospodarczego zdobywają b. silny wpływ, a w przyszłości na tym rozwoju niezwykle silnie zaważą.

Wobec tych nowych faktów będziemy musieli coraz częściej zajmować zdecydowane stanowisko, a więc

i wobec siebie samych musimy z całkowitą jasnością przeprowadzić analizę naszych wysiłków i naszej polityki handlowej, musimy skonkretyzować nasz program ekonomiczny na wszystkich polach naszego życia. Częścią tych zagadnień są zagadnienia, związane z rozwojem polskiego eksportu. Praca ta musi dotyczyć nie tylko kwestji określenia jakości towarów, które mogą z powodzeniem gospodarzem i dodatnim skutkiem finansowym wychodzić nazewnątrz, ale również muszą być ustalone drogi i kierunek tej ekspansji, t. j. rynki, na których możemy pracować trwale i systematycznie. Coraz mniejszą wartość będzie przedstawiało dla nas to, co w pierwszej chwili było zagadnieniem najważniejszym, to jest rzucanie się z pewnym towarem na przypadkowy rynek, do przypadkowego odbiorcy. Dzisiaj stoi przed nami zagadnienie opracowania rynków, któreby mogły być na stałe odbiorcami towarów i klasyfikowanie towarów, których eksport z powodzeniem można rozwijać i popierać. To jest zagadnienie pierwsze.

Drugie zagadnienie, które już dzisiaj rysuje się w opinii wszystkich gospodarzo zorganizowanych państw w Europie, to jest przestudjowanie, do jakich granic absurd, który popełniają dzisiaj wszyscy w Europie, forsując gwałtownie eksport na niekorzyść konsumenta krajowego, ma być dociągnięty, oraz w imię jakich celów gospodarczych. Wydaje mi się, że gdyby wszystkie środki materialne, które zostały zmobilizowane w Europie i Ameryce przez państwa i życie gospodarcze, przez całe społeczeństwa na cele dumpingu — zostały poświęcone rozwojowi konsumpcji wewnętrznej, to weszlibyśmy na drogę uzdrowienia stosunków gospodarczych, na drogę znacznie szerszą, prostszą i pewniejszą.

Rozumiem zupełnie dobrze, że sami nie możemy się oderwać od metod, stosowanych we współpracy, czy współprzeszkadzaniu ekonomicznym, międzynarodowym. Jestem jednakże pewny, że ostatecznie te niezdrowe metody zbankrutują, a metody współpracy gospodarczej — jak obecnie nie prowadzące do realnego celu — ulegną modyfikacji.

O ile bowiem uważam, że metody, zastosowane obecnie dla odbudowy gospodarstwa europejskiego, są fałszywe, o tyle sama idea, sam cel międzynarodowej organizacji i racjonalizacji gospodarstwa jest zupełnie słuszny i niezbędny. Życie narzucać go będzie z coraz bardziej żywiołową siłą do rozstrzygnięcia.

A więc i na ten moment już dziś musimy się przygotowywać.

Rekapitułując, chcę podkreślić, że stoi przed nami zagadnienie reorganizacji w sposób zupełnie celowy i przemyślany naszego eksportu, zagadnienie ustalenia, dlaczego w pewnych dziedzinach chcemy i musimy ponieść nawet pewne przejściowe straty, by z określonym towarem dostać się na określony rynek zbytu, by następnie uczynić go trwałym dla naszej ekspansji

i zdobyć wreszcie trwałe powodzenie zarówno dla wytwórcy, jak też i dla tego najważniejszego ogniwa w działalności handlowej, t. j. dla kupca.

Zadaniem handlu zewnętrznego jest przysporzenie korzyści całemu krajowi i całemu społeczeństwu. Jeżeli od tej naturalnej linii muszą chwilowo istnieć odchylenia, to należy je ściśle i rzeczowo uzasadnić i uświadomić.

Ważne jest, że staliśmy się państwem morskiem, posiadającym nie tylko własne wybrzeże, ale własne porty i zawiązek własnej floty handlowej. Handel zamorski stwarza ludzi o szerszym horyzoncie ekono-

micznym, pomnaża wartości, buduje realne sąsiedztwo z narodami całej kuli ziemskiej.

Wskazać więc drogi eksportu, utrwalić rynki zbytu, otworzyć nowe ośrodki ekspansji, udoskonalić metody handlu, podnieść jakość i wartość towaru polskiego, przyzwyczaić obywateli do solidności kupieckiej, a przede wszystkim wypracować zasady, które uczynią handel polski czynnikiem, przynoszącym nie straty, lecz korzyści społeczne — oto wielkie zadania i cele Instytutu Eksportowego.

Eugenjusz Kwiatkowski

SPOSOBY OŻYWIENIA KONJUNKTURY

NIE NALEŻYTE wyzyskanie czynników produkcji, pogorszenie zaopatrzenia gospodarstwa narodowego w towary, spadek przywozu, a czasami także osłabienie wywozu, zmniejszenie produktu społecznego, rosnące bezrobocie, nadmiar pieniądza krótkoterminowego przy równoczesnym braku kapitału — to są wszystko objawy depresji konjunkturalnej, widoczne obok Niemiec także i w Polsce i w całym szeregu innych krajów europejskich i pozaeuropejskich. Że stadjum to nie wróży dziś jeszcze rychłej poprawy — dowodem tego jest, zdaniem mojem, słaby wynik pożyczki Younga, mimo troskliwego preparowania rynku, oraz niepowodzenie pożyczki austriackiej. Niemniej każda akcja nosi w sobie zarodek reakcji, każde stadjum konjunktury zawiera już tendencje, których nieuniknione dalsze rozwój musi prowadzić do poprawy. Zła konjunktura usuwa mniej podatne do konkurencji ośrodki produkcji, pozostawiając silniejsze, spadek cen towarów i pieniądza zachęca do nowej przedsiębiorczości, rośnie powoli zaufanie we własne siły i w przyszłość i zaczyna się powoli poprawa — czasem i prędzej, jeżeli przyjdzie z zewnątrz bodziec w postaci np. angielskiego strajku węglowego w 1926 r.

Przejmując się jednak zbyt przekonaniem o konieczności fal ekonomicznych, gotowiliśmy dojść do przeświadczenia, że wszystko należy pozostawić swemu losowi, to będzie poprawa, bo i tak poprawa być musi. Całego zakłócenia tej harmonii ekonomicznej można dopatrywać się w zmianie potrzeb szybszej aniżeli zmiana zdolności ich zaspokojenia, czyli w trudności przystosowywania się w gospodarstwie. Podaż nie nadąża więc za zmianami popytu z pożądaną chyżością, gdyż aparat produkcyjny potrzebuje czasu na przestawienie się.

Zachodzi zatem pytanie, czy wobec gospodarczej depresji można przedsięwziąć środki, które ułatwią wydobyć się z niej i przyspieszą powrót pomyślnych czasów.

Takie środki niezawodnie są, a najwięcej możliwości stosowania ich posiadają czynniki publiczne, czyto w drodze bezpośredniego angażowania swej potęgi finansowej, czyto w drodze pośredniego wpływania na gospodarstwa prywatne przez zarządzenia administracyjne. Ta droga pośrednia jest uważana za skuteczniejszą. Z pośród środków, na niej używanych, bywa wymieniana na pierwszym miejscu polityka

dyskontowa. Jest ona jednak w tym wypadku raczej paljatywem, służy znacznie więcej ochronie waluty, a w czasach depresji banki emisyjne z reguły tracą kontakt z rynkiem pieniężnym, jak to od jesieni 1929 r. obserwujemy w Niemczech — nie mówiąc już o Polsce. W Stanach Zjednoczonych usiłuje Federal Reserve Board prowadzić politykę konjunkturalną zapomocą restrykcji kredytowych i t. zw. „open market policy”, polegającej na zasycaniu i wysysaniu rynku pieniężnego przez sprzedaż lub kupno papierów państwowych zależnie od potrzeby. Jest to sposób potężnego oddziaływania na rynek, niepraktykowany w Europie, ale i w Stanach Zjednoczonych przynoszący z punktu widzenia rozpatrywanego celu wspaniałe rezultaty.

Do dalszych sposobów zaliczyć należy politykę ubezpieczeń bezrobotnych i zakupów państwowych. Pierwszy z nich nosi dotychczas charakter przeważnie społeczny — chociaż przez stopniowanie opłat, zależnie od stanu konjunktury, możnaby dokonywać pewnego wyrównania ciężarów. Sprawę oddziaływania na konjunkturę zapomocą zakupów publicznych jako zupełnie specjalną pozostawimy na uboczu.

Pozostawałoby rozpatrzenie, czy przez wywieranie wpływu na kształtowanie się pewnych elementów kosztów produkcji i wywoływanie pewnych tendencji rozwoju tych elementów nie mogą gospodarstwa prywatne — za impulsem ze strony państwa — przyspieszyć poprawy konjunktury. W tym celu musimy się nieco dokładniej przyjrzeć siłom ekonomicznym, działającym w stanie depresji. Konieczne opóźnienie się przystosowania podaży do zmienionego i zmieniającego się ciągle popytu pociąga za sobą jeszcze i tę komplikację, że podczas procesu przestawiania się produkcji zachodzą dalsze zmiany popytu. W walce, toczącej się o podział strat, stąd powstałych, decydującą rolę mają stosunki sił: syndykaty wytwórców i robotników oraz silnie zorganizowane technicznie przedsiębiorstwa podtrzymują, jak długo się da, swoje nominalne udziały, a ustępować muszą nieskartelowane gałęzie produkcji (spadek cen towarów na wolnym rynku, a równoczesne utrzymanie a nawet wzrost cen „regulowanych”), robotnicy niezsyndykalizowani, upadać — zakłady produkcyjne słabsze. Tym czynnikiem, który przeciwdziała powstałej dysharmonii i zmusza podaź i popyt do

wzajemnego dostosowania się, jest formułka stosunku wymiennego między towarem a towarem, wzgl. między towarem a usługą, a więc cena, czy to w formie ceny towarowej, czy płacy zarobkowej. O tem działaniu pisze znany liberalny ekonomista Alfred Lansburgh¹⁾:

„Przy artykułach, od których popyt się odwraca, lub których podaż o wiele ponad popyt się wzmacnia, cena spada w stopniu, odpowiadającym dysproporcji między oboma przeciwnikami, zmusza artykuły, przy których schodzi poniżej poziomu ich kosztów własnych i przez to wywołuje odpadnięcie bodźca zysku, do usunięcia się z procesu produkcyjnego. To jest sens „kryzysu”. Oswobodzona w ten sposób siła kupna nie próżnuje jednak. Już podczas kryzysu zostaje ona, również przez cenę, skierowana na teryny, na których przez wzrost ceny ponad koszty własne bodziec zysku doznał wzmocnienia i na których może ona o tyle intensywniej działać, im więcej artykułów konkurencyjnych zostało przez kryzys z rynku usuniętych. To jest sens i treść „poprawy” konjunktury... Rezultatem końcowym tego procesu przestawienia, wymuszonego przez cenę, jest po jednej stronie trwałe potaniecie całej wytwórczości, produktu społecznego, i przez to odpowiednie zwiększenie siły kupna, która, chociaż nominalnie niezmienniona, realnie rośnie i coraz to większe quantum dóbr absorbuje. Po drugiej stronie jest rezultatem końcowym wessanie sił roboczych, zwolnionych podczas kryzysu, przez te dziedziny zarobkowania, które z poprawy korzystają”.

Ten schemat Lansburgh'a, ujęty krótko i przezroczysto, uzmysławia nam jasno zdolność ceny do automatycznego regulowania przebiegu cyklów konjunkturalnych i przywracania harmonii, naruszonej przez zmiany popytu. Czy jednak planowe wpływanie na tworzenie się cen, t.j. na pewne elementy stojących za nią kosztów produkcji, może wywołać przyśpieszenie lub zwolnienie przebiegu pewnej fazy konjunkturalnej, zależnie od naszej woli?

Pozostawimy na uboczu zagadnienie stabilizacji konjunktury. Usiłowano je rozwiązać praktycznie w Stanach Zjednoczonych. Od wielkiego kryzysu w 1921 r. można tam było obserwować duże złagodzenie fal (nie wytrzymałoby jednak bliższej analizy poszczególnych branż), jednak rok 1929 rozwiązał wszelkie złudzenia. Tutaj ograniczymy się tylko do rozpatrzenia możliwości doraźnej pomocy gospodarstwu przez złagodzenie depresji.

Sama przez się nasuwa się uwaga, że, skoro ożywienie gospodarstwa zależne jest od pobudzenia przedsiębiorczości, ta zaś czeka na odpowiednią zniżkę cen i taniość kapitału, to do ożywienia tego możemy doprowadzić, oddziałując na te ceny, które mimo depresji trzymają się twardo (wzgl. na ich elementy składowe) oraz na rynek kapitału.

Jednym z najważniejszych składników kosztów produkcji są płace zarobkowe. Wiadomą jest rzeczą, że w czasie recesji gospodarczej utrzymują one siłą bezwładności tendencję wzrostu, a potem, w okresie depresji, bronią zapalczywie swego poziomu nominalnego, mimo wzrostu ich wartości realnej. Zniżka kosztów produkcji może być przeprowadzona:

1) przez zmniejszenie kosztów kapitału, co wymaga wzmocnienia obrotów lub odpisania poważnej części kapitału zakładowego;

2) przez zniżkę taryf kolejowych i pocztowych, komunalnych taryf na siłę i światło;

3) przez zmniejszenie ciężarów podatkowych, ciążących na przedsiębiorstwie, albo wreszcie

4) przez zniżkę kosztów materiału i płac.

O pierwszych trzech punktach nie będziemy mówić, bo nie przedstawiają one widoków powodzenia. Co się zaś tyczy materiału, t.j. surowców i półfabrykatów, to obecna depresja wywołała już dużą zniżkę cen towarów, notowanych na wolnym rynku. Pozostawałyby jeszcze ceny, regulowane przez kartele — te znowu zasłaniają się niemożnością zniżki, jak długo poziom płac taryfowych robotników zsyndykalizowanych pozostanie nienaruszony. Dochodzimy zatem do konieczności rewizji płac zarobkowych.

W tym kierunku mamy do zanotowania w Stanach Zjednoczonych dużą zniżkę, wynoszącą przeciętnie 8%, w okresie od listopada 1929 r. do maja 1930 r. (w tej zniżce jest jednak ukryte zmniejszenie tygodnia roboczego). Toczą się tam obecnie układy między przemysłowcami a związkami zawodowymi o rewizję taryf w kierunku dalszych zniżek. Firma Chrysler zniżyła z własnej inicjatywy o 10% płace wszystkich pracowników, począwszy od Mr. Chrysler'a, a skończywszy na najmłodszym gońcu. Ta akcja, możliwa, a nawet i wskazana w kraju, którego standard życiowy robotnika tak dalece przewyższał całą resztę świata, zostaje obecnie podjęta przez Niemcy, gdzie niezaprzeczenie zarobki robotnicze wzrosły po wojnie do poziomu, który byłby ideałem dla naszego robotnika.

W Niemczech zniżka płac zarobkowych została, zupełnie słusznie, związana ze zniżką cen odnośnych produktów. Układy, prowadzone w Oyenhausen między pracodawcami a pracobiorcami przemysłu żelaznego, doprowadziły do porozumienia, zatwierdzonego — z pewnymi zmianami — przez Ministra Pracy Rzeszy w dniu 10 czerwca. Mocą tego porozumienia mogą być płace robotników i urzędników w tym przemyśle zniżone aż do 7½%, jednak na miesiąc przed dokonaniem tego muszą być zniżone ceny wyrobów i to w rozmiarach większych, aniżeli to odpowiada oszczędności, przez zniżkę płac osiągnąć się mającej. Związki handlowe niemieckiego kartelu stalowego zdecydowały się już, w następstwie tego, obniżyć ceny żelaza zasadniczo o RM 4 na tonnie. Jest to w Niemczech pierwszy wypadek, kiedy arbitraż Rządu Rzeszy rozstrzygnął sprawę w myśl żądania pracodawców, a także pierwszy wypadek, kiedy ci pracodawcy musieli uznać pożyteczność, silnie zwalczanego dotychczas, ustawodawstwa arbitrażowego. Równocześnie z tem włączył Rząd Rzeszy w swój plan finansowy także projekt obniżki płac wszystkich urzędników i funkcjonariuszy Państwa i zakładów państwowych, zrazu o 4%, potem o 2½%. Jak wiadomo, odrzucenie projektu tego było jednym z powodów rozwiązania Reichstagu, niemniej został on wprowadzony w życie w dn. 26 lipca r. b. w drodze rozporządzenia.

Skutki podobnej redukcji płac mogą być następujące:

¹⁾ „Die Bank” Nr. 25/1930, str. 955.

Robotnicy będą starali się przerzucić część różnicy na handel detaliczny. Niemniej pewne gałęzie handlu detalicznego zyskają jeszcze na obniżce płac, która np. wywołuje regularnie wzrost konsumpcji chleba i margaryny na niekorzyść innych artykułów. Po drugiej stronie wzmocni się siła konkurencyjna produktu, co ze względu na wywóz może dać rychło dobre wyniki — ale i to nie bez zastrzeżeń. Czy przez to nastąpi przyciągnięcie siły kupna do produkcji w tych warsztatach wzmocnionych i zmniejszenie bezrobocia — to jest dalsza kwestja.

Podkreślić należy, że akcja zniżki cen i płac w przemyśle żelaznym mogła dlatego być uwieńczona powodzeniem i dlatego nie jest gospodarczo niebezpieczna, że rentowność tego przemysłu jest zupełnie zadowalająca, a zarobki robotnicze uchodzą za najwyższe w Niemczech. Ten ostatni punkt jest szczególnie ważny dlatego, że dla siły kupna warstw robotniczych, o ile chodzi o rynek towarów przemysłowych, mają znaczenie tylko nadwyżki dochodów ponad niezbędne życiowo minimum. Im niższe są płace, tem mniejsze są — przy danym poziomie życia — te nadwyżki, a stąd popyt na artykuły przemysłowe. O elastyczności standardu rozstrzyga zresztą jego poziom i stopień zdolności psychicznej warstw pracowniczych do przystosowania się do jego zniżki. Skutki zmian w dochodach z płac usiłuje uzmysłowić niemiecki Instytut Badania Konjunktur, opierając się na wynikach statystyk budżetów domowych:

	Dochód				
	100	127	154	186	247
	Odpowiadające wydatki				
Żywność i używki	100	122	138	161	197
Czynsz mieszkaniowy	100	128	149	171	208
Urządzenie i utrzymanie domu	100	161	213	336	540
Opał i oświetlenie	100	114	133	149	171
Odzież i bielizna	100	128	183	209	297
Inne	100	122	143	158	199
Kultura ciała i zdrowie	100	126	181	232	366
Oświata	100	133	159	185	244
Rozrywki	100	164	250	356	664
Wypoczynek	100	147	229	323	489
Komunikacje	100	148	189	287	418

W obecnym położeniu gospodarczym, stwierdza niemiecki Instytut Badania Konjunktur, zniżka płac zarobkowych lub podwyżka cen detalicznych wywołałaby ścieśnienie zbytu, godzące wprost w handel detaliczny. Nie da się odrazu powiedzieć, jak dalece i w jakim czasie ta zmiana siły kupna przeniosłaby się na przemysły, zasilające produktami konsumpcyjnymi drobny handel. Zależy to głównie od okoliczności, jak daleko postąpiło opróżnienie składów przez handel detaliczny, rozpoczęte w czasie recesji konjunktury. Jeżeli handel detaliczny dysponuje jeszcze dużymi zapasami, to ścieśnienie siły kupna konsumenta będzie narazie w nieznacznych rozmiarach przenosiło się na przemysły towarów konsumpcyjnych, hamując tylko tempo opróżniania składów. O ile jednak drobny handel zdołał już zepchnąć swoje zapasy i musi bieżące swe zapotrzebowanie pokrywać u producenta, to, według wszelkiego prawdopodobieństwa, ograniczenie siły kupna odbije się zaraz i prawie w pełni na producencie towarów konsumpcyjnych.

Dwojaka rola płac zarobkowych, jako składnika kosztów produkcji i jako składnika wewnętrznej siły

kupna, powoduje, że ich zniżka zmniejsza wprawdzie ciężar kosztów i pozwala przez obniżenie ceny produktu rozszerzyć zbyt, ale równocześnie osłabia rynek, zmniejszając jego siłę kupna. Ogólnej reguły na wybrnięcie z tego dylematu, o ile chce się pomóc gospodarstwu zamiast czekać na jego automatyczną poprawę — niepodobna postawić.

Ubocznie jeszcze poruszmy dalej idącą kwestję: czy zniżenie tylko płac nominalnych może przynieść istotną poprawę gospodarstwu, czy też może nie trzeba w tym celu ruszyć płac realnych? — zastrzegając się, że postulat zniżki płac realnych może wogóle być stawianym w tych tylko krajach, gdzie te płace nie zanadto zbliżają się do biologicznego minimum egzystencji i gdzie w interesie przyrostu oraz rozwoju fizycznego i kulturalnego ludności trzeba raczej wszystko robić, żeby płace realne podnieść.

Żądanie zniżki cen pochodzi wyłącznie z rozważań polityki spożywczej: zniżkę płac zarobkowych chce się w ten sposób uczynić znośną, że się obiecuje równoczesny spadek cen, który częściowo wyrównałby uszczerbek w płacy obecnej nominalnej, zwiększając pozostałą po zniżce jej realną siłę kupna. Tymczasem ceny tych towarów, które ludność robotniczą najbardziej interesują, nie mogą spaść, bo są one z pomocą ceł utrzymywane ledwie na poziomie opłacalności rolnictwa. Niema jednak wątpliwości, że w dziedzinie produktów przemysłowych da się czegoś dokonać. Przypuśćmy teraz, że istotnie zniżka płac wywołała odpowiednią zniżkę cen. Co wtedy? Wtedy płace realne po zniżce zrównają się z temi, które były przed zniżką, w tym właśnie okresie konjunktury, któremu chciano zaradzić. Czyli że dysproporcja między zwiększoną skutkiem depresji płacą realną a resztą kosztów produkcji zostanie taka, jaką była, a depresja się w niczem nie zmieni. Ponieważ zniżka cen na całej linii nie może nastąpić, choćby ze względu na ochronę rolnictwa, to powrotne wyrównanie różnicy w tej marży, która obecnie przedstawia wzrost płac realnych, nastąpi tylko częściowo, a mianowicie nie nastąpi co do odcinka, bronionego przez rolnictwo (to znowu tylko w tej wysokości, w jakiej da się on obronić). W tym też sensie nastąpi istotna zniżka płac realnych, w ich obecnej wysokości. Niebezpieczeństwo grozi tej akcji także ze strony handlu zagranicznego. W razie bowiem powszechnej zniżki cen — o ile ich poziom nie jest już za wysoki w stosunku do rynku światowego — nastąpi wzrost eksportu, a ten wywołać musi wyżkę cen krajowych. Stąd dochodzi się do wniosku, że trudna ta kwestja może być rozstrzygnięta tylko w ten sposób, iż równocześnie ze zniżką płac zarobkowych byłaby przeprowadzona zniżka podatków, ciężarów różnego rodzaju oraz taryf kolejowych i pocztowych, wyżka zaś cen, wywołana wzrostem eksportu, byłaby zrównoważona ożywieniem importu. To znowu zależy od obudzenia się przedsiębiorczości, w czem również mogłaby być pomocna inicjatywa rządowa. Widać stąd, ile trudności napotyka się, jeżeli ma się odwagę przemysleć do końca projekty, nęcące na pierwszy rzut oka.

W akcji Rządu niemieckiego, mającej na celu złagodzenie depresji, zasługują na uwagę jeszcze projekty ożywienia budownictwa mieszkaniowego i budowy dróg. Zniżka cen żelaza wyjdzie w pierwszym rzędzie na korzyść rynkowi budowlanemu, który też

ma stanowić dźwignię do dalszej rozbudowy akcji poprawy konjunktury. O ile wiadomo, zamierza Rząd niemiecki zainicjować budowę 35—40.000 mieszkań, co zatrudniłoby ok. 150.000 robotników. Obok tego ma być forsowana budowa dróg, zaś Koleje i Poczta Rzeszy mają być wezwane do najrychlejszego poczynienia inwestycji z przypadających na nie części pożyczki Younga.

Na wstępie jedna uwaga: programowe „nakręcenie” konjunktury osiągnie tem większy skutek, im więcej popytu zdoła ożywić. „Powinno się to stać w ten sposób — pisze Lansburgh — by siła kupna, zanim wróci znowu do stanu spoczynku, czyli osiągnie podstawę produkcji, t. j. surowiec i niewykwalifikowaną pracę ręczną, przeszła poprzez największą ilość stadiów wydoskonalonej produkcji, zasilając i ożywając każde stadjum. Do tego celu mało nadaje się budowa dróg, której koszty, wobec zatrudnienia przeważnie prymitywnej pracy ręcznej, zmieniają się zazwyczaj zaraz w popyt na artykuły spożywcze, t. i. osiągają podstawę produkcji. Lepiej już celowi temu odpowiada budownictwo mieszkaniowe, a najlepiej zamówienia kolejowe lub pocztowe (lokomotywy, wagony, aparaty telefoniczne i t. d.)”.

Co się tyczy budownictwa mieszkaniowego, to sprawa ożywienia go nie jest tak prosta, jakby się wydawało na pierwszy rzut oka. Niezawodnie istnieje w Niemczech brak mieszkań, wynoszący 400.000, jak oblicza Parker Gilbert w ostatnim sprawozdaniu (z dn. 21 maja 1930 r.). Liczba ta dozna niestosunkowo silnego wzrostu wobec dużego osłabienia ruchu budowlanego w r. b. Ale czem innym jest zapotrzebowanie obiektywne mieszkań, obliczone na podstawie liczb ruchu ludności, a czem innym subiektywne zapotrzebowanie, przedstawiające efektywny popyt na rynku mieszkaniowym. Ta siła kupna, o poziomie po wojnie znacznie niższym od teoretycznego zapotrzebowania obiektywnego, zmalała wybitnie podczas depresji i rozmią się zupełnie z ofertą oferującą mieszkania drogie, bo odpowiadające — mimo łagodzącego wpływu subwencji rządowych — wysokiej stopie kapitału. To samo widzimy i w Polsce, gdzie liczne nowe mieszkania stoją pustką, a o złaśodzeniu niedz w mieszkaniowej niema jeszcze mowy. Nie ulega zatem kwestji, że w tym kierunku nie można podniecać budownictwa, bo się rvczło doprowadzi do kryzysu, wychodzącego właśnie z rynku budowlanego.

Dalei. sprawą niezmiernie wagi jest, skąd należw czernać fundusze na budownictwo. Dostarczanie ich z wpływów podatkowych i z pożyczek wewnętrznych jest niczem innym, tylko przesunięciem siły kupna z ręk podatkowników lub posiadaczy oszczędności do ręk czynników publicznych. Wzrostowi środków pieniężnych w ręku państwa odpowiada wówczas zmniejszenie się tych środków w ręku prywatnego przedsiębiorcy, którego zdolność do zatrudniania sił roboczych maleje wobec osłabnięcia podatnika lub rwnku kapitałowego. Zapewne są momenty, kiedy płynność pieniądza skutkiem depresji gospodarczej jest duża, kiedy są już pewne objawy wzmacniania się rynku kapitału, a prywatni przedsiębiorcy czyto czekają jeszcze na dalszy spadek cen, czyto poprostu nie mają odwagi angażowania się. Wówczas apel czynników publicznych do wewnętrznego rynku może być poniekąd usprawiedliwiony, ale sens akcji

poprawy konjunktury może być tylko wtedy w pełni osiągnięty, jeśli kapitał na budownictwo przyjdzie z zagranicy. Dalsze zastrzeżenia, związane z konsumcyjnym celem takiej pożyczki, muszą odpaść ze względów oportunistycznych, wobec stanu wyższej konieczności, w jakim znajduje się gospodarstwo narodowe.

Trudności dostarczania funduszków można usunąć lub przynajmniej osłabić, jeżeli się o tem zawczasu pomyśli. Możliwe jest albo gromadzenie specjalnego funduszu podczas pomyślnej konjunktury i wydawanie go w okresie depresji, albo też ograniczanie w budżecie wydatków budowlanych w lepszych czasach i zaciąganie pożyczek w gorszych. W obu wypadkach nie odciąga się od rynku kapitałowego żadnych funduszków, bo w tej czy innej formie zostają one na rynku. Ale o tych ideałach niema dziś np. w Niemczech mowy i kwestja, skąd Rzesza weźmie pieniądze na tę akcję, jest bardzo trudna. Rynek kapitałowy jest jeszcze bardzo słaby, zresztą państwo bez zrównoważonego budżetu, w wiecznych opresjach kasowych, nie może ryzykować eksperymentów, które mogą wypaść gorzej niż pożyczka Reinholda w 1927 r. Z finansami krajów i komun jest jeszcze gorzej. Nieskoordynowana ich polityka finansowa i inwestycyjna oraz chybiona w dużym stopniu akcja nadzoru pożyczek doprowadziły do przeciążenia krajów i gmin kredytami krótkoterminowymi, któremi bardzo często finansowano właśnie budownictwo. Dzisiaj pierwszą ich troską jest pokrycie deficytów i konsolidacja kredytów krótkoterminowych, która na dłuższy okres czasu nada specyficzne piętno niemieckiemu rynkowi kapitałowemu. Wiaże się to z kwestją poderwanego zaufania do gospodarki finansowej czynników publicznych w Niemczech. Pisze o tem ostatnie sprawozdanie „Commerz und Privatbank” (z dn. 1 lipca r. b.): „To, co niemiecka polityka finansowa obecnie zamierza, nadaje się jedynie do zaostrzenia depresji. Mnożące się ciągle ciężary podatkowe muszą nadal zwaćcać siłę kupna, hamować tworzenie się kapitału i działać osłabiająco na konjunkturę... Wydaje się w najwyższym stopniu bezsensownem chcieć osiągnąć zniżkę cen i płac, jeżeli równocześnie czyni się starania, by przez wyżkę taryf, podatku majątkowego i wogóle dalszy wzrost ciężarów publicznych zmniejszyć dochody ludności. Tylko przez przeprowadzenie szeroko zakreślonego programu reform można stanąć na wysokości dzisiejszego położenia i przeszkodzić, by panujące przesilenie nie pogorszyło się jeszcze w krótkim czasie. Jeżeli nastąpi najpierw sanacja publicznej gospodarki finansowej, to dopiero wynikiem tego może być automatyczne podniesienie zaufania i rozwinięcie nowej przedsiębiorczości w Niemczech. Jak długo nie zostanie przywrócone zaufanie, to sztuczne próby nakręcania konjunktury przyniosą tylko minimalną korzyść”. (Także inny z wielkich banków niemieckich, Reichs-Kredit-Gesellschaft, w swem półrocznem sprawozdaniu (str. 56) dopatruje się klucza dzisiejszej sytuacji we wzroście zaufania do porządku w finansach).

Nie ulega żadnej wąpliwości, że żadna akcja poprawy konjunktury nie może sobie lekceważyć strony psychicznej społeczeństwa. Do istotnych składników formowania się linii konjunkturalnej należy pewna przesada w przewidywaniu tendencji, wyrażająca się nadmiernym optymizmem, prowadzącym do przesi-

lenia, i nadmiernym pesymizmem, pogłębiającym depresję. Przeciwdziałanie tej psychozie przez czynniki publiczne zależne jest od stopnia zaufania społeczeństwa do ich gospodarki. Niezawodnie mści się tutaj, jeśli chodzi o Niemcy, praktykowany długi lata dla celów polityki reparacyjnej system malowania w czarnych barwach przyszłości gospodarczej kraju, oraz w tych samych celach stosowane przeciążanie budżetów wydatkami konsumcyjnymi, w stopniu,

przekraczającym tempo rozwoju gospodarczego kraju.

Czy wogóle obecny okres depresji konjunkturalnej w szeregu państw dostarczy nam interesujących doświadczeń z zakresu celowego wpływania na rozwój konjunktury — to pokaże nam niedaleka przyszłość. Na wszelki wypadek nie spodziewajmy się za dużo.

Zygmunt Rawita-Gawroński

KAPITALIZACJA OSZCZĘDNOŚCI POLSKIEJ EMIGRACJI WE FRANCJI

POWSTANIE W PARYŻU Banku Polskiej Kasy Opieki stanowi bezsprzecznie jedno z najpoważniejszych posunięć w dziedzinie gospodarczej organizacji naszej emigracji.

O gospodarczej organizacji emigracji nie można myśleć jedynie pod kątem widzenia najdalej idącego poparcia ze strony kraju macierzystego, gdyż jest zrozumiałe, że Polska w chwili obecnej nie może i nie powinna zbyt angażować się finansowo w tym kierunku. Polskę poprostu nie stać na wkłady, które, być może, stałyby się nawet mogły dobrze procentującymi, lecz byłyby to w każdym razie inwestycje długoterminowe, a Polska sama przedewszystkiem takich inwestycji potrzebuje.

To, że nie możemy i nie będziemy zbyt wielkich środków poświęcać dla udogodnienia egzystencji emigrantów, jest całkowicie usprawiedliwione tym faktem, iż emigracja pozbawia kraj całego szeregu dóbr. Emigrant bowiem, wyjeżdżając z kraju, zabiera z sobą zasób pracy, którego kraj w danym momencie nie jest zdolny należycie spożytkować, lecz również i pewien zasób dóbr ekonomicznych. Pamiętać również należy o tem, że emigrant skonsumował do czasu swego wyjazdu również pewną ilość dóbr ekonomicznych, których w ciągu swego pobytu w kraju nie zdążył jeszcze swoją pracą gospodarstwu społecznemu zwrócić.

Godząc się na konieczność emigracji, należy przedewszystkiem pamiętać o tem, by w ten sposób była ona zorganizowana, ażeby te wszystkie dobra, zarówno ekonomiczne, jak i inne, których pozbawiła swój kraj macierzysty, była zdolna w jak najkrótszym czasie zwrócić, bez żadnych już dalszych ofiar i nakładów ze strony kraju macierzystego. Oczywiście jest, iż w dzisiejszych warunkach emigracja jest bardzo kosztowna dla Polski i przyczynia się w dużym stopniu do pogarszania bilansu płatniczego; rozumnie prowadzona polityka emigracyjna dążyć winna do zrównoważenia tych strat.

Nie zastanawiając się nad całokształtem polityki emigracyjnej, rozważymy działalność Banku Polskiej Kasy Opieki, jako tego czynnika, który winien w pierwszym rzędzie dążyć do tego, by bilans emigracyjny stał się dla kraju macierzystego aktywny, mianowicie drogą przenoszenia do kraju nagromadzonych przez naszą emigrację oszczędności.

Pierwszy oddział Banku P. K. O. został uruchomiony w Paryżu w lutym r. b. W chwili obecnej Bank posiada prócz tego oddziału agencję w Lens, oraz agencję w: Amiens, Metz, Mulhouse, Valen-

ciennes, St. Etienne. Dzięki temu ma on zdolność do ogarnięcia wpływami swymi prawie całej emigracji polskiej we Francji.

Oczywiście, że trudno spodziewać się, by szczególnie na terenie Francji nowopowstała instytucja mogła uzyskać w krótkim czasie pełne zaufanie wśród wychodźstwa. Jest ono bowiem usposobione naogół nieufnie do banków, które dotychczas działały na terenie Francji pod polskimi firmami.

Statut Banku Polska Kasa Opieki, zatwierdzony dn. 17 września 1929 r., opiera się na polskim prawie bankowym z dn. 17 marca 1928 r. Czynności Banku od początku działalności objęły przyjmowanie wkładów oszczędnościowych oraz przekazy zagraniczne. Oprocentowanie wkładów oszczędnościowych wynosi $5\frac{3}{4}\%$ rocznie, co wobec stopy procentowej w kasach oszczędnościowych francuskich, wynoszącej $3\frac{1}{2}\%$, winno stanowić poważną siłę atrakcyjną dla rzeszy emigranckich. Zaznaczamy jednak na tem miejscu, iż wkłady w kasach oszczędnościowych we Francji nie opłacają podatku od kapitałów i rent, co w pewnym stopniu zmniejsza zysk realny, osiąganym z różnicy w oprocentowaniu, stosowanym przez instytucje francuskie i przez Bank P. K. O. Oprocentowanie wkładów długoterminowych w Banku jest wyższe i wynosi 6% w stosunku rocznym.

Opłaty za przekazy zagraniczne wynoszą 1·50 fr. za przekaz do sumy 500 frs. oraz 3 frs. od dalszych 1.000 frs., a zatem stanowią tę samą opłatę, co pobierana za przekazy przez P. K. O. Z drugiej strony jednak należy zaznaczyć, iż Bank P. K. O. dzięki swej organizacji (agenturom) znacznie popularyzuje i ułatwia przekazywanie pieniędzy do kraju tym sferom emigracyjnym, które nie są dostatecznie uświadomione o sposobie przekazywania, stosowanym przez P. K. O. Odgrywa zatem w tym wypadku rolę czynnika, ułatwiającego i propagującego przekazywanie pieniędzy do kraju w drodze najwłaściwszej.

Jak wiadomo, statut Banku pozwala ponadto na szereg innych czynności, jak dyskonto weksli krajowych i zagranicznych, udzielanie pożyczek i otwieranie kredytów pod zastaw, kupno i sprzedaż na rachunek własny i obcy walut obcych, inkasowanie weksli i t. p. operacje, wchodzące w zakres czynności bankowych.

W miarę rozwoju Banku operacje te staną się zapewne również przedmiotem jego działalności, bo samo życie mu to narzuci, obecnie jednak rozwój Banku ogranicza się niemal wyłącznie do gromadzenia emigranckich wkładów oszczędnościowych.

Wkłady oszczędnościowe terminowe i bezterminowe
(we frankach francuskich)

	Terminowe	Bezterminowe	Razem
3/II —28/II	—	443.296'—	443.296'—
1/III —31/III	400.000'—	366.598'46	766.598'46
1/IV —31/IV	—	454.579'33	454.579'33
1/V —31/V	—	403.119'58	403.119'58
1/VI —31/VI	—	344.143'35	344.143'35
1/VII —15/VII	—	170.529'22	170.529'22
Ogółem:	400'000'—	2.182.265'94	2.582.265'94

Rozpatrując powyższe zestawienie, widzimy ciągle wzrost wkładów, lecz coprawda przyrost miesięczny maleje. Da się to łatwo wytłumaczyć faktem, iż instytucja omawiana nie zdążyła jeszcze dotrzeć do najszerszych warstw polskiej emigracji.

Charakter wkładów uwydatnia doskonale ruch na książeczkach oszczędnościowych (we frs. fr.).

	Wpłaty oszczędnościowe	Wyplaty oszczędności
Luty 1930	443.296'—	4.800'50
Marzec "	766.598'46	99.190'70
Kwiecień "	454.579'33	29.403'50
Maj "	403.119'58	100.456'05
Czerwiec "	344.143'35	68.759'80
1—15/VII "	170.529'22	35.635'10
Ogółem:	2.582.265'94	347.244'65

A zatem wkłady, jak widzimy z powyższego, posiadają typowy charakter oszczędności, odkładanych na długi termin.

Oszczędzający z zaufaniem odnoszą się do Banku, są jego klientami najpewniejszymi, gdyż działają najwyraźniej z myślą, by przez Bank dojść do zebrania sobie pewnej sumy pieniędzy. Wniosek ten wyprawdazamy z obserwacji nadzwyczaj słabego ruchu na książeczkach po stronie wypłat.

Dnia 15/VII r. b. wkłady oszczędnościowe wyraziły się sumą 2,235.021'29 frs., co na 5-miesięczny okres działalności stanowi w każdym razie wynik dobry. Do dn. 15/VII r. b. Bank wydał 366 książeczek oszczędnościowych, zlikwidowanych zostało zaledwie 5 książeczek. Wynika z tego, że wkład pieniędzy na 1 książeczkę wyraża się sumą nieco większą niż 5.000 frs. Oczywiście, ilość 366 książeczek jest bardzo mała — w stosunku do kilkuset tysięcy rzeszy emigrantów we Francji. Natomiast należy podkreślić, jako moment dodatni, stosunkowo wysoką sumę przeciętną wkładów poszczególnego klienta Banku.

Chociaż należy brać pod uwagę szczególnie trudne warunki nowopowstałego Banku we Francji, to jednak stwierdzić należy, iż winien on z jak największym wysiłkiem dążyć do szybkiego zwiększania swej klienteli. Suma bowiem 366 książeczek oszczędnościowych, o ile jest wystarczająca na początkową działalność, to

jednak musi szybko się powiększyć, o ile instytucja ma posiadać większy wpływ.

Drugi rodzaj operacji Banku P. K. O. — to obrót przekazowy. Przedstawia się on w następujący sposób (we frs. fr.):

Luty 1930	105.720'80
Marzec "	93.433'33
Kwiecień "	164.128'92
Maj "	108.429'22
Czerwiec "	124.558'15
1—15 VII "	84.338'45
Razem:	679.608'87

Jest zrozumiałe, iż obrót przekazowy zwiększać się będzie jedynie w miarę wzrostu popularności Banku. Dziś natomiast w ogólnej sumie pieniędzy, przekazywanych z Francji do Polski, poważniejszej roli nie odgrywa.

By wreszcie zdobyć sobie ogólne pojęcie o rozwoju Banku, zwróćmy uwagę na jego obroty w poszczególnych miesiącach (w zł):

Obrót ogólny na dzień:	
31/III	11.919.705'19
30/IV	13.063.293'90
31/V	13.824.952'90
30/VI	14.634.347'04

Po przeglądzie działalności Banku P. K. O. nasuwają się następujące wnioski:

Dotychczasowy przebieg jego operacji wskazuje najwyraźniej, iż powinien on posiadać tymczasowo charakter przede wszystkim kasy oszczędnościowej. Świadomość tego podziałać winna dodatkowo na dalszy przebieg jego rozwoju. Oczywiście jest jednak, że z chwilą pozyskania szerokiej klienteli Bank P. K. O. zdolny będzie również do przeprowadzania operacji bankowych, określonych statutem. Dziś jednak sądzimy, że przez czas dłuższy Bank P. K. O. winien wszystkie swe wysiłki skierować na gromadzenie oszczędności emigracji polskiej i lokowanie tych oszczędności w Polsce, czem przysłuży się do polepszenia stosunków gospodarczych w kraju, aktywizując równocześnie bilans naszego wychodźstwa we Francji w stosunku do kraju macierzystego.

Oczywiście, że na działalność Banku P. K. O. w Paryżu należy patrzeć ze specjalnego punktu widzenia, opartego na przeświadczeniu, że dążeniem każdej instytucji finansowej polskiej na terenach emigracyjnych musi być aktywizacja bilansu polskiego wychodźstwa. To stanowisko znajdzie wyraz w polityce bankowej, mającej za zadanie kumulowanie oszczędności, a następnie tworzenie z nich kapitału produkcyjnego w kraju. Inne operacje finansowe, które siłą rzeczy wchodzić muszą w zakres działania instytucji bankowej, rozwijać się winny jedynie w zależności od tej podstawy zasadniczej.

Zdzisław Grabski

ŻYCIE GOSPODARCZE

RYNEK PRACY W CZERWCU 1930 R.—Sytuacja na rynku pracy w czerwcu wykazała dalsze polepszenie; liczba bezrobotnych, zarejestrowanych w P. U. P. P., zmniejszyła się z 228.331

w początku czerwca do 207.250 w początku lipca. Równocześnie poważny spadek wykazała liczba częściowo zatrudnionych. Odprężenie na rynku pracy w omawianym okresie przy-

isać należy przede wszystkim: czynnikiem sezonowym; ponadto działała tutaj poprawa sytuacji w niektórych gałęziach przemysłu, a przede wszystkim przemysłu włókienniczego.

Liczby bezrobotnych, zarejestrowanych w P. U. P. P., podaje poniższe zestawienie (w początkach miesięcy):

	1926	1927	1929	1930
Styczeń	251.326	165.268	126.429	186.427
Luty	301.457	179.602	160.843	249.462
Marzec	302.179	178.403	177.462	282.568
Kwiecień	295.529	167.022	170.494	295.612
Maj	272.414	154.656	149.093	273.717
Czerwiec	256.934	132.453	122.771	228.321
Lipiec	243.302	116.719	106.622	207.258
Sierpień	223.474	103.451	97.191	
Wrzesień	205.393	94.177	91.512	
Październik	285.207	79.885	83.063	
Listopad	167.826	79.689	93.800	
Grudzień	168.008	94.132	126.644	

Następujące zestawienie podaje liczby częściowo zatrudnionych (w początkach miesięcy):

	1928	1929	1930
Styczeń	33.190	21.726	36.663
Luty	31.465	15.847	88.712
Marzec	25.565	16.554	117.973
Kwiecień	48.878	16.967	109.519
Maj	54.385	21.791	142.647
Czerwiec	27.461	26.343	127.511
Lipiec	28.728	30.299	94.065
Sierpień	32.996	36.044	
Wrzesień	25.911	38.837	
Październik	28.147	35.067	
Listopad	25.189	34.572	
Grudzień	26.143	36.111	

Z całkowitej liczby częściowo zatrudnionych 388 pracowało 1 dzień w tygodniu, 5.356 — dwa dni, 36.175 — trzy dni, 35.490 — cztery dni i 16.656 — pięć dni w tygodniu. Średnio więc każdy częściowo zatrudniony pracował w czerwcu 3,6 dni w tygodniu wobec 3,9 w maju.

Poniższe zestawienie podaje liczbę bezrobotnych według zawodów (w początkach miesięcy):

	Czerwiec	Lipiec	+ wzrost — zmniejszenie
Górnicy	10.209	10.550	+ 341
Hutnicy	1.528	1.603	+ 75
Metalowcy	19.905	18.767	— 1.138
Włókiennicy	26.575	27.793	+ 1.218
Budowlani	25.164	18.199	— 6.965
Umysłowi	17.752	17.945	— 193
Poz stałe zawody i niefachowi	127.198	122.397	— 4.801
Razem:	228.381	207.258	— 21.073

W związku z lekką poprawą zbytu zarówno na rynku wewnętrznym, jak i na rynkach zagranicznych, położenie w górnictwie węglowym wykazało nieznaczne polepszenie. W związku z powyższym liczba zatrudnionych na kopalniach nie wykazała dalszego spadku.

W kopalnictwie naftowym położenie nie wykazało większych zmian; pomimo intensywnie prowadzonych wierceń, produkcja

wykazuje lekką tylko zwyzkę. Bezrobotni górnicy stanowili w czerwcu ok. 7% zatrudnionych.

W hutach żelaznych silny spadek zamówień w maju spowodował znaczniejszy spadek wytwórczości. Tem niemniej perspektywy na przyszłość kształtują się pomyślnie. Wprawdzie napływ zamówień krajowych jest nadal nieznaczny, mimo zwiększonych zamówień ze strony przemysłu przetwórczego, to jednak zawarcie umowy na większą dostawę wytworów hutniczych dla Rosji Sowieckiej zatrudni przemysł hutniczy w większym niż dotychczas stopniu. Bezrobotni hutnicy stanowili 3% zatrudnionych.

W przemyśle metalowo-maszynowym zatrudnienie wykazało lekką poprawę. Jednakże wytwórnice maszyn i narzędzi rolniczych odczuwają nadal zwięźnienie rynku wewnętrznego, aczkolwiek w tej dziedzinie dało się zauważyć lekkie ożywienie, spowodowane zwiększonymi zakupami wielkich i średnich rolników. Wytwórnice maszyn włókienniczych były nadal słabo zatrudnione. Napływ jednak zamówień do fabryk okręgu łódzkiego zwiększył się w czerwcu. Wytwórnice lokomotyw są lepiej zatrudnione w związku z napływem poważnych obstalunków z zagranicy. Przemysł, pracujący na potrzeby budownictwa, pomimo rozpoczęcia sezonu nie zwiększył jednak poważnie swej wytwórczości z powodu konieczności zlikwidowania uprzednio nagromadzonych zapasów. Stosunkowo dobrze były zatrudnione walczące metale. Bezrobotni metalowcy stanowili ok. 27% zatrudnionych.

W przemyśle włókienniczym łódzkim zbyt wyrobów bawełnianych, mniejszy niż w miesiącu poprzednim, był jednak zupełnie zadowalający, jeżeli uwzględnić koniec sezonu. Fabryki przeszły na produkcję tkanin zimowych. Wskutek rozpoczęcia okresu urlopowego liczba robotników pracujących wykazała spadek, natomiast zwiększył się równocześnie odsetek robotników, zatrudnionych pełny tydzień, mianowicie w maju w wielkich zakładach pełny tydzień pracowało 17,2% liczby zatrudnionych, gdy w czerwcu 39,4%. Przemysł wełniany również przeszedł całkowicie na produkcję materiałów zimowych, jednak tegoroczne zamówienia są znacznie mniejsze niż w roku ubiegłym. Liczba zatrudnionych robotników wskutek urlopów była nieco mniejsza niż w maju.

W okręgu bielskim zatrudnienie fabryk zwiększyło się; zapasy towarów letnich zostały przeważnie wyprzedane; w okręgu białostockim stan zatrudnienia fabryk poprawił się o 15 — 20%; w drugiej połowie miesiąca było czynnych do 90% maszyn przędzalniczych. Zbyt wyrobów bielskich zwiększył się w kraju na rynkach wschodnich. Przemysł dziany przygotowuje się do produkcji zimowej. Położenie wytwórni pończosznicych było zadowalające, natomiast w przemyśle konfekcyjnym i kapelusznicych ruch był nadal słaby. Bezrobotni włókiennicy stanowili ok. 22% zatrudnionych.

W przemyśle budowlanym wskutek większego napływu kredytów budowlanych publicznych podjęto cały szereg poważniejszych robót. Stan zatrudnienia wykazał znaczną poprawę.

Płace robotnicze w stosunku do miesiąca poprzedniego nie wykazały poważniejszych zmian.

GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICZTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W MAJU 1930 R. — Wydobywanie węgla kamiennego w maju 1930 r. w porównaniu z wydobywaniem w maju 1929 r. oraz przeciętnym miesięcznym wydobywaniem w 1913 r. ilustruje tablica I.

Wzrost względnie spadek wydobywania węgla kamiennego w maju 1930 r. w zestawieniu z kwietniem 1930 r. oraz majem 1929 r. wykazują następujące liczby:

W stosunku:

Rejony	do kwietnia 1930 r.	%	do maja 1929 r.	%
Śląski	+ 44.512	+ 2,18	— 448.182	— 17,68
Dąbrowski	— 6.309	— 1,37	— 198.103	— 30,38
Krakowski	— 9.620	— 6,83	— 84.380	— 39,07
Ogół. w Państwie:	+ 28.583	+ 1,08	— 730.380	— 21,47

Wydobywanie węgla kamiennego w miesiącu sprawozdawczym w porównaniu z kwietniem, przy tej samej ilości dni roboczych,

nieznacznie się zwiększyło w związku ze wzrostem eksportu, a także w związku z porównaniem z kwietniem o 1 143 t. oraz nieznaczną poprawą na rynku wewnętrznym, Przeciętne

Tablica I

Wydobycie węgla kamiennego — w maju 1930 r.

REJONY WĘGLOWE	M a j				1913 Przeciętne miesięczne wydobycie tonn	Od początku roku do końca maja				
	1930		1929			1930		1929		1913
	tonn	1913= 100	tonn	1913= 100		tonn	1913= 100	tonn	1913= 100	tonn
Rejon śląski:										
wydobycie ogółem . . .	2,086.145	77·79	2,534.327	94·50	2,681.842	11,444.514	85·35	13,551.197	101·06	13,409.210
przeciętnie dziennie . . .	83.446	77·27	110.188	102·03	107.994	91.556	84·78	110.172	102·02	107.994
Rejon dąbrowski:										
wydobycie ogółem . . .	454.053	79·90	652.166	114·76	568.267	2,655.444	93·05	3,539.322	124·02	2,853.835
przeciętnie dziennie . . .	18.162	78·57	28.355	122·66	23.116	21.243	91·90	28.775	124·48	23.116
Rejon krakowski:										
wydobycie ogółem . . .	131.158	79·86	215.253	131·07	164.233	836.844	101·91	1,185.805	144·41	821.165
przeciętnie dziennie . . .	5.246	79·33	9.359	141·52	6.613	6.695	104·24	9.641	145·79	6.613
Ogółem w Państwie:	2,671.356	78·24	3,401.736	99·63	3,414.342	14,936.802	87·43	18,276.324	106·98	17,084.210
Przeciętnie dziennie	106.854	77·59	147.902	107·39	137.723	119.494	86·76	148.588	107·89	137.723

Zbyt węgla kamiennego w Kraju z Kopalń Państwa Polskiego — w maju 1930 r.

Tablica III

(według odbiorców)

RODZAJ ODBIORCÓW	1 9 3 0						1 9 2 9			
	maj		kwiecień		od pocz. roku		maj		od pocz. roku	
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I.—Przemysł										
Metalurgiczny — żelazny	112.374	8·19	98.967	7·24	604.073	8·16	132.421	6·24	841.930	7·41
„ — innych metali	75.483	5·50	78.901	5·77	395.348	5·34	83.476	3·93	477.543	4·20
Koksiarnie	171.144	12·48	178.372	13·04	974.256	13·15	201.700	9·50	961.925	8·47
Brykociarnie	5.530	0·40	12.222	0·89	88.727	1·20	23.010	1·08	114.877	1·01
Gazownie	25.021	1·82	26.827	1·96	122.800	1·65	41.965	1·98	187.774	1·65
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego) ¹⁾	9.588	0·70	10.833	0·79	60.581	0·82	12.921	0·61	75.247	0·66
Naftowy	11.577	0·85	10.705	0·78	55.221	0·75	14.325	0·68	109.309	0·96
Solny	7.848	0·57	7.642	0·56	52.205	0·70	10.748	0·51	75.841	0·67
Cementowy, ceramiczny oraz cegielnie i wapienniki	89.529	6·53	75.949	5·55	295.893	3·99	134.141	6·32	519.881	4·58
Obróbczy (metalowy i inny)	11.132	0·81	15.158	1·11	74.623	1·01	15.984	0·75	106.260	0·93
Chemiczny	38.797	2·83	38.845	2·84	212.458	2·87	39.045	1·84	261.536	2·30
Garbarski i przetworów zwierzęcych	1.591	0·12	2.461	0·18	10.045	0·14	2.795	0·13	16.657	0·15
Rolniczy (przetw. rolne, browary, młyny i gorzelnie)	52.814	3·85	46.656	3·41	263.379	3·56	87.803	4·14	473.445	4·17
Cukrowniczy	33.232	2·42	22.038	1·61	90.895	1·23	64.342	3·03	146.058	1·29
Papierniczy	24.425	1·78	27.609	2·02	131.278	1·77	30.790	1·45	153.398	1·35
Włókienniczy	42.760	3·12	42.812	3·13	112.130	2·86	69.785	3·29	451.668	3·97
Inne gałęzie przemysłu	138.741	10·11	144.655	10·58	743.027	10·03	175.208	8·26	956.386	8·42
Razem przemysł ¹⁾ :	851.586	62·08	840.652	61·46	4,386.939	59·23	1,140.459	53·74	5,929.735	52·19
II.—Inni odbiorcy										
Koleje żelazne	235.814	17·19	252.207	18·44	1,599.267	21·59	541.054	25·50	2,372.488	20·88
Żegluga	1.763	0·13	1.790	0·13	4.418	0·06	1.576	0·07	3.396	0·03
Instytucje miejskie (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne — prócz gazowni)	23.662	1·72	30.649	2·24	161.776	2·19	49.475	2·33	293.425	2·58
Wojskowość	30.456	2·22	13.238	0·97	86.229	1·16	13.131	0·62	78.591	0·69
Instytucje państwowe	5.179	0·38	6.339	0·46	35.671	0·48	12.696	0·60	77.398	0·68
Opał domowy ²⁾	104.519	7·62	115.091	8·41	580.037	7·83	167.418	7·89	1,254.461	11·04
Pośrednicy	118.882	8·66	107.858	7·89	552.578	7·46	196.291	9·25	1,352.812	11·91
Razem inni odbiorcy ²⁾ :	520.275	37·92	527.172	38·54	3,019.976	40·77	981.641	46·26	5,432.571	47·81
Ogółem w kraju:	1,371.861	100·00	1,367.824	100·00	7,406.915	100·00	2,122.100	100·00	11,362.306	100·00

¹⁾ Bez zużycia własnego na cele techniczne kopalń.²⁾ Bez zużycia własnego na deputaty.

Tablica II

Obrót węgla, koksu i brykietów — w maju 1930 r. (w tonnach)

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobycie	Do dyspo- zycji ¹⁾	R O Z C H Ó D							Ogółem	Pozos. na zwa- łach na następ- miesiące
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E					
				W kraju	Zagra- nicę	Razem	Cele własne	Depu- taty	Razem			
WĘGIEL KAMIENNY												
Rejon śląski	1.488.487	2.086.145	3.574.294	987.689	811.058	1.798.747	183.382	35.946	219.328	2.018.075	1.556.219	
% rozchodu	73'76	103'37	177'11	48'94	40'19	89'13	9'09	1'78	10'87	100'00	77'11	
% wydobywania	71'35	100'00	171'33	47'34	38'88	86'22	8'79	1'72	10'51	96'73	74'60	
Rejon dąbrowski	549.844	454.053	1.002.719	270.170	125.834	396.004	45.781	11.384	57.167	453.171	549.548	
% rozchodu	121'33	100'20	221'27	59'62	27'77	87'39	10'10	2'51	12'61	100'00	121'27	
% wydobywania	121'10	100'00	220'84	59'50	27'72	87'22	10'08	2'51	12'59	99'81	121'03	
Rejon krakowski	66.464	131.158	196.496	114.002	705	114.707	23.743	3.796	27.539	142.246	54.250	
% rozchodu	46'72	92'21	138'14	80'14	0'50	80'64	16'69	2'67	19'36	100'00	38'14	
% wydobywania	50'68	100'00	149'82	86'92	0'54	87'46	18'10	2'90	21'00	108'46	41'36	
Ogółem w Państwie	2.104.795	2.671.356	4.773.509	1.371.861	937.597	2.309.458	252.908	51.126	304.034	2.613.492	2.160.017	
% rozchodu	80'54	102'21	182'65	52'49	35'88	88'37	9'68	1'95	11'63	100'00	82'65	
% wydobywania	78'79	100'00	178'69	51'35	35'10	86'45	9'47	1'91	11'38	97'83	80'86	
K O K S												
Rejon śląski	214.714	122.858	337.572	84.493	9.007	93.500	32	3	35	93.535	244.037	
% rozchodu	229'55	131'35	360'90	90'33	9'63	99'96	0'04	—	0'04	100'00	260'90	
% produkcji	174'76	100'00	274'76	68'77	7'33	76'10	0'03	—	0'03	76'13	198'63	
B R Y K I E T Y												
Rejon śląski	18.031	5.414	23.445	6.810	30	6.840	—	—	—	6.840	16.605	
% rozchodu	263'61	79'15	342'76	99'56	0'44	100'00	—	—	—	100'00	242'76	
% produkcji	333'40	100'00	433'04	125'78	0'56	126'34	—	—	—	126'34	306'70	
WĘGIEL BRUNATNY												
Rejon zawiercki	4	3.731	3.735	3.169	—	3.169	340	131	471	3.640	95	
Rejon wschodnio-ma- łopolski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rejon poznańsko-po- morski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ogółem w Państwie:	4	3.731	3.735	3.169	—	3.169	340	131	471	3.640	95	
% rozchodu	0'11	102'50	102'61	87'06	—	87'06	9'34	3'60	12'94	100'00	2'61	
% wydobywania	0'11	100'00	100'11	84'94	—	84'94	9'11	3'51	12'62	97'56	2'55	

Ogólny zbył węgla kamiennego w maju wynosił 2.309.458 t. t. j. zwiększył się w porównaniu z kwietniem o 65.919 t.

Zapasy węgla kamiennego na zwałach kopalnianych, jak to wynika z tablicy II, zwiększyły się o 55.222 t, wynosząc w końcu miesiąca 2.160.017 t.

Wzrost zbytu krajowego i eksportu w maju w stosunku do kwietnia ilustruje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbył w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	— 10.075	1'01	+ 68.003	9'15
Dąbrowski	+ 26.865	11'04	— 6.353	4'81
Krakowski	— 12.753	10'06	+ 232	49'05
Ogół. w Państwie:	+ 4.037	0'30	+ 61.882	7'07

Zbył węgla w kraju według odbiorców ilustruje tab. III. W miesiącu sprawozdawczym zaznaczył się dalszy sezonowy

wzrost zapotrzebowania przez przemysł cementowy i rolniczy. Natomiast zmniejszyło się zapotrzebowanie na węgiel opałowy. Ogólny zbył krajowy w maju w stosunku do kwietnia zwiększył się o 0'30%.

Eksport węgla według krajów ilustruje tab. IV. Z danych zestawienia tego wynika, że w maju wyeksportowano do krajów północnych o 37.648 t więcej niż w kwietniu, co pozostaje w związku ze zwiększeniem się wysyłki do Danii o 23.050 t, do Finlandji o 17.655 t, do Szwecji o 10.953 t, na Litwę o 4.452 t, natomiast zmniejszył się eksport do Łotwy o 14.775 t oraz w mniejszej mierze do Norwegji i Kłajpedy. Wywóz do państw sukcesyjnych zwiększył się o 4.257 t, głównie z powodu wzrostu wysyłki do Czechosłowacji i na Węgry, natomiast eksport do Austrii zmniejszył się o 10.086 t. Eksport węgla do innych krajów łącznie z węglem okrętowym zwiększył się o 18.026 t, również zwiększył się wywóz do W. M. Gdańska o 1.951 t.

¹⁾ Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń przy sprawdzaniu zapasów oraz obrotu między kopalniami.

Eksport węgla kamiennego — w maju 1930 r.

Tablica IV

K R A J E	1 9 3 0				1 9 2 9				1 9 3 0		1 9 2 9	
	maj		kwiecień		maj		kwiecień		od początku roku			
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I. — Kraje północne												
Szwecja	235.157	25.08	224.204	25.60	240.502	20.61	225.975	18.76	1,043.281	22.28	831.031	16.45
Norwegia	35.100	3.74	38.616	4.41	61.347	5.26	53.777	4.47	280.594	5.99	238.391	4.72
Dania	120.783	12.88	97.733	11.16	138.357	11.85	160.854	13.35	624.902	13.35	607.255	12.02
Finlandja	54.304	5.79	36.649	4.18	61.041	5.23	27.518	2.28	104.224	2.23	108.971	2.15
Łotwa	49.553	5.29	64.328	7.35	36.866	3.16	38.853	3.23	296.330	6.33	189.459	3.75
Litwa	7.467	0.80	2.015	0.23	2.750	0.23	920	0.08	27.901	0.59	18.208	0.36
Estonja	—	—	803	0.09	3.393	0.29	—	—	2.803	0.06	5.189	0.10
Kłajpeda	742	0.08	1.110	0.13	10.470	0.90	9.335	0.77	6.049	0.13	28.160	0.56
Razem:	503.106	53.66	465.458	53.15	554.726	47.53	517.232	42.94	2,386.084	50.96	2,026.664	40.11
II. — Państwa sukcesyjne												
Austria	122.530	13.07	132.616	15.14	188.826	16.18	234.739	19.49	719.193	15.36	1,221.249	24.17
Węgry	20.605	2.20	17.642	2.02	71.467	6.12	57.707	4.79	107.958	2.31	293.771	5.82
Czechosłowacja	60.610	6.46	49.230	5.62	75.572	6.48	75.102	6.23	285.854	6.10	411.415	8.14
Razem:	203.745	21.73	199.488	22.78	335.865	28.78	367.548	30.51	1,113.005	23.77	1,926.435	38.13
III. — Inne kraje												
Francja	40.415	4.31	45.005	5.14	67.848	5.81	63.816	5.30	330.120	7.05	237.767	4.71
Włochy	23.478	2.51	33.993	3.88	55.063	4.72	77.746	6.45	194.218	4.15	232.131	4.59
Algier	—	—	—	—	505	0.04	5.492	0.45	4.630	0.10	16.037	0.32
Jugosławia	15.785	1.68	6.015	0.69	22.844	1.96	14.959	1.24	26.101	0.56	43.355	0.86
Rumunia	5.009	0.53	6.904	0.79	10.371	0.89	10.442	0.87	26.059	0.56	37.278	0.74
Szwajcaria	11.452	1.22	9.607	1.10	14.735	1.26	10.802	0.90	49.675	1.06	65.803	1.30
Holandja	2.450	0.26	—	—	8.710	0.75	7.808	0.65	17.192	0.37	25.019	0.49
Belgia	2.700	0.29	4.856	0.55	3.050	0.26	2.750	0.23	24.407	0.52	8.550	0.17
Niemcy	135	0.01	120	0.01	251	0.02	226	0.02	749	0.01	2.146	0.04
Z. S. R. R.	3.800	0.41	4.800	0.55	—	—	4.360	0.36	22.361	0.48	13.010	0.26
Brazylja	—	—	3.054	0.35	—	—	4.100	0.34	3.054	0.06	11.050	0.22
Islandja	—	—	5.608	0.64	1.450	0.13	2.411	0.20	21.135	0.45	3.861	0.08
Hiszpanja	—	—	—	—	—	—	—	—	2.255	0.05	—	—
Razem:	105.227	11.22	119.962	13.70	184.827	15.84	204.912	17.01	721.956	15.42	696.007	13.78
IV. — W. M. Gdańsk	19.990	2.13	18.039	2.06	26.799	2.30	25.876	2.15	88.238	1.89	158.491	3.13
V. — Węgiel okrętowy	105.529	11.26	72.768	8.31	64.809	5.55	88.928	7.39	372.680	7.96	245.044	4.85
Ogółem:	937.597	100.00	875.715	100.00	1,167.026	100.00	1,204.496	100.00	4,681.963	100.00	5,052.641	100.00

Stan zatrudnienia, wydajność i zarobki robotnicze w Kopalniach węgla kamiennego — w maju 1930 r.

Tablica V

T R E Ś Ć		R e j o n y:			Całe Państwo	
		Śląski	Dąbrowski	Krakowski		
I. — Stan zatrudnienia						
Liczba dni roboczych		25	25	25	25	
Liczba dniówek odrobionych	zwykłych	1,535.251	451.177	130.175	2,116.603	
	nadliczbowych	78.483	31.562	6.020	116.065	
Liczba dniówek opuszczonych	ogółem	514.993	195.285	72.574	782.852	
	w tem z przyczyn niezależnych od robotnika	347.529	117.322	48.954	513.805	
Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca		80.680	25.463	8.201	114.344	
Liczba robotników przeciętnie zatrudnionych	ogółem	82.010	25.858	8.110	115.978	
	na dole	mężczyzn w tem: górników młodoc.	57.996	15.825	5.325	79.146
		razem	17.221	3.269	1.675	22.165
		50	15	—	65	
	na powierzchni	mężczyzn	58.046	15.840	5.325	79.211
		kobiet	21.462	8.565	2.436	32.463
młodoc.		2.359	1.337	289	3.985	
razem	143	116	60	319		
razem	23.964	10.018	2.785	36.767		

Na 1 przeciętnie zatrudnionego robotnika przypada dniówek	zwykłych odrobionych	18'72	17'45	16'05	18'25				
	nadliczbowych	0'96	1'22	7'42	1'00				
	opuszczonych	6'28	7'55	8'95	6'75				
Liczba urzędników	technicznych	3.482	861	295	4.638				
	biurowych	1.694	392	195	2.281				
	razem	5.176	1.253	490	6.919				
II. — W y d a j n o ś ć r o b o t n i c z a									
Wydajność pracy (wydobyte na robotniko-dniówkę)—kg	górnika	6.461	8.744	5.369	6.691				
	załogi na dole	1.898	1.676	1.631	1.842				
	całej załogi	1.293	941	963	1.196				
III. — Z a r o b k i r o b o t n i c z e									
Średni zarobek robotnika na 1 dniówkę — $\bar{x}$	o d r o b i o n a	za normalną pracę wykonaną)	na dole	górnika	12'33	11'07	9'43	11'98	
				mężczyzn	9'83	7'89	7'41	9'34	
				młodoc.	3'32	3'41	—	3'34	
			na powierzcz.	mężczyzn	8'67	6'65	6'15	7'96	
			kobiet	3'83	3'35	3'04	3'61		
			młodoc.	2'10	2'83	2'49	2'44		
			ogółem	mężczyzn	9'49	7'39	6'93	8'89	
			młodoc.	2'40	2'90	2'49	2'59		
			cała załoga	9'31	7'15	6'74	8'69		
		z a r o b e k w g o ł ó w c e ²⁾	na dole	górnika	13'14	13'00	10'95	12'99	
			mężczyzn	10'42	9'32	8'43	10'11		
			młodoc.	3'40	3'58	—	3'44		
			na powierzcz.	mężczyzn	9'46	8'10	7'32	8'95	
			kobiet	4'01	3'78	3'35	3'89		
			młodoc.	2'12	3'12	2'67	2'60		
			ogółem	mężczyzn	10'14	8'83	8'01	9'73	
			młodoc.	2'44	3'17	2'67	2'74		
			cała załoga	9'94	8'53	7'78	9'51		
		o p ł a c o n a	całkowity zarobek ³⁾	na dole	górnika	13'93	13'53	11'42	13'72
				mężczyzn	11'06	9'85	8'82	10'70	
				młodoc.	3'64	3'71	—	3'66	
			na powierzcz.	mężczyzn	9'96	8'55	7'58	9'41	
			kobiet	4'21	4'03	3'54	4'10		
			młodoc.	2'14	3'21	2'73	2'65		
	ogółem		mężczyzn	10'73	9'33	8'35	10'28		
	młodoc.		2'52	3'26	2'73	2'82			
	cała załoga		10'53	9'02	8'13	10'05			
Obliczony przeciętny miesięczny dochód robotnika — $\bar{x}$	na dole	górnika	276'72	234'58	180'71	263'25			
		mężczyzn	217'89	179'76	142'36	205'18			
		młodoc.	69'72	75'40	—	71'03			
	na powierzcz.	mężczyzn	223'24	194'08	163'06	211'02			
		kobiet	84'17	80'14	67'04	81'58			
		młodoc.	43'28	68'77	52'55	54'29			
ogółem	mężczyzn	219'34	184'79	148'86	206'89				
	młodoc.	50'13	69'53	52'55	57'13				
	cała załoga	215'05	178'80	145'23	202'08				
Sumaryczny całkowity zarobek całej załogi — $\bar{x}$		17,636.199	4,623.313	1,177.816	23,437.328				
IV. — S k ł a d k i u b e z p i e c z e n i o w e									
Składki ubezpieczeniowe ze strony robotnika na dniówkę opłaconą — $\bar{x}$	na dole	górnika	1'36	0'79	0'67	1'26			
		mężczyzn	1'21	0'58	0'57	1'06			
		młodoc.	0'24	0'15	—	0'22			
	na powierzcz.	mężczyzn	1'98	0'49	0'43	0'82			
		kobiet	0'52	0'23	0'31	0'41			
		młodoc.	0'16	0'19	0'36	0'21			
	ogółem	mężczyzn	1'14	0'54	0'52	0'98			
		młodoc.	0'18	0'19	0'36	0'21			
		cała załoga	1'12	0'52	0'51	0'96			
Sumaryczne składki ubezpieczeniowe całej załogi — $\bar{x}$		1,807.215	286.724	73.599	2,332.162				

¹⁾ Jest to przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, bez dodatków za pracę nadliczbową, jak również bez wszelkich innych dodatków, lecz łącznie ze składkami ubezpieczeniowymi robotników.

²⁾ Obejmuje przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, dodatek za pracę nadliczbową i dodatek rodzinny.

³⁾ Jest to zarobek za pracę normalnie wykonaną łącznie z dodatkami: za pracę nadliczbową i rodzinnym, wartością węgla deputatowego, zapłatą za dniówki urlopowe i składkami ubezpieczeniowymi robotników, obliczony za 1 dniówkę opłaconą.

Obrót węgla brunatnego w maju ilustruje tablica II. Wydobycie węgla brunatnego w maju zmniejszyło się o 305 t w stosunku do kwietnia 1930 r. i o 1.556 t w stosunku do maja 1929 r.

W przemyśle koksarskim, jak to uwidacznia również tablica II, produkcja w maju w stosunku do poprzedniego miesiąca zmniejszyła się o 4.739 t, a w porównaniu z majem 1929 r. o 30.714 t. Ogólny zbył koksu w miesiącu sprawozdawczym w zestawieniu z kwietniem zwiększył się o 7.067 t.

Produkcja brykietów w porównaniu z miesiącem poprzednim zmniejszyła się o 7.217 t, a w stosunku do maja 1929 r. o 18.920 t. Ogólny zbył brykietów w maju w porównaniu z miesiącem poprzednim zmniejszył się o 2.857 t.

Liczbę czynnych kopalń węgla kamiennego ilustruje następujące zestawienie:

Rejony	Kwiecień 1930	M a j: 1929	1930
Śląski	53	53	53
Dąbrowski:			
głębokie	19	19	18
płytkie	13 32	15 34	13 31
Krakowski	8	9	8
Ogółem:	93	96	92

Z dniem 1 maja 1930 r. w zagłębiu dąbrowskim wstrzymano wydobycie na kopalni „Klimontów II”.

Stan zatrudnienia, wydajność pracy i zarobki robotnicze w kopalniach węgla kamiennego w maju 1930 r. ilustruje tablica V.

Liczba wszystkich dniówek odrobionych w kopalniach węgla kamiennego w maju 1930 r. w porównaniu z kwietniem wzrosła

o 11.562, czyli o 0·52%, do czego przyczynił się wzrost dniówek nadliczbowych o 10.714, czyli o 10·17%, i liczby dniówek zwykłych odrobionych o 848, czyli o 0·04%.

Wzrost ilości dniówek odrobionych był spowodowany wzrostem zbytu węgla w maju o 2·94% w porównaniu z kwietniem przy tej samej ilości dni roboczych (25).

Ilość dniówek opuszczonych w maju w porównaniu z kwietniem spadła o 43.853, czyli o 5·30%, głównie z powodu zmniejszenia się ilości dniówek, straconych z przyczyn niezależnych od robotnika (t. zw. świętówek), która zmalała o 77.912, czyli o 13·17%; w rej. śląskim o 69.358, czyli 16·64%, w rejonie dąbrowskim o 5.308, czyli 4·33%, i w rej. krakowskim o 3.246, czyli 6·22%.

Stosunek wszystkich dniówek opuszczonych do wszystkich odrobionych wynosił w maju 35·06%. Stosunek dniówek nadliczbowych do wszystkich dniówek odrobionych stanowił 5·20%.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników w maju wynosiła 115.978, czyli spadła o 1.721 osób, t. j. o 1·47% w porównaniu z poprzednim miesiącem.

Przeciętne wydobycie węgla na jedną robotniko-dniówkę wzrosło o 6 kg i wynosiło 1.196 kg.

Przeciętne całkowite zarobki mężczyzny na jedną dniówkę opłaconą w maju w stosunku do kwietnia w rej. śląskim wzrosły o 0·86%, w rej. dąbrowskim zmniejszyły się o 1·20% i w rej. krakowskim pozostały bez zmiany.

Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny w kopalniach węgla kamiennego w maju zmniejszył się w porównaniu z poprzednim miesiącem: w rej. śląskim o 4·75%, w rej. dąbrowskim o 3·30% i w rej. krakowskim o 0·62%.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

CLA OD TŁUSZCZÓW WIEPRZOWYCH.

Dyskusja w prasie na temat konieczności ograniczenia przywozu do Polski tłuszczów wieprzowych, rozpoczęta w połowie lutego r. b., następnie wniesienie do Sejmu przez Rząd projektu ustawy o podwyższeniu ceł od słoniny i szmalcu, wreszcie uchwała komisji rolnej Sejmu z dn. 7 marca r. b. o konieczności podwyższenia stawek od tłuszczów wieprzowych, zaproponowanych przez Rząd, wszystko to razem wzięte sprawiło, że zainteresowane sfery handlowe, zarówno krajowe, jak i zagraniczne, w przewidywaniu wzmocnienia ochrony celnej na tłuszcze w Polsce zaczęły sprowadzać do nas tłuszcze wieprzowe, głównie szmalec amerykański, w ilościach, które wielokrotnie przewyższyły normalny import do Polski tych artykułów.

W tym stanie rzeczy podniesienie ceł od tłuszczów wieprzowych stało się koniecznością gospodarczą. Dlatego też Rząd wydał rozporządzenie, o którym pisaliśmy już w zesz. 31 tygodnika (str. 1376), podnoszące (z dniem 31/VII r. b.) cła od tłuszczów wieprzowych, jak następuje: od słoniny świeżej, solonej — ze zł 40 na zł 80, od szmalcu — ze zł 50 na zł 100, wreszcie od słoniny paprykowanej, wędzonej — ze zł 60 na zł 120 od 100 kg.

W związku z podniesieniem ceł od tłuszczów wieprzowych pozostaje ustanowienie 60%-owej ulgi celnej na szmalec surowy nierafinowany, przeznaczony do wyrobu szmalcu rafinowanego, która to ulga została wprowadzona w życie omówionem już również (zesz. 31/1930, str. 1377) rozporządzeniem z dn. 23 lipca 1930 r.

Z wymienionego powyżej rozporządzenia wynika, że stosowanie cła ulgowego na szmalec surowy w wy-

sokości zł 40 od 100 kg nie będzie automatyczne lecz będzie każdorazowo uzależnione od zgody Ministerstwa Skarbu.

Ulga celna, o której mowa powyżej, została wprowadzona w tym celu, ażeby pobudzić do życia w Polsce przemysł rafinowania szmalcu surowego przy oparciu się przede wszystkim na surowcu krajowym. Warunki, jakim będą musiały uczynić zadość krajowe rafinerje szmalcu, reflektujące na przywóz szmalcu zagranicznego przy ciele ulgowym, nie zostały dotychczas szczegółowo sprecyzowane, w każdym jednak razie zostało już postanowiono, że rafinerja, która otrzyma prawo sprowadzenia szmalcu przy ciele ulgowym, będzie musiała przerobić odpowiednią ilość szmalcu krajowego.

Wprowadzenie ulgi celnej na szmalec surowy i związanej jej stosowania z przerobem szmalcu krajowego jest ciekawym eksperymentem, dotychczas u nas niestosowanym. Są wszelkie dane po temu, że eksperyment ten uda się, nie należy bowiem zapominać, że samo podniesienie ceł w zakresie tłuszczów wieprzowych nie zawsze jest w stanie pobudzić do życia przemysł rafineryjny. We wrześniu 1928 r. poprzednio obowiązujące cła przewozowe od słoniny i szmalcu w wysokości zł 3 od 100 kg zostały wybitnie podniesione, mianowicie w zakresie słoniny świeżej do zł 40, w zakresie szmalcu do zł 50, pomimo to jednak w ciągu ostatnich 2 lat przemysł rafineryjny w Polsce nie powstał i import do Polski tłuszczów amerykańskich miał w dalszym ciągu miejsce z dużą szkodą dla krajowej hodowli trzody słoninowej.

W. H.

ZASADY SĄDZENIA BYDŁA NA PRZEGLĄDACH HODOWLANYCH. — W 1929 r. Ministerstwo Rolnictwa ustaliło (pismo okólne z dn. 22/V 1929 r. Nr. 1978/z) nowe przepisy o nagradzaniu na przeglądach bydła rogatego, trzody chlewnej, owiec i drobiu.

Przepisy te w p. 8 przewidywały, że zasiłki Ministerstwa Rolnictwa na nagrody pieniężne na przeglądach hodowlanych mogą być przyznawane tylko takiej organizacji społeczno-rolniczej, która stosuje na tych przeglądach zasady sądzenia, zaakceptowane uprzednio przez Ministerstwo Rolnictwa.

Następnie (w okólniku z dn. 29/V 1929 r.) Ministerstwo Rolnictwa ustaliło również wymagania, jakie powinny obowiązywać w odniesieniu do poszczególnych stopni nagród dla każdego rodzaju zwierząt.

Roczna praktyka wykazała, że zasady sądzenia na przeglądach bydła rogatego, opracowane przez poszczególne organizacje rolnicze, bardzo rozbieżnie ujmowały sprawę sądzenia. W niektórych wypadkach zasady te były bardzo skomplikowane, a wymagania, stawiane w odniesieniu do poszczególnych stopni nagród, były niewspółmierne w stosunku do stanu hodowli w okręgu działalności organizacji oraz do wymagań, stawianych w tym zakresie przez inne organizacje.

Wobec powyższego Ministerstwo Rolnictwa podjęło inicjatywę uzgodnienia poglądów organizacji rolniczych w tym zakresie i dn. 23/VII 1930 r. zwołało konferencję zainteresowanych przedstawicieli izb i organizacji rolniczych, która ustaliła następujące uzgodnione dla całego Państwa zasady sądzenia bydła rogatego na przeglądach hodowlanych:

Za podstawę sądzenia bydła na pokazach hodowlanych przyjmuje się cechy rasowości, względnie typu, budowy i użytkowości. Sądenie odbywa się systemem punktowania, przyczem ogólna suma punktów nie może przekraczać 15, a mianowicie: typ i ogólne wrażenie — 5, budowa i wyrośnięcie — 5, użytkowość — 5.

Wymagania do nagrody I stopnia są następujące: osiągnięcie minimum 13 punktów, przyczem za typ i budowę wymaga się minimum po 4 punkty, za użytkowość 5.

Co do użytkowości — to minimum wydajności rocznej, stwierdzonej na podstawie zamknięć rachunkowych co najmniej rocznej kontroli mleczności, ma wynosić:

Rasa bydła	Ilość tłuszczu w 1 kg	% tłuszczu
Nizinne czerw.-białe . . .	110	3'25
Simentalskie	105	3'65
Czerwone polskie	100	3'85

Co do pochodzenia — to winno być udowodnione pochodzenie matki i ojca (dane kontroli mleczności co do użytkowości matki i matki ojca).

Wymagania co do nagrody II stopnia są następujące: osiągnięcie minimum 11 punktów, przyczem za typ i budowę po 3 punkty, a za użytkowość 4 punkty.

Co do użytkowości — to minimum wydajności rocznej na podstawie zamknięć rachunkowych przynajmniej rocznej kontroli mleczności ma wynosić:

Rasa bydła	Ilość tłuszczu w 1 kg	% tłuszczu
Nizinne czerw.-białe . . .	95	3'15
Simentalskie	90	3'45
Czerwone polskie	90	3'75

Co do pochodzenia — to winno być wiadome pochodzenie ojca i matki.

Wymagania do nagrody III stopnia są następujące: osiągnięcie minimum 9 punktów, przyczem za typ i budowę minimum po 2 punkty, za użytkowość 3 punkty.

Dane, dotyczące pochodzenia, nie są wymagane wymagana jest natomiast stwierdzona na podstawie kontroli mleczności minimalna dzienna wydajność mleka po ocieieniu, a mianowicie:

Rasa bydła	Kg	% tłuszczu
Nizinne czerw.-białe . . .	12	3'15
Simentalskie	10	3'45
Czerwone polskie	9	3'75

Nagroda IV stopnia może być udzielona na podstawie cech zewnętrznych według uznania komisji sędziowskiej.

Wymagania ogólne przy nagradzaniu co do użytkowości krów: po pierwszym cielęciu obniża się o 30%, po drugim zaś o 15%.

M. M.

ULGI PODATKOWE PRZY EKSPORCIE ZIEMIOPŁODÓW — p. str. 1.426.

H A N D E L

OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ

Życzący poznać szczegóły któregośkolwiek z wymienionych niżej interesów oraz otrzymać adres odnośnej firmy zagranicznej winni podać Redakcji odpowiedni numer kolejny, umieszczony przy danej wzmiance, oraz załączyć na koszt odpowiedzi sumę zł 1 — w znaczkach pocztowych (od każdego poszczególnego numeru).

Redakcja Tygodnika „Polska Gospodarcza” nie przyjmuje na siebie odpowiedzialności za konsekwencje handlowe zawartych tą drogą interesów.

ZAPYTANIA Z ZAGRANICY:

Nr. 130/A: Firma amerykańska pragnie nawiązać stosunki handlowe z polskimi wytwórcami artykułów luksusowych, które stanowiłyby nowość na rynku amerykańskim.

OFERTY FIRM ZAGRANICZNYCH:

Nr. 111/B: Amerykańska fabryka mikrometrów i t. p. precyzyjnych narzędzi mierniczych odda przedstawicielstwo na Polskę.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

NA PODSTAWIE DANYCH MIN. PRZEM. I HANDLU I MIN. ROLNICTWA, DONIESIENŃ WYDZIAŁÓW PRZEM. WOJEWÓDZTW, ORGANIZACYJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, WŁASNYCH KORESPONDENTÓW, DEPE-SZ „PATA” I „AGENCJI WSCHODNIEJ” I T. D.

ZIEMIOPŁODY

RUCH CEN ZBÓŻ

w okresie od 15 do 31 lipca 1930 r.

(za kwintal)

	16 — 22/VII		23 — 31/VII		Różnica w % cen z 23 — 31/VII w stos. do cen z 16 — 22/VII
	zł	\$	zł	\$	
Pszenica					
Nowa					
Warszawa . . .	49 31	5 53	44 28	(38 00)	4 97½ — 10 2
Poznań . . .	48 50	5 44	39 50	(34 33)	4 43½ — 18 5
Lwów . . .	44 00	4 94	41 50	4 66	— 5 6
Średnia giełd krajowych	47 27	5 31	41 76	4 69	— 11 6
Żyto					
Nowe					
Warszawa . . .	20 80	2 33	19 19	(18 75)	2 15½ — 7 7
Poznań . . .	19 33	2 17	19 73½	2 21½	+ 2 0
Lwów . . .	19 80	2 22	20 21	2 27	+ 2 2
Średnia giełd krajowych	19 98	2 24	19 72	2 21½	— 1 3
Owies					
Warszawa . . .	23 50	2 64	23 50	2 64	—
Poznań . . .	22 33	2 51	22 06	2 48	— 1 2
Lwów . . .	20 50	2 30	20 50	2 30	—
Średnia giełd krajowych	22 11	2 48	22 02	2 47	— 0 3
Jęczmień browarowy					
Warszawa . . .	—	—	26 00	2 92	—
Poznań . . .	—	—	—	—	—
Lwów . . .	—	—	—	—	—
Średnia giełd krajowych	—	—	—	—	—
Jęczmień zwykły					
owy					
Warszawa . . .	23 75	2 67	23 50	(22 25)	2 64 — 1 0
Poznań . . .	20 08	2 25	20 50	2 30	+ 2 0
Lwów . . .	—	—	19 25	2 16	—
Średnia giełd krajowych	—	—	21 03	2 37	—

NOTOWANIA GIEŁDOWE

za okres od 28 lipca do 2 sierpnia 1930 r.

WARSZAWA. — Dla zbóż chlebowych tendencja słabsza ceny kształtowały się niżkowo, co stoi również w związku z podażą ziarna nowego zbioru. Obroty niewielkie. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica stara 40 00 — 42 00 (45 00 — 47 00), — nowa zdatna do przemiału 35 00 — 37 00, żyto 18 50 — 19 00 (19 75 — 20 00), jęczmień brow. 25 00 — 27 00, — przemiałowy 23 00 — 24 00 (23 00 — 24 00), owies jednolity 23 00 — 24 00 (23 00 — 24 00), otręby pszenne szale 17 00 — 18 00 (18 00 — 20 00), — pszenne średnie 15 00 — 16 00 (16 00 — 17 00), — żytnie 11 00 — 12 00 (12 25 — 12 75).

— Na rynku mąki tendencja słaba; ceny mąki pszennej, jak i żytniej obniżyły się. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja Warszawa (jak wyżej): mąka pszenna luksusowa 80 00 — 85 00 (82 00 — 87 00), — pszenna 4/0 70 00 — 75 00 (72 00 — 77 00), — żytnia (typ przepisowy) 35 00 — 37 00 (37 00 — 38 00).

POZNAŃ. — Na rynku zbóż chlebowych usposobienie spokojne, ceny większości zbóż bez poważniejszych zmian. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica nowa, zdrowa, sucha, zdatna do przemiału 33 00 — 34 00 (34 00 — 35 50), żyto 19 25 — 19 75 (19 50 — 20 00), jęczmień

przemiałowy nowy 21 00 — 23 50, owies 21 50 — 22 50 (21 50 — 22 50), mąka żytnia 65%-owa łącznie z workiem 34 00 (34 50), otręby pszenne 15 50 — 16 50 (16 00 — 17 00), — żytnie 12 50 — 13 50 (13 00 — 14 00).

LWÓW. — Ceny pszenicy obniżyły się dość silnie. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Podwołoczyska (jak wyżej): pszenica dworska 32 50 — 33 50 (40 25 — 42 25), — zbiorowa 31 00 — 32 00 (38 75 — 39 75), żyto małopolskie jednolite 17 00 — 17 50 (17 25 — 17 75), — zbiorowe 16 00 — 16 50 (16 00 — 16 50), jęczmień przemiałowy 17 00 — 17 50 (17 00 — 17 50), owies małopolski 19 00 — 20 00; loco Lwów: mąka pszenna 65%-owa 63 00 — 64 00 (73 50 — 74 50), otręby pszenne 13 50 — 14 00 (13 75 — 14 25), — żytnie 10 75 — 11 25.

KRAKÓW. — Tendencja słabsza; jak i na pozostałych giełdach poważniejszą zniżkę w porównaniu z notowaniami z okresu poprzedniego wykazuje pszenica. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Kraków (jak wyżej): pszenica dworska czerwona stand. 35 50 — 36 50 (45 00 — 46 00), — biała stand. 35 50 — 36 50 (45 50 — 46 00), — targowa stand. 31 00 — 34 50 (44 00 — 45 00), — żyto dworskie stand. 19 00 — 19 50 (19 50 — 20 50), — targowe stand. 18 00 — 18 50 (18 50 — 19 00), jęczmień przemiałowy stand. 20 00 — 20 50 (20 00 — 20 50), owies dworski stand. 22 00 — 23 00 (24 50 — 25 00), — targowy stand. 21 00 — 22 00 (23 50 — 24 00), mąka pszenna 65%-owa 67 00 — 68 00 (74 00 — 76 00), — żytnia typowa 36 00 (37 00 — 37 50), otręby pszenne 14 50 — 15 00 (15 00 — 16 00), — żytnie 12 00 — 12 50 (12 00 — 13 00).

WILNO. — Obroty niewielkie, tendencja chwiejna. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja Wilno (jak wyżej): żyto 18 00 — 20 00 (19 00 — 20 00), jęczmień przemiałowy 23 00 — 24 00 (23 00 — 25 00), owies 23 00 — 24 00 (23 00 — 25 00), otręby pszenne 14 00 — 15 00 (14 00 — 15 00), — żytnie 12 00 — 13 00.

GDĄŃSK. — Ceny orientacyjne — w guld. gd. za 100 kg: żyto stare 11 60, — nowe 12 25, jęczmień nowy 15 00 — 16 50, — pastewny 13 50 — 14 50, owies 14 50 — 15 00, otręby żytnie 8 50 — 9 00.

PASZA

LWÓW. — Dla siana tendencja mocniejsza. Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 100 kg: siano I gat. 9 00 — 12 00, — II gat. 6 00 — 8 00, słoma okładowa 5 00 — 7 50.

KRAKÓW. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Kraków: siano słodkie nowe 11 00 — 13 00, — średnie gat. 10 00 — 12 00, koniczyna pastewna nowa 13 00 — 14 00, słoma długa 6 00 — 6 50, — mierzwa luzem 3 50 — 4 00, — prasowana 4 50 — 5 50, makuchy słonecznikowe 48% białka i tłuszczu 30 00 — 31 00, otręby pszenne 14 50 — 15 00, — żytnie 12 00 — 12 50.

STANISŁAWÓW. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg: siano polne 8 00, — łąkowe 7 00, — koniczynowe 11 00, słoma okładowa 5 00, otręby pszenne 14 00, — żytnie 13 25.

LEN I KONOPIE

KRAKÓW. — Ceny orientacyjne — zł za 1 kg loco stacja Kraków: liny konopne 10 do 18 mm 3 80, — 20 do 100 mm 3 30, liny manila 10 do 18 mm 4 00, — 20 do 100 mm 3 50, sznur konopny do uszczelnień rur I gat. 2 30, — II gat. 1 70, postronki konopne 3 80, szpagat konopny 2 mm 4 50, — 2, 3 i 4 mm 3 60.

WARSZAWA. — Zapotrzebowanie małe, ceny niżkowały. Ceny zasadnicze (bez opakowania i kosztów) — w \$ za 1 kg loco fabryka: szpagaty grubsze kord. 0 42, szpagat do szycia worków Nr. 2/1 0 58, — Nr. 2/1½ 0 63, — Nr. 2/2 0 70, szpagaty grubsze Nr. 2/3 0 79, — Nr. 2/4½ 0 90, — Nr. 2/6 0 98, — Nr. 2/8 1 06, — Nr. 2/10 1 18.

WARZYWA

WARSZAWA. — Notowania Hurtowego Targu Warzywnego — w zł za 100 kg: fasola zielona strączkowa 30 00 — 36 00, — żółta 40 00 — 42 00, groch strączkowy 30 00 — 40 00, bób 20 00 — 30 00, pomidory I gat. 100 00 — 125 00, — II gat. 60 00 — 80 00, rabarbar 18 00 — 24 00, młode ziemniaki 15 00 — 17 00, szczaw 18 00 — 28 00, szpinak 150 00 — 200 00; za 1 kg: chrzan 2 00 — 2 50; za 100 sztuk względnie peczęk: botwina 6 00 — 10 00, cebula młoda I gat. 18 00 — 30 00, — II gat. 12 00 — 15 00, kalafior I gat. 45 00 — 50 00, — II gat. 12 00 — 15 00, —

III gat. 6'00 — 10'00, kalarepa 18'00 — 24'00, kapusta biała I gat. 3'00—6'00, — włoska 6'00 — 12'00, koperek 40'00 — 60'00, koper 20'00 — 25'00, marchew młoda 10'00 — 12'00, pietruszka 25'00 — 30'00, pory 20'00 — 25'00, sałata 6'00 — 10'00, selery 30'00 — 40'00.

NASIONA

TORUŃ. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco stacja załadowania: koniczyna czerwona 180'00 — 220'00, — biała 200'00 — 270'00, — szwedzka 170'00 — 250'00, — żółta odłuszczone 100'00 — 120'00, — żółta w łuskach 50'00 — 60'00, inkarnatka 120'00 — 150'00, przelot 90'00 — 110'00, rajgras krajowy 100'00 — 120'00, tymotka 40'00 — 50'00, seradela 34'00 — 40'00, wyka letnia 30'00 — 34'00, wiczka zimowa 80'00 — 95'00, peluszka 30'00 — 34'00, groch polny 35'00 — 40'00, — Wiktorja 50'00 — 55'00, — zielony 32'00 — 38'00, bobik 30'00 — 36'00, gorczyca 70'00 — 80'00, rzepak 48'00 — 52'00, rzepik 55'00 — 60'00, lubin niebieski 32'00 — 36'00, — żółty 32'00 — 36'00, siemię lniane 75'00 — 80'00, — konopne 70'00 — 80'00, mak niebieski 95'00 — 105'00, — biały 100'00 — 120'00, tatarska 28'00 — 34'00, proso 40'00 — 50'00.

BYDŁO I MIĘSO

Zmniejszenie obrotów i osłabienie tempa wymiany charakteryzowało w II połowie lipca położenie rynku mięsnego. Znaczna podaż sezonowa jarzyn, drobiu i nabiątu przy edoczesnym podniesieniu się temperatury sprawiają, iż zapotrzebowanie spożywcze mięsa znacznie zmalało. Jednakże równorzędnie do zmniejszenia popytu na mięso w okresie letnim spada podaż materiału rzeźnego, dzięki czemu na rynku utrzymuje się równowagę i ceny żywcia nawet wzrosły. Wobec intensywnych prac w polu i braku dobrych opasów ceny na bydło rzeźne, szczególnie woły, wzrosły dość znacznie. Ceny trzody chlewnej natomiast przy stałej naogół tendencji z trudem utrzymują się na poprzednim poziomie.

WARSZAWA. — Według ostatnich notowań rzeźni miejskiej płacono — w zł za 1 kg żywej wagi loco: bydło rogata pełnomięsne 1'20, — wytuczony 1'40, — chude 1'00, jałowizna 0'90, cielęta 1'80, trzoda chlewna słoninowa 1'95 — 2'20, — mięsna 1'70 — 1'95.

POZNAŃ. — Płacono — w zł za 100 kg żywej wagi (ceny loco Targowica Poznań łącznie z kosztami handlowymi): woły pełnomięsne wytuczony nieoprzęgane 120 — 124, — mięsiste tuczony młodsze do 3 lat 110 — 116; buhaje wytuczony pełnomięsne 118 — 122, — tuczony mięsiste 110 — 114, — nietuczony dobrze odżywiony starsze 94 — 100; krowy wytuczony pełnomięsne 120 — 126, — tuczony mięsiste 108 — 114, — nietuczony dobrze odżywiony 74 — 84, — miernie odżywiony 50 — 60; jałowice wytuczony pełnomięsne 124 — 128, — tuczony mięsiste 116 — 120, — nietuczony dobrze odżywiony 96 — 102, — miernie odżywiony 80 — 84; młodzięz dobrze odżywiona 80 — 84, — miernie odżywiona 74 — 78, najprędniejsze cielęta wytuczony 150 — 156, tuczony cielęta 140 — 146, — dobrze odżywiony 130 — 136, — miernie odżywiony 110 — 120; wylucz. pełnomięsne jagnięta i młodsze skopy 130 — 132, tuczony starsze skopy i maciorki 124 — 128, — dobrze odżywiony 106 — 116; świnie pełnomięsne od 120 do 150 kg żywej wagi 194 — 196, — pełnomięsne 100 — 120 kg 190 — 192, — pełnomięsne 80 — 100 kg 186 — 188, — mięsiste ponad 80 kg 180 — 184, maciory i późne kastraty 170 — 178, świnie bekonowe 188 — 192. Przebieg targu normalny.

MASŁO

— W II połowie lipca nie nastąpiły większe zmiany w handlu masłem. Aczkolwiek wskutek intensywnych robót w polu wobec trwających żniw wzrosło znacznie zapotrzebowanie wsi na mleko świeże, jednakże nasutek poprawienia się pastwisk w związku z dość obfitymi opadami, które nastąpiły w lipcu, wzrosła wybitnie produkcja mleka, tak, że w rezultacie podaż masła na rynek wzrosła, a zapotrzebowanie w ośrodkach konsumpcyjnych było w dalszym ciągu małe. Wskutek tego wciąż pozostają dość znaczne nadwyżki masła na eksport. Tem należy tłumaczyć, że silna tendencja w okresie poprzednim nie uległa gwałtownej zmianie. W dalszym ciągu zaznacza się duża rozpiętość cen między I i II gat.

Notowano — w zł za 1 kg w hurcie:

WARSZAWA. — I gat. 4'90 — 5'00 — 5'10, II gat. 4'10, solone 4'40, oselkowe 3'70.

KRAKÓW. — I gat. w opakowaniu $\frac{1}{4}$ kg 5'10, w blokach a 5 kg 5'00, solone 5'00, dworskie 4'60.

LUBLIN. — I gat. 4'90, II gat. 4'50.

WILNO. — I gat. 4'60 — 4'80, detal. 5'20 — 5'40, II gat. 4'00 — 4'20, niesolone 3'20 — 4'50, solone det. 3'60 — 4'00.

W czerwcu r. b. wywieziono z Polski masła 11.247 q za zł 5.232 tys., z tego do Niemiec 5.935 q za zł 2.689 tys., do Anglii 1.500 q za zł 687 tys., do Belgii 837 q za zł 433 tys., do Danii 236 q za zł 118 tys., do Austrii 79 q za zł 36 tys.

W ciągu I półrocza 1929 r. wyeksportowała Polska 55.070 q za zł 32.268 tys., podczas gdy w I półroczu 1930 r. 46.570 q za zł 24.120 tys.

Spadek wywozu tłumaczyć należy niską ceną, jaką uzyskiwało masło na rynkach zagranicznych w I połowie 1930 r. w porównaniu do tego samego okresu 1929 r. (średnio o 70'4 za 1 kg mniej).

JAJA

— Na krajowym rynku jajczarskim w II połowie lipca położenie nie było jednolite. Dość ospały nastrój, który panował w początku miesiąca, w końcu okresu sprawozdawczego uległ wzmocnieniu, a to głównie pod wpływem zwiększonego zapotrzebowania ze strony kupców zagranicznych. Ceny lekko zwyżkowały. Dowozy w dalszym ciągu nie były jeszcze zbyt duże. Wśród dowożonego towaru, jak zwykle w tym okresie, zaczynał przeważać t. zw. towar zbożowy.

W poszczególnych ośrodkach produkcji w kraju sytuacja przedstawiała się następująco (cena — w zł za skrzynkę a 1440 szt.):

BOCHNIA. — Rynek jaj cechuje nieco większe ożywienie przy cenach, pozostających prawie na niezmiennym poziomie; za towar oryginalny płacono 140, za towar zaś eksportowy franco granica \$ 18'25.

KRAKÓW. — Daje się zauważyć wzmocnienie tendencji; na rynku jaj już się ukazał t. zw. towar zbożowy.

KATOWICE. — Położenie bez większych zmian; notowano wyborowe I gat. 168.

LWÓW. — Dowozy nieco się zwiększyły, jednak tendencja nadal zwyżkowa, gdyż zapotrzebowanie ze strony kupców zagranicznych dość znaczne; cena towaru oryginalnego loco stacja załadowcza wynosi \$ 21 — 22.

RZESZÓW. — Popyt większy, tendencja mocniejsza, ceny lekko zwyżkowały; za towar oryginalny płacono 145.

STANISŁAWÓW. — Pod wpływem zwiększonego zapotrzebowania i stosunkowo niewielkich dowozów ceny podniosły się o \$ 1 na skrzyni.

TARNOPOL. — Rynek wykazuje dość znaczne ożywienie, tendencja jest mocna, ceny zwyżkują, dowozy małe z powodu robót polnych; cena towaru oryginalnego wynosiła 160—162, — eksportowego franco granica \$ 22'50 — 23.

WARSZAWA. — Nastrój spokojny, dowozy wystarczające. Związek Spółdzielni Jajczarskich i Mleczarskich notuje za 1 kg zł 2'20.

SKÓRY

BYDGOSZCZ. — Tendencja dla skór surowych utrzymana. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg loco Bydgoszcz: skóry bydlęce ciężkie 1'60, — lekkie 1'60, — skopowe długowełniste 2'00, — krótkowełniste 1'60; za 1 sztukę: skóry cielęce lekkie 9'00, — średnie 10'00 — 11'00, — końskie 25'00 — 27'00, — kozie 5'00 — 8'00.

LUBLIN. — Dla skór surowych tendencja nieco mocniejsza. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: skóry bydlęce prowincjonalne ciężkie 2'15 — 2'20, — lekkie 2'00 — 2'10, — z rzeźni miejskiej 2'40 — 2'50; za 1 sztukę: skóry cielęce suche lekkie 9'00, — ciężkie mokre 11'00.

LWÓW. — Rynek skór gotowych mało ożywiony, tendencja spokojna. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg loco Lwów: krupony I gat. 10'30, — II gat. 9'30 — 9'80, boki lekkie 6'00, — grubsze 4'20, karki I gat. 7'20, — II gat. 6'40, — III gat. 5'60, chromy cielęce czarne I gat. 3'20, — II gat. 2'90, — III gat.

2'60,—IV gat. 2'30, — kolorowe I gat. 3'50, — II gat. 3'20, — III gat. 2'90, — IV gat. 2'40, bydłące chromy czarne I gat. 2'70, — II gat. 2'40, — III gat. 2'10, — IV gat. 1'80.

KRAKÓW. — Dla skór surowych tendencja spokojna. Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 1 kg: skóry wołowe 1'70, — krowie 1'60, — z jałówek 1'80; za 1 sztukę: skóry cielece 11'00 — 12'00.

WEŁNA

BYDGOSZCZ. — Usposobienie spokojne, obroty niewielkie. Ceny orientacyjne — w $\text{\$}$ za 50 kg loco Bydgoszcz: wełna brudna jednolita „Merino” 15'00 — 16'00, — brudna zbierana 12'00 — 13'00.

LUBLIN. — Zainteresowanie minimalne. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: wełna cienka 2'70 — 2'90, — średnia 2'30 — 2'40, — gruba 2'10 — 2'20.

RYBY

WARSZAWA. — Tendencja nieco słabsza, zapotrzebowanie niewielkie. Notowano — w zł za 1 kg franco wagon Warszawa: karpie żywe 4'20; orientacyjne ceny detaliczne: karpie żywe 5'00, — śnięte 3'00 — 3'50, liny żywe 5'00 — 6'00, — śnięte 4'00 — 4'50, karasie żywe 6'00 — 7'00, — śnięte 3'00 — 3'50, łososie 6'00 — 8'00, węgorze 7'00 — 7'50, sandacze rosyjskie 4'00 — 4'50, leszcze 3'00 — 4'50, sumy krajane 3'00 — 4'50, szczupaki śnięte 4'50, średnica 2'00, drobnica 1'00 — 1'30.

TŁUSZCZE I OLEJE

WILNO. — Dla siemienia lnianego nadal tendencja słaba, ceny olejów i pokostu niemal bez zmiany. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg (w transakcjach wagonowych): olej lniany netto (bez beczek) 2'35, — słonecznikowy 1'95, pokost netto 2'50; w $\text{\$}$ za 100 kg: siemię lniane 87 $\frac{1}{2}$ % czystości 6'50.

CHEMIKAŁJA

BYDGOSZCZ. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg: dwuwęglan sodu 55'00, kwas mrówczany 85% czysty 380'00, antychlor w perełkach 81'00, cukier ołowiany biały kryształ 290'00, minium ołów, ang. czyst. 220'00, biel ołów. chemicznie czysta 270'00, boraks krystaliczny 145'00, bromek potasu 850'00, — sodu 870'00, chlorek cynku chemicznie czysty 98/100 420'00, sól glauberska kryst. 24'00, gliceryna 28° D. A. B. V. 330'00, kalium hypermanganicum 420'00, dwuchromian potasu czysty 260'00, węglan potasu czysty 210'00, witriol miedzi 98/100 140'00, naftalina biała w łuskach 83'00, szkło wodne 38/4) 45'00, kwas szczawiowy 220'00, — siarczan 66 Bé 30'00, — solny 19/21° wolny od arsenu 18'00, siarczan sodu 24'00, amoniak 0'910 85'00, azotan baru 320'00, biel cynkowa 150'00, kwas azotowy 41 Bé 115, kwas winny 1.020'00, sól gorzka 40'00.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco fabryka bez opakowania: aceton 560'00, alkohol metyloowy techniczny 90% 200'00, — czysty 99% 330'00, amoniak skroplony za 1 kg NH_3 (wraz z opakowaniem) 1'80, azotniak mielony za 1 kg% N_2 (wraz z opakowaniem) 1'62, — granulowany za 1 kg% N_2 (wraz z opakowaniem) 1'82, azotan amonu (wraz z opakowaniem) 103'60, benzen, handlowy 90% 90'50, — czysty 105'00, bisulfat (kw. siarczan sodu) 16'00, chlorek cynku 50° Bé 55'00, chlorek wapna bielący 40'00, chlorek wapnia (CaCl_2) 20'00 — 22'00, chloroform czysty 750'00, — „pro narcosi” 1.800'00, fenol czysty 300'00, formalina 30% 250'00, gliceryna farmaceutyczna 30° Bé 305'00, — techniczna 175'00, karbid 75'00 — 80'00, karbolinum 45'00, klej kostny 240'00, klej skórny 400'00, krezol 140'00, kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3 (wraz z opakowaniem) 110'00, kwas mrówkowy 85% 241'00, kwas siarkowy 60° Bé 7'31, kwas solny 19/21° Bé 13'00, kwas octowy techn. 30% 110'00, fosfority rachowskie surowe 3'50 — 4'00, mączka kostna odklejona 30% P_2O_5 17'00, naftalen surowy prasowany 34'50, — czysty w łuskach 68'00, octan sodu 160'00, — ołowiu 250'00, oleina zwierzęca destylat 280'00, — saponifikat 270'00, oleum 20% 19'78, pirydyna czysta za 1 kg 12'00, smoła preparowana 19'95, siarczan amonu 43'00, siarczek sodu 60/62% (wraz z opakowaniem) 70'00, soda amonjalna 25'00, — kaustyczna 60'00, sól glauberska kalcynowana niemielona 14'00 — 16'00, stearyna 285'00, superfosfat 16% 12'80 — 13'92, toluen czysty 120'00, żelatyna techniczna 450'00.

— Produkty destylacji sosny notowano — w zł za 1 kg franco stacja Hajnówka lub Białowieża: terpentyna „Med. pur. A.” 2'00, smoła sosnowa bezwodna 0'44, dziegieć aptekarski 0'57, węgiel sosnowy I 0'12, — II 0'07, karbolinum prawdziwe zwykłe 0'65, olej żywiczny 0'73.

DRZEWO

WILNO. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 m³: deski sosnowe czyste stolarskie 115'00 — 120'00, — półczyste ciesielskie I gat. 85'00 — 90'00, — II gat. 60'00 — 65'00, łąty 110'00 — 115'00, kantówka do 20 cm grubości 100'00 — 110'00, — od 20 cm grubości 115'00 — 120'00, bale 115'00 — 120'00, kloce 60'00 — 65'00, deski stolarskie wszystkich grubości: dębowe 200'00 — 240'00, jesionowe 300'00 — 320'00, klonowe 200'00 — 240'00, brzoźowe 130'00 — 140'00, olszowe 120'00 — 130'00.

PRZETWORY NAFTOWE

WARSZAWA. — Notowania Syndykatu — w zł za 100 kg netto loco skład Warszawa: nafta oświetleniowa 63'35, — primusówka 74'55, benzyna lekka c. g. 0'680/700 110'35, — 0'701/710 105'85, — 0'711/720 104'15, — 0'721/730 102'45, 0'731/740 100'15, — 0'741/750 99'00, — 0'751/760 97'95, — 0'761/770 96'85, — 0'771/780 95'75, — 0'781/790 94'55, olej gazowy 35'45, olej smarowy maszynowy 3—4/50° 69'50, — 4—5/50° 74'00, — 5—6/50° 79'60, parafina 50—52° za 1 kg 1'67.

NAWOZY SZTUCZNE

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł (w ładunkach wagonowych): azotniak sproszkowany chorzowski 22% łącznie z opakowaniem workowem brutto za netto loco wagon Chorzów: za 1 kg $\frac{1}{2}$ za gotówkę 1'62, — na kredyt 1'70, — za 100 kg za gotówkę 35'64, — na kredyt 37'40, azotniak granulowany chorzowski 23% w beczkach blaszanych brutto za netto loco wagon Chorzów: za 1 kg $\frac{1}{2}$ za gotówkę 1'82, — na kredyt 1'91, — za 100 kg za gotówkę 41'86, — na kredyt 43'93, azotniak chorzowski mielony 16% w workach za gotówkę 27'00, — na kredyt 28'50, saletra chorzowska „Nitrofos” (15'5% azotu i ok. 9% kwasu fosforowego) brutto za netto wraz z opakowaniem franco wagon Chorzów za gotówkę 40'20, siarczan amonu syntetyczny luzem loco wagon Knurów 36'00, — w workach 38'00, kainit zwykły loco wagon stacja odbiorcza na P. K. P. w woj.: łódzkim, warszawskim, kieleckim, krakowskim i lubelskim 4'90, — w woj.: poleskiem i białostockim 4'60, kainit pylisty odpowiednio 6'40 i 6'00, sól potasowa 25% loco stacja załadowania Kałusz 13'75, superfosfat 16 — 18% luzem netto parytet Warszawa-Wschodnia 13'44, żuźle Thomasa 17% z opakowaniem workowem franco wagon Gdańsk lub Gdynia za 100 kg 14'20, wapno nawozowe palone mielone (90 — 99% łlenku wapnia) luzem loco stacja Chęciny 4'20.

METALE I WYROBY METALOWE

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: cyna Banka w blokach 7'60, ołów hutniczy 1'15, cynk 1'15, antymon 1'90, aluminium hutnicze 4'00, blacha miedziana 4'00, blacha mosiężna 3'50 — 4'50, blacha cynkowa 1'28.

— Notowania Syndykatu Drutu Miedzianego — w zł za 1 kg loco fabryka Warszawa lub Kraków: drut miedziany o przekroju 6'10 i 16 mm² (przy odbiorze ponad 500 kg) 3'65, linka miedziana 3'85.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 28 lipca do 2 sierpnia 1930 r.

— Okres sprawozdawczy na giełdzie warszawskiej cechuje dość znaczna poprawa; kursy większości notowanych akcji kształtowały się zwyklowo, przyczem niejednokrotnie zwykła przybrała nieco większe rozmiary. Ilość notowanych akcji, jak również i wielkość obrotów wzrosły nieznacznie, głównie wskutek braku podaży. Do najbardziej ożywionych należała nadal grupa akcji przedsiębiorstw metalurgicznych, gdzie notowany był szereg akcji, ostatnio rzadko ukazujących się na rynku.

Grupą akcji bankowych interesowano się niewiele. Nieznacznym wahaniom kursowym uległy akcje Banku Polskiego,

zyskując w rezultacie tygodniowym ponad zł 2'00; kurs Banku Handlowego bez zmiany.

Z pośród akcji przedsiębiorstw chemicznych zanotowano jedynie akcje T-wa Przem. Chem.-Farm. Magister Klawe po kursie dotychczasowym.

Powyższe dotyczy również grupy akcji przedsiębiorstw elektrycznych, gdzie doszło do notowań tylko akcji Elektrowni Okręgowej w Zagłębiu Dąbrowskim; kurs ich w porównaniu z notowaniami z pierwszych dni lipca poprawił się o zł 5'00.

Grupa przedsiębiorstw cukrowniczych pozostała w okresie sprawozdawczym bez notowań.

Akcjami Warsz. T-wa Kopalń Węgla interesowano się dość dużo przy tendencji mocniejszej; wskutek braku podaży notowane były one tylko w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego — kurs poprawił się o zł 2'50.

Najliczniej notowane były akcje przedsiębiorstw metalurgicznych; z pośród nich poważniejszą zwyżkę uzyskały: Ostrowiec, Zieleniewski (+ zł 6'00), w mniejszym zaś stopniu Cegielski i Parowozy. Bez zmiany pozostał kurs Lilpopa i Starachowice, obniżył się nieznacznie Modrzejów, oddawna zaś nienotowany Rudzki ceniony był o około 30% niżej w porównaniu z notowaniami z I połowy czerwca.

Akcje przedsiębiorstw włókienniczych, spożywczych, handlowych i innych w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

Na giełdach prowincjonalnych minął okres sprawozdawczy przy tendencji naogół spokojnej; obroty niewielkie, kursy bez zmian.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Kurs w dn. 1/VIII ¹⁾
Bank Polski	zł 100	164'25	160'00	164'00-164'25
Bank Handlowy w Warszawie	zł 100	110'00	110'00	—
Klawe	zł 100	110'00	110'00	—
Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Dąbrow.	zł 50	65'00	65'00	—
Firley	zł 50	29'00	29'00	—
Warsz. T-wo Kopalń Węgla	zł 100	42'50	42'50	42'50
Cegielski	zł 100	48'00	47'00	—
Lilpop	zł 25	25'00	25'00	—
Modrzejów	zł 50	8'50	8'25	8'50
Ostrowiec — serja B I — III em.	zł 50	65'00	57'00	—
Parowozy I — II em.	zł 25	25'00	21'50	22'00
Rudzki	zł 50	13'75	13'75	13'75
Starachowice	zł 50	15'00	14'25	15'00
L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper	zł 100	38'00	38'00	—

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (w dn. 31/VII — w zł): Bank Polski — 165'00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (w dn. 1/VIII — w zł): Pezet — 6'00.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (w dn. 31/VII — w zł): Cegielski — 50'00, Herzfeld i Victorius — 27'00.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

ULGI TARYFOWE DLA ZIEM WSCHODNICH I ZACHODNICH. — Przy Sekretarjacie Komitetu Ekonomicznego Ministrów utworzona została specjalna komisja dla zbadania sposobu zaspokojenia aktualnych potrzeb gospodarczych Pomorza. W najbliższym czasie oczekiwana jest, podobno, specjalna narada na Zamku w sprawach podniesienia stanu gospodarczego Wileńszczyzny. Małopolska Wschodnia wskazuje na pokrzywdzenie swego okręgu z powodu oddalenia od głównych ośrodków zbytu w kraju oraz zagranicą. Dla tych samych przyczyn domaga się specjalnych ulg również Górny Śląsk.

Jest rzeczą zrozumiałą, że każdy okrąg ma swoje odrębne warunki i potrzeby gospodarcze i że Państwo musi liczyć się z niemi, uwzględniając je w miarę możliwości w swoich zarządzeniach. Nie należy jednak iść w kierunku stawiania żądań zbyt daleko idących, któreby miały na celu uprzywilejowanie wyjątkowo pewnej tylko dzielnicy, gdyż jest to nie do osiągnięcia bez zniekształcenia ogólnego planu gospodarczego Państwa.

Ponieważ postulaty inicjatorów wszystkich tych wystąpień dotyczą w pewnej mierze również spraw taryfowych, pożyteczne będzie zobrazować tu, w jaki sposób i w jakim stopniu obowiązująca taryfa towarowa kolei polskich dała wyraz specjalnym potrzebom gospodarczym naszych dzielnic kresowych.

Przedewszystkiem więc jako zarządzenie ogólne, ale obliczone w pierwszym rzędzie na zaspokojenie potrzeb kresów, wymienić należy różniczkową budowę schematów taryfowych, mającą to do siebie, że daje opłaty jednostkowe, niższe w miarę zwiększenia od-

ległości przewozu, a więc w konsekwencji niweluje w pewnym stopniu niedogodności geograficznego oddalenia kresów od głównych ośrodków zakupu i zbytu. Jak dalece poważne w skutkach jest to zarządzenie, widać choćby z tego, że znizka jednostkowej opłaty przewozowej (od tonny i kilometra) schodzi w klasach niższych do 40% opłaty początkowej już na odległościach powyżej 500 km.

Przechodząc do ulg specjalnych, udzielanych poszczególnym dzielnicom, rozpoczynamy od Pomorza, jako w tej chwili najbardziej aktualnych.

Za cechą charakterystyczną dla stosunków gospodarczych Pomorza uznać należy powstanie tam za czasów niemieckich dużego przemysłu metalowego (w Grudziądzu i Mniszku), przemysłu, który obecnie nie posiada żadnego gospodarczego uzasadnienia, gdyż oparty jest na surowcach, przywożonych z daleka, a oddalony jest również od głównych rynków zbytu.

Licząc się jednak z faktem dokonanym, taryfa przyznaje temu przemysłowi ulgi następujące:

1) dla przewozów węgla do stacji Dyrekcji Gdańskiej opłaty z t. w. E₂ obniża się o 2%, za odległości zaś powyżej 500 km od kopalń pobiera się jednakową opłatę po zł 19 od tonny, t. j. tak jak za 500 km;

2) surówkę żelazną dowozi się do Grudziądza i Mniszka z obniżką opłat tar. wyj. H₃ o 10%;

3) półwyroby żelazne i stalowe przewozi się do tychże zakładów oraz do wszystkich innych stacji Dyr. Gdańskiej na północ od linii Bydgoszcz—Toruń—Brodnica za jednakową opłatą po zł 390 za 100 kg, t. j. tak jak za 450 km;

¹⁾ W sobotę dn. 2/VIII giełda nieczynna.

4) dla wywozu wyrobów żelaznych gotowych oraz narzędzi i maszyn z Grudziądzka i Mniszka zagranicę ustalono specjalnie niższe opłaty w tar. wyj. H₇.

Poza tem w uwzględnieniu istniejącego na Pomorzu przemysłu meblarskiego przewidziano w tar. wyj. D₂ niższe do granic kosztów własnych przewozu opłaty za przesyłki drzewa materiałowego, adresowane do tartaków z fabryk wyrobów drzewnych. Takież niskie opłaty przyznano w tar. wyj. K₃. Dla przewozu materiałów budowlanych do rozbudowy Gdyni i Gdańska. Istniejące w Gdyni i w Gdańsku łuszczarnie ryżu poparto przez stworzenie tar. wyj. G₁₅, dającej zniżkę przewoźnego dla ryżu łuszczonego z 1 do 3 klasy, t. j. o 20%. Fabryce wyrobów gumowych w Grudziądzu ułatwiono wywóz wyrobów zagranicę przez niższenie w tar. wyj. R₄ kl. 1 na 2. Na przewóz ryb morskich z Gdyni, Helu, Jastarni, Wielkiej Wsi, Pucka oraz z Gdańska niższo o 10% opłaty z tar. wyj. C₃. Wreszcie dla zaopatrzenia kutrów rybackich w tani materiał napędowy niższo w tar. wyj. N₅ opłaty za oleje mineralne, wysyłane do wyżej wymienionych stacyj rybackich z 8 do 14 kl., t. j. o 40%.

Nie mniej liczne i znaczne są ulgi taryfowe dla innych naszych kresów północnych — Wileńszczyzny, aczkolwiek dotyczą zupełnie odmiennych dziedzin życia gospodarczego.

Będąc krajem o lichej glebie, z dużą przewagą przetrzeni leśnych, Wileńszczyzna opiera swój byt na eksploatacji lasów oraz kulturze nasion oleistych. W zależności od tego taryfa uwzględnia również głównie ten układ stosunków i przyznaje ulgi następujące:

1) dla transportów drzewa okrągłego do tartaków miejscowych na odległość do 200 km udziela się zniżki 10% z niskich opłat tar. wyj. D₂;

2) dla drzewa obrobionego, wysyłanego przez tartaki miejscowe na odległość powyżej 300 km, udziela się według tar. wyj. D₃ również 10% zniżki od taryf obowiązujących w innych okręgach;

3) dla drzewa, wywożonego z Wileńszczyzny przez Gdańsk i Gdynię, tar. wyj. PD₁ przewiduje zniżkę przewoźnego o 10%;

4) tar. wyj. D₁ przyznaje niższe opłaty również dla wywozu z Wileńszczyzny drzewa do Prus Wschodnich przez Grajewo i Raczkę, stacje zamknięte dla drzewa innego pochodzenia;

5) dla przesyłek smoły, olejów smołowcowych, terpentyny, kalafonii i węgla drzewnego z Białowieży, Hajnówki i Augustowa tar. wyj. E₉ i D₈ przyznają specjalne zniżki do 20% opłaty przewozowej;

6) tekturownie okręgu wileńskiego korzystają z niskich opłat tar. wyj. L₁ na przewóz tektury zarówno na rynki wewnętrzne, jak i zagranicę;

7) do istniejących w Wileńszczyźnie fabryk obić i wyrobów z bibułki przewozi się według niższej tar. wyj. L₂ surowiec — papier i bibułka;

8) celem poparcia przemysłu olejarskiego tar. wyj. B₉ ustala niższe opłaty na przewóz nasion do olejarni, zaś tar. wyj. G₅ i G₉ przyznają 15% zniżki specjalnie dla przesyłek olejów roślinnych, pokostu i wytłoczyn (makuchów) z olejarni wileńskich;

9) aby zatrudnić miejscowe młyny zbożowe stosuje się niższą taryfę wywozową na przesyłki ziarna do młynów w Wilnie i Nowowilejce;

10) aby zaopatrzyć ludność miejscową w tańsze żelazo tar. wyj. H₉ przyznaje dla transportów żelaza i stali sztabowej, fasonowej oraz blachy, kierowanych na

wschód od linii demarkacyjnej Małkinia — Siedlce — Łuków, stosowanie stałej opłaty 390 za 100 kg, przypadającej normalnie za 450 km;

11) w stosunku do węgla ten sam cel osiąga ustalenie za odległości powyżej 500 km od kopalni stałej opłaty w wysokości 19 za tonnę;

12) wreszcie za transporty torfu z Kieny do Wilna pobiera się stałą niższą opłatę po 29 za 100 kg zamiast 80.

W taki sposób uwzględniono w zakresie taryf potrzeby specjalne okręgu wileńskiego i przylegających do niego powiatów.

Jak ustosunkowano się do odmiennych potrzeb kresów południowych, mianowicie Małopolski Wschodniej, to wykazuje zestawienie następujących zarządzeń taryfowych, opartych na przeświadczeniu, że wobec bogatej gleby w części nizinnej, pięknych lasów w powiatach podgórskich i obfitych złóż nafty w okręgach przemysłowych, piękny ten kraj wymaga jedynie dalszego złagodzenia trudności, wpływających z geograficznego oddalenia od ośrodka państwa oraz od portów i granic zachodnich:

1) najtrudniejsze do spełnienia zadanie miała pod tym względem kolej w zakresie taryf na ropę i przetwory naftowe; ześrodkowanie źródeł ropy w jednym niemal miejscu, rozrzucenie zaś rafinerij naftowych po całym Podkarpaciu, aż po Śląsk, wymagało specjalnej konstrukcji taryf, które stawiłyby wszystkie rafinerje w jednakowych warunkach zbytu przetworów naftowych tak na rynkach wewnętrznych, jak i przy wywozie zagranicę; osiągnięto ten cel kosztem znacznych ofiar ze strony kolei w zakresie wysokości przewoźnego zwłaszcza w stosunku do wywozu z rafinerij, bardziej oddalonych od granicy;

2) wysokim kosztem próbnego wiercenia szybów naftowych próbowano ulżyć przez udzielenie w tar. wyj. H₁₀ zniżki 20% z normalnych opłat taryfowych;

3) tartacznictwo miejscowe poparto orzez wprowadzenie specjalnie niższych opłat na przewóz drzewa okrągłego do tartaków w Skolem i w Stryju;

4) dla zaopatrzenia zakładów przemysłowych oraz ludności w węgiel oraz żelazo zastosowano tar. wyj. E₂ i H₉, z których pierwsza przyznaje przesyłkom węgla z kopalń małopolskich na odległość powyżej 500 km stałą opłatę 17,4 za tonnę, a druga — przesyłkom żelaza i stali sztabowych i fasonowych oraz blachy — stałą opłatę 390 za 100 kg;

5) dla ułatwienia zbytu produktom rolniczym przyznano przesyłkom zboża ze stacyj dyrekcji lwowskiej i stanisławowskiej 20% zniżki z opłat przewozowych ogólnych, tak przy zaopatrzeniu rynku wewnętrznego, jak i zagranicznego;

6) dla wywozu wreszcie makaronu ze Lwowa do Gdyni i Gdańska celem aprowidowania statków ustalono specjalnie niższą taryfę.

W podobnych mniej więcej warunkach geograficzno-taryfowych znajduje się i Śląsk. Bogato z natury wyposażony we wszelkie kopaliny i z wysoce rozwiniętym przemysłem cierpi Śląsk wyłącznie z powodu swego oddalenia od reszty kraju oraz od morza.

Tę też taryfę na wszystkie surowce, wydobywane na Śląsku, jak węgiel, rudy żelazne, cynkowe i ołowiane, jak również na wyroby miejscowego przemysłu hutniczego, mechanicznego i chemicznego posiadają specjalnie niższe opłaty dla przewozów na odległości dalsze, opłaty, które jak np. na węgiel w kierunku

do portów nie pokrywają prawie połowy własnych kosztów przewozu kolejowego.

Z takich samych zniżek korzystają również przesyłki rud, piritów, fosforytów i złomu żelaznego do zagłębia śląskiego dla miejscowych zakładów przemysłowych.

Równocześnie niskie taryfy przyznano przesyłkom z okręgu śląskiego wyrobów gotowych i żelaznych, stalowych, cynkowych i ołowianych oraz chemicznych tak na rynki wewnętrzne, jak i zagranicę.

Potrzeba ułatwienia aprowizacji licznych rzesz pracowników wymagała wreszcie ustalenia zniżonych taryf na przewóz do stacji Dyrekcji Katowickiej ziemniaków (tar. wyj. B₁) warzyw świeżych i solonych (tar. wyj. B₃) oraz mleka (tar. wyj. C₆).

Takie są zarządzenia taryfowe P. K. P., skierowane do zaspokojenia specjalnych potrzeb gospodarczych każdej z naszych dzielnic nadgranicznych.

Z różnaitości ich widać dążenie do możliwie indywidualnego traktowania każdego okręgu, do wnikania w charakterystyczne warunki układu ich życia gospodarczego, do łagodzenia różnic, wynikających z położenia geograficznego. Równocześnie jednak znaczną pewną wzajemną koordynacją tych zarządzeń, mającą na celu utrzymanie równowagi gospodarczej poszczególnych okręgów, usunięcie specjalnego uprzywilejowania.

W tych warunkach dążność pewnych okręgów do wywalczenia sobie większych ulg taryfowych musi być przez Zarząd P. K. P. traktowana z ogromną rezerwą i ostrożnością, aby przez jednostronne ich uwzględnienie nie naruszyć osiągniętej harmonii, albo też nie spowodować ogólnego rozszerzenia ulg taryfowych, nie dającego się pogodzić z możliwościami budżetowymi P. K. P.

J. G.

STAN I PRACA TABORU P. K. P. W I KWARTALE 1930 R. przedstawia się w porównaniu z pierwszym i ostatnim kwartałem 1929 r. w sposób następujący:

A. — KOLEJE NORMALNOTOROWE

1. — Ilostan parowozów (przeciętnie dziennie):

Parowozowy:

Dyrekcja:	Długość linii — km	osobowe	towarowe	tankowe	razem	Przypada na 10 km linii parowozów	Było w ruchu
Warszawska	2.182	262	630	67	959	4.4	688
Radomska	2.355	80	517	5	602	2.5	264
Wileńska	3.021	80	325	19	424	1.4	225
Poznańska	2.454	183	359	125	667	2.7	250
Gdańska	2.152	148	344	204	696	3.2	410
Katowicka	603	40	207	196	443	7.3	303
Krakowska	1.419	127	509	79	715	5.0	392
Lwowska	1.965	108	424	59	591	3.0	310
Stanisławowska	1.135	29	175	11	215	1.9	112
Razem w kw. I 1930	17.286	1.057	3.490	765	5.312	3.1	3.030
" " I 1929	17.235	1.005	3.471	766	5.242	3.0	3.278
" " IV "	17.242	1.047	3.483	768	5.298	3.1	3.390

2. — Ilostan wagonów osobowych (przeciętnie dziennie):

Wagonowy:

Dyrekcja:	klasowe	bagażowe	pocztowe	inne	razem	Przypada na 10 km linii wagonów	Było w ruchu
Warszawska	2.015	510	101	348	2.974	14	2.701
Radomska	608	263	34	39	944	4	861
Wileńska	711	87	49	138	985	3	567
Poznańska	925	295	25	31	1.276	5	1.216
Gdańska	908	324	26	36	1.294	6	1.164
Katowicka	721	267	21	7	1.016	17	929
Krakowska	932	388	67	46	1.433	10	1.241

Lwowska	1.110	370	56	57	1.593	8	1.165
Stanisławowska	418	100	19	12	549	5	527
Razem w kw. I 1930	8.342	2.604	398	714	12.064	7	10.371
" " I 1929	8.342	2.627	374	715	12.058	7	10.085
" " IV "	8.201	2.543	386	706	11.836	7	10.210

3. — Ilostan wagonów towarowych (przeciętnie dziennie):

Dyrekcja:	kryte	węglarki	platformy	cysterny	specjalne	razem	Przypada na 10 km linii wagonów	Było w ruchu
Warszawska	6.037	17.158	2.672	684	199	26.750	123	17.508
Radomska	9.147	5.594	3.108	330	927	19.106	81	9.458
Wileńska	9.381	3.748	3.226	136	182	16.673	55	5.204
Poznańska	5.752	11.704	665	331	302	18.754	76	9.140
Gdańska	5.089	11.942	1.709	256	380	19.376	90	13.409
Katowicka	2.159	15.935	913	659	114	19.780	328	18.900
Krakowska	3.767	8.837	1.877	1.850	444	16.775	118	10.626
Lwowska	5.609	3.217	2.836	1.641	307	13.610	69	7.381
Stanisław.	2.775	1.456	1.083	250	203	5.767	51	3.200
Razem w kw. I 1930	49.716	79.591	18.089	6.137	3.058	156.591	91	94.821
Razem w kw. I 1929	46.216	77.484	19.165	6.117	3.835	152.817	89	127.757
Razem w kw. IV 1929	46.819	77.649	17.052	6.167	2.829	150.516	87	128.536

4. — Napięcie ruchu i praca taboru (przeciętnie dziennie):

Dyrekcja:	Ilość wagon. tow.:	Na 1 km sieci przyp. dziennie:	Obciążenie 1 osi wag. la-down.	% wagonów czynnych	% wagonów w naprawie:			
	załad. na P. K. P. z zagr.	przyjętych osio-km	tys. tonno-km netto	tonn netto	osob. towar.			
Warszawska	1.659	—	2.079	6.9	7.3	65	9	11
Radomska	794	9	716	2.6	7.2	50	8	3
Wileńska	638	87	386	1.2	6.7	31	7	2
Poznańska	973	384	1.208	4.5	7.6	49	5	8
Gdańska	905	563	1.238	4.3	7.4	69	6	5
Katowicka	3.902	145	2.005	7.1	7.7	96	8	4
Krakowska	1.230	168	1.132	3.7	6.8	63	13	10
Lwowska	720	13	680	8.2	6.7	54	12	4
Stanisław.	323	93	402	1.1	6.1	55	3	2
Razem w kw. I 1930	11.144	1.462	1.020	3.5	7.2	61	8	6
Razem w kw. I 1929	12.778	1.653	1.019	3.6	7.2	84	13	8
Razem w kw. IV 1929	16.921	1.540	1.266	4.5	7.3	85	9	6

Z porównania przytoczonych zestawień widać, iż ilośc taboru stale się zwiększa i że stan jego się poprawia, co widać ze znacznego spadku taboru w naprawie: w wagonach osobowych z 13 na 8%, w wagonach towarowych — z 8 na 6%. Równocześnie jednak gwałtownie się zmniejszyła ilość taboru czynnego, zwłaszcza towarowego, mianowicie z 127.757 jednostek na 94.821 wagonów dziennie. Jest to wyraźny skutek przesilenia gospodarczego, dającego w wyniku znaczny spadek przewozów towarowych, co się wyraża również w zmniejszeniu ilości tonno-km na 1 km sieci z 3.6 do 3.5 tys. W ruchu osobowym zmniejszenia ruchu wagonów nie znać pomimo przeprowadzenia pewnej redukcji pociągów osobowych.

B. — KOLEJE WĄSKOTOROWE

1. — Ilostan taboru (przeciętnie dziennie):

Dyrekcja:	Długość linii — km	Parowozów:	Wagonów osobowych:	Wagonów towarowych:			
		ogół. czynnych	ogół. czynnych	ogół. czynnych			
Warszawska	860	113	46	149	11	2.025	272
Radomska	595	96	51	100	74	1.382	1.066

Wileńska:							
a) użyt. publ.	333	43	17	60	59	339	276
b) „gospod.	345	38	22	32	32	535	423
Katowicka	123	41	22	1	1	3.782	3.621
Lwowska	25	2	2	2	1	43	43
Razem w kw. I							
1930	2.281	323	160	344	278	8.111	5.701
Razem w kw. IV							
1929	2.299	325	179	348	284	8.137	6.902

2. — Napięcie ruchu i praca taboru (przec. dziennie):

Dyrekcja:	Ilość wagonów tow. załad. przyjętych	Przeładunek wagonów tow. z kolei na kolej normaln. normaln.		% wagonów towarowych	
		wagonów tow. z kolei normaln.	na kolej normaln.		
Warszawska	93	—	33	22	60
Radomska	82	11	25	19	58

Wileńska:					
a) użyt. publ.	30	—	9	7	67
b) „gospod.	66	—	—	—	50
Katowicka	1.236	23	16	3	71
Lwowska	9	—	—	7	55
Razem w kw. I					
1930	1.516	34	83	58	64
Razem w kw. IV					
1929	2.738	33	203	166	65

Widzimy z tablic powyższych, że i na kolejach wąskotorowych przesilenie gospodarcze odbiło się bardzo poważnie, aczkolwiek z opóźnieniem, bo jeszcze w IV kwartale r. ub. większych zmian nie było znać. Obecnie ilość wagonów załadowywanych dziennie spadła z 2.738 do 1.516, a wymiana z kolejami normalnotorowemi — z 369 do 141.

J.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

DZIAŁALNOŚĆ P. P. „ŻEGLUGA POLSKA” W I PÓLROCZU 1930 R. — O ile w 1929 r. sytuacja na rynkach frachtowych, na których ukazują się statki P. P. „Żegluga Polska”, była o tyle pomyślna, że przedsiębiorstwo było w stanie w bilansie żeglugi towarowej za 1929/30 r. (do 1 kwietnia) wykazać, po pokryciu amortyzacji statków, czysty zysk w kwocie zł 198.424 — to już pierwsze miesiące r. b. wykazały na wszystkich rynkach frachtowych zmianę: nastąpił katastrofalny wprost spadek frachtów, wybitnie zmniejszyło się zapotrzebowanie na statki, spadły ilościowo przewozy — przyczem stan tej depresji posiada wszystkie cechy trwałości.

Jak podaje fachowa prasa angielska, frachty na morzach północnych spadły średnio o 28% w porównaniu do stawek zeszłorocznych, w porównaniu zaś do frachtów przedwojennych są o 26% niższe. A tymczasem koszty eksploatacji statków wzrosły po wojnie w stosunku do kwot przedwojennych o ok. 70%, a mianowicie opłaty portowe — średnio o 60%, płace personelu nawigacyjnego — o 80%, płace robotników portowych — o 100%, ceny bunkru — o 75%, ceny środków żywnościowych — o 100% i t. d. Istotnie w tych warunkach sytuacja w żegludze wszystkich krajów musi być uważana za bardzo ciężką.

Żeglugowcy wszystkich krajów jednomyślnie twierdzą, że kryzys obecny przewyższył nawet słynny kryzys z 1909 r. Wówczas można było jeszcze znaleźć drogi morskie lub towary, gdzie wzgl. kiedy transport morski opłacał się; obecnie natomiast każdy bez wyjątku przewóz jest deficytowy. Przyczyn kryzysu tego opinia szuka nie tylko w zastoju gospodarstwa, lecz także w zmienionych po wojnie warunkach żeglugi — w większej pojemności budowanych obecnie statków oraz w większej ich szybkości — za czem nie nadąża obrót towarowy.

Tę ciężką sytuację po wojnie komplikuje dodatkowo polityka żegluga Stanów Zjednoczonych Ameryki, które i w tej dziedzinie przejawiają agresywność i wprowadzają banderę swoją na rynki bez jakiegokolwiek kalkulacji, byle tylko uniezależnić się od żeglugi europejskiej, przyczem straty amerykańskich towarzystw żeglugowych zwraca im ich Rząd w formie subwencji. Jest to, być może, dalekowzroczna polityka, ale odbija się ujemnie na europejskich rynkach frachtowych.

W tych warunkach i statki P. P. „Żegluga Polska” musiały w ub. półroczu walczyć z dużymi trudnościami.

Stwierdzić należy z zadowoleniem, że nasza młoda marynarka handlowa wychodzi z tej walki naogół zwycięsko. Podczas kiedy wszyscy prawie armatorzy europejscy uwiązali część swoich statków, przyczem tonnaż w ten sposób unieruchomiony przekroczył liczbę 4.500.000 t, ani jeden ze statków P. P. „Żegluga Polska” — ani wogóle statków polskich — na chwilę nawet nie przerwał pracy. Ta właśnie ciągłość pracy, umiejętne wyszukiwanie frachtów powrotnych, oszczędna gospodarka na statkach — sprawiają, że jeśli nawet w obecnym złym okresie statki towarowe P. P. „Żegluga Polska” nie wykażą zysków, a może nawet dadzą stratę, t. j. niezupełnie pokryją koszty amortyzacji, to w każdym razie te niedociągnięcia nie będą duże.

Rodzaj i ilość ładunków, przewiezionych statkami P. P. „Żegluga Polska” w I półroczu r. b., ilustruje tabelka następująca (w tonnach):

(p. tablicę na następną stronę)

W przeciągu ub. półrocza P. P. „Żegluga Polska” eksploatowała te same statki, co i w roku poprzednim, z wyjątkiem jednego nowego statku S/S. „Chorzów”, o nośności 1.273 t, kupionego dla uruchomionej w kwietniu regularnej towarowej Linji Bałtyckiej¹⁾, do dyspozycji której oddany także został od dn. 1 kwietnia r. b. S/S. „Tczew”, (1.020 t), eksploatowany dotąd jako tramp. Reszta statków właśnie w tym charakterze pracuje stale, przyczem 2 z nich — S/S. „Niemen” i S/S. „Wisła” (po 5.150 t), odbywają podróże przeważnie do Włoch i Półn. Afryki, dając mn. w. raz na miesiąc stałe połączenie z Oranem (Algier) i Casablanką (Marokko), pozostałe zaś, t. j. 5 statków typu „Wilno” (po 2.800 t) oraz S/S. „Warta” (4.200 t) — kursują przeważnie do portów bałtyckich i morza Północnego, oraz do portów francuskich. Tutaj też kursuje S/S. „Kopernik” (900 t), należący do Łuszczarni Ryżu w Gdyni i administrowany przez P. P. „Żegluga Polska”.

Żegluga pasażerska przedsiębiorstwa, w składzie zeszłorocznym: S/S. „Gdynia”, „Gdańsk”, „Jadwiga”, „Wanda” i „Hanka” — pracuje na

¹⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza”, zesz. 28, str. 1.249.

tych samych zasadach co w r. ub., przyczem teraz właśnie jest w pełni swego sezonu, wskutek czego trudno jeszcze coś pozytywnego powiedzieć o wyni-

kach jej pracy. W każdym razie można stwierdzić, że nasza żegluga przyb zeżna jest nadzwyczaj ważnym czynnikiem rozwoju naszego wybrzeża.

	Węgiel	Koks	Ruda	Fosfo- ryty	Saletra	Żelastwo	Cukier	Drobnica	Razem
W wywozie z Polski:									
Styczeń	41.409	—	—	—	—	—	860	—	42.269
Luty	16.377	—	—	—	—	—	—	—	16.377
Marzec	25.249	—	—	—	—	—	—	—	25.249
Kwiecień	21.582	—	—	—	—	—	—	1.638	23.220
Maj	29.549	—	—	—	—	—	—	1.759	31.307
Czerwiec	29.439	—	—	—	—	—	988	771	31.198
Razem I półr.:	163.605	—	—	—	—	—	1.848	4.168	169.620
W przywozie do Polski:									
Styczeń	—	—	2.862	—	1.825	—	—	—	4.687
Luty	—	—	2.838	4.000	—	—	—	442	7.280
Marzec	—	—	2.782	3.244	—	—	—	792	6.818
Kwiecień	—	—	—	4.100	—	—	—	551	4.651
Maj	—	—	9.471	4.100	—	609	—	323	14.502
Czerwiec	—	—	8.520	—	—	3.445	—	—	11.965
Razem I półr.:	—	—	26.473	15.444	1.825	4.054	—	2.108	49.903
W przewozie między portami obcemi:									
Styczeń	—	4.441	—	—	—	—	—	—	4.441
Luty	7.117	2.234	—	—	—	—	—	—	9.351
Marzec	2.657	—	—	—	—	—	—	—	2.657
Kwiecień	5.307	—	—	—	—	—	—	426	5.733
Maj	—	—	—	—	—	—	—	905	905
Czerwiec	12.637	—	—	—	—	—	—	309	12.945
Razem I półr.:	27.718	6.675	—	—	—	—	—	1.640	36.032
Ogółem:	191.323	6.675	26.473	15.444	1.825	4.054	1.848	7.916	255.555

BAŁTYCKI RYNEK FRACHTOWY. — W okresie tygodnia od 28 lipca do 2 sierpnia nie zauważamy żadnych zasadniczych zmian na rynku frachtowym w odniesieniu do obrotu przez Gdańsk i Gdynię. Stawki frachtowe na przewóz zboża z La Plata, z Kanady i ze Stanów Zjednoczonych są nadal mocne i tendencja stawek na tych rynkach jest zwykła. W związku ze zwykłą stawek na przewóz zboża spadają stawki na przewóz węgla i innych towarów masowych w kierunku La Plata i Ameryki Północnej, tak, że w rezultacie armatorzy nie wychodzą lepiej na podróży tam i zpowrotem.

Lloyd's Register Book ogłasza statystykę co do stanu światowej floty handlowej w dn. 30 czerwca 1930 r. Z tego sprawozdania wynika, że w ostatnich 12 miesiącach powiększył się tonaż światowej floty handlowej o 153.000.000 t. Jest to bardzo charakterystyczne zjawisko przy depresji na rynku, która trwa od dłuższego czasu. Wydawałoby się też, że depresja ta nie powinna zachęcać do budowy dalszego tonażu okrętowego, którego rentowna eksploatacja wydaje się być przy obecnej konjunkturze przynajmniej problematyczna. W tym miejscu warto również nadmienić, że ogromny przyrost tonażu przypada na okręty, zaopatrzone w motory, a przyrost tonażu parowców jest stosunkowo nieznaczny.

Węgiel. — Do ostatniego naszego sprawozdania nie mamy w tym tygodniu nic interesującego do nadmienia. Poszukiwane są statki na dłuższe kontrakty do Francji, po stawkach nieco korzystniejszych niż na ładunki prompt. Jest to zrozumiałe, ponieważ armator tylko wtenczas robi kontrakt na dłuższy okres czasu, jeśli w tem widzi chociażby minimalny zysk. W przeciwnym razie woli czekać na ewentl. zmianę konjunktury na swoją korzyść i w ostatniej chwili zawiera chartery na pojedyncze podróże.

Ruda. — Odnośnie do stawek za przewóz rudy z Szwecji nie zauważyliśmy żadnych zmian, natomiast interesujące są

następujące ordery cyrkulowane na przewóz rudy innego pochodzenia:

4/6.000 t	Stratoni/Gdańsk	6/—	6/3
4/6.000 ..	Follonika/Gdańsk	5/9	
4/6.000 ..	Melilla/Gdańsk	5/2	

Drzewo. — Pomimo że eksport z Leningradu ożywił się, stawki frachtowe pozostały te same. Zauważyliśmy, że w poszczególnych wypadkach stawki z Finlandji nawet spadły. Z Leningradu zafrachtowano ostatnio 700 stds. do U. K. po 41/— za std., oraz 900 stds. w tym samym kierunku po 38/6 za std. Na przewóz drzewa z Gdańska cyrkulowane są następujące ordery:

450/500 fms.	kopalniaków	Gdańsk/W'Hartlepool	32/—	per i. p. f.
4/500 stds.	D. B. B.	Gdańsk/London	lumpsum	fio
450/600 ..	..	D. B. B.	Gdańsk/Rouen	30/—
400 fms.	papierówki	Gdańsk/Manchester	38/—	per i. p. f.
2/300 stds.	D. B. B.		39/—	per std.

Złom i tomasyna. — Odnośnie do tych dwóch artykułów nie zauważyliśmy żadnych zmian w ostatnim tygodniu.

RUCH STATKÓW P. P. „ŻEGLUGA POLSKA”, podług sprawozdań, otrzymanych w tygodniu od 28 lipca do 3 sierpnia 1930 r., był następujący:

T r a m p y:

S/S. „K a t o w i c e” — po zakończeniu w Dieppe (Francja) wyładunku 2.555 t węgla, dn. 31/VII przybył do Rotterdamu (Holandia), załadował tu 2.800 t tomasyny i dn. 2/VIII odpłynął do Gdyni;

S/S. „K r a k ó w” — dn. 29/VII przybył z Lulea (Szwecja) do Gdańska, wyładował tu 2.800 t rudy, załadował 10 t cukru i 150 t cementu, dn. 31/VIII przeszedł do Gdyni, załadował tu 900 t węgla i ładuje drobnicę z przeznaczeniem do Dżeddy (Hedžas);

- S/S. „N i e m e n” — zakończył w Gdyni załadunek 3.704 t węgla i dn. 3/VIII odpłynął do Bone (Algier);
- S/S. „P o z n a ń” — dn. 29/VII przybył z Rotterdamu (Holandia) do Gdyni i wyładował tu 2.800 t tomasyny;
- S/S. „T o r u ń” — dn. 1/VIII przybył z Gdyni do Rouen (Francja) i wyładowuje tam 2.638 t węgla;
- S/S. „W a r t a” — dn. 29/VII przybył z Gdyni do Lulea (Szwecja) i wyładowuje tu 3.699 t węgla;
- S/S. „W i l n o” — dn. 29/VII odpłynął z Gdańska do Rotterdamu (Holandia), przybył tam dn. 2/VIII i rozpoczął wyładunek 2.300 t cukru;
- S/S. „W i s ł a” — ładuje w Leningradzie drzewo.

L i n j a B a ł t y c k a :

- S/S. „C h o r z ó w” — dn. 28/VII przybył z Rvgi do Tallinna, wyładował tu drobnicę, dn. 31/VII przybył do Helsingforsu, gdzie również wyładował drobnicę i rozpoczął załadunek złomu dla Gdyni;
- S/S. „T c z e w” — po zakończeniu w Gdyni wyładunku 250 t złomu z Helsingforsu, załadował tu 100 t drobnicy, dn. 31/VII przeszedł do Gdańska, załadował tu 650 t zboża, cukru, rudy i drobnicy, poczem wyszedł w rejs dn. 2/VIII.

S t a t e k d z i e r ż a w i o n y :

- S/S. „K o p e r n i k” (właśc. firma „Polryż”) — dn. 29/VII zakończył w Gdyni wyładunek 850 t tomasyny z Rotterdamu (Holandia), załadował

850 t węgla, poczem dn. 31/VII odpłynął do Hamburga (Niemcy).

OSTATNIE WIADOMOŚCI Z NAD MORZA. — Poniżej podajemy w paru wierszach garść krótkich informacji aktualnych. Ciekawsze sprawy poruszamy poza tem w najbliższych zeszytach oddzielnie, bardziej wyczerpująco.

— I w lipcu również b bandera polska w Gdyni jest na drugim miejscu, bezpośrednio po szwedzkiej.

— Pomiędzy Wydziałem Morskim Izby Przemysłowo-Handlowej w Grudziądzu a Chłodnicą Portową w Gdyni doszło do porozumienia co do rozszerzenia i zreorganizowania istniejącej już stacji badania masła standardowego.

— Związek Ubezpieczeniowy Pracowników Umysłowych w najbliższych już dniach przystępuje do budowy w Gdyni, przy alei Kasynowej, 5 kompleksów domów mieszkalnych (część przetargów jest już ukończona). Koszt budowy wyniesie ok. 4 miljn. Roboty będą surowo wykończone przed zimą, Gdynia posiadać tą drogą ok. 400 nowych izb mieszkalnych.

— Wielka strada automobilowa nadmorska, prowadząca z Wielkiej Wsi-Hallerowa, przez Rozenie, Jastrzębią Górę, Ostrów do Karwi, długości 15 km, szerokości 9 m, jest już na ukończeniu i na całym swym odcinku będzie oddana do użytku publicznego na wiosnę r. p.

— Port w Gdyni ostatnio odwiedzili: dn. 30/VII P. Martin, redaktor „Journal de Geneve”, dn. 1/VIII francuski Minister Robót Publicznych P. Pernał, któremu towarzyszyli: Wice-minister Komunikacji H. Czapski i Dyrektor Dep. Morskiego M. P. i H. T. Nosowicz, dn. 4/VIII Rechid Safvet Bey, członek Parlamentu tureckiego, Prezes tureckiego Touring Club'u i Redaktor Naczelny „L'Economiste d'Orient”, wreszcie dn. 4/VIII Ambasador R. P. w Londynie K. Skirmunt.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

ODPOWIEDZIALNOŚĆ SPÓLNİKÓW SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ. — Sąd Apelacyjny w Warszawie (w sprawie Nr. Ac. 607/29), zatwierdzając wyrok sądu okręgowego, zasądził solidarnie od zarządców i jedynych spółników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością należność z weksłu, opatrzonego klauzulą egzekucyjną, mocą której spółka, jako taka, zobowiązana była do zapłacenia sumy wekslowej. Ale wobec ogłoszenia upadłości spółki Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że za zobowiązania spółki winni ponosić odpowiedzialność jej byli zarządcy, a to wobec nieprawidłowego i niezgodnego z prawem prowadzenia przez nich utworzonej spółki.

Prowadzenie spółki było istotnie w rażącej niezgodzie z prawem, co w odniesieniu do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością jest u nas, niestety, zjawiskiem dość częstym. Okazuje się bowiem, że spółka została zarejestrowana z nieznacznym kapitałem zakładowym, rzekomo wpłaconym całkowicie w gotówce, co według zapisów w księgach nie miało miejsca. Ale więcej, bo faktycznie jeszcze przed zarejestrowaniem spółki poczynione były pewne wydatki, które cały kapitał zakładowy pochłonęły, tak, że w chwili zarejestrowania spółka właściwie żadnego kapitału zakładowego nie miała. Urządzenie przedsiębiorstwa pochłonęło znaczne sumy, które zostały częściowo wyłożone przez jednego ze spółników, atoli bez zapisania stosownej kwoty na poczet kapitału zakładowego, przeważnie zaś zostały pokryte z pożyczek.

Po ogłoszeniu upadłości spółki okazało się, że księgi handlowe były prowadzone tak, że nie dawały zupełnie wyobrażenia o faktycznym stanie jej interesów. Nie obeszło się też bez jawnych nadużyć, gdyż wpływy przedsiębiorstwa były przeważnie zapisywane na rachunek spółników, jako zaciągane od nich pożyczki. Okazało się też, że pasywa wydatnie przewyższają aktywa i że wierzyciele nieuprzywilejowani nic na poczet swych należności nie otrzymają.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że utworzona przez pozwanych spółka z ograniczoną odpowiedzialnością miała od pierwszej chwili jej założenia charakter pozorny i była tylko fikcją spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, gdyż z nieznacznym kapitałem zakładowym, który faktycznie już w chwili zarejestrowania spółki nie istniał, nie mogła być prowadzona.

Już tedy w chwili zarejestrowania spółki zarządcy jej zgodnie z art. 13 dekretu o spółkach z ogr. odpow. powinni byli wystąpić lub o uzupełnienie kapitału zakładowego lub też przystąpić do niezwłocznego rozwiązania spółki. Skoro zaś oni tego nie uczynili i w dalszym ciągu, rowadzieli ze stratami swoje przedsiębiorstwo na kredyt, to zgodnie z art. 10 dekretu o spółkach z ogr. odp. winni oni osobiście ponosić odpowiedzialność za straty, wyrządzone wierzycielom spółki.

Albowiem wierzyciele, udzielając spółce z ograniczoną odpowiedzialnością kredytu, są w prawie mniemać, że bronią ich przepis dekretu o sp. z ogr. odp. i że przepisy te są przez zarządców spółki zachowywane.

Wyższy wyrok, mający oczywiście znaczenie praktyczne, powinien przestrzec zarządców spółek z ogr. odpow. przed niezgodnym z prawem prowadzeniem interesów pod groźbą ponoszenia odpowiedzialności osobistej za wyrządzone wierzycielom w ten sposób straty.

NIĘSIAŁALNA WIERZYTELNOŚĆ A WYMIAR PODATKU DOCHODOWEGO. — Najwyższy Trybunał Administracyjny (w sprawie L. Rej. 4.780/27) rozstrzygnął nader doniosłą w praktycznym życiu gospodarczym kwestję, a mianowicie: czy ze stanowiska wymiaru podatkowego o płatnik ma prawo spisać na straty wątpliwe wierzytelności w postaci weksli zaprotestowanych, jeżeli dłużnikowi wekslowemu nie została ogłoszona upadłość i jeżeli płatnik nie wszczął nawet egzekucji wekslowej, twierdząc, że pociągnęłoby to za sobą nowe koszty, a wyniku żadnego nie dałoby, gdyż dłużnik wekslowy jest jawnie niewypłacalny?

Izba skarbowa, jako instancja I, i Ministerstwo Skarbu, jako instancja odwoławcza, stanęły na stanowisku, że fakt dopuszczenia weksli do protestu przez dłużnika nie przesądza jeszcze sprawy nieściągalności pretensji i poleciły spisana przez płatnika (osobę prawną) na straty sumę doliczyć do zysków bilansowych celem objęcia jej wymiarem podatku dochodowego, przechodząc do porządku nad oświadczeniem płatnika, że z chwilą, gdy te wątpliwe pretensje zostaną choćby częściowo zrealizowane, to będą one odpowiednio zaksięgowane i wtedy też podpadać będą pod wymiar podatku dochodowego.

Ze skargi zainteresowanego płatnika sprawa przeszła pod rozpoznanie Najwyższego Trybunału Administracyjnego, który zważył, co następuje:

Strony spierają się przede wszystkim o to, czy skarżący udowodnił w sposób dostateczny nieściągalność spisanych na straty wierzytelności wekslowych. Ministerstwo Skarbu, odwołując się do zwyczaju kupieckiego, zgodnie z § 34 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o podatku dochodowym, twierdzi, że sam fakt protestu nie dowodzi nieściągalności pretensji. W takim zapatrywaniu Trybunał nie dopatrywał się ani obrazy prawa, ani wadliwości postępowania.

Natomiast niesłusznie, zdaniem Trybunału, twierdzi pozwana władza, że protest może uzasadnić nieściągalność pretensji li tylko w połączeniu z dokumentami, stwierdzającymi jeden z trzech faktów, a mianowicie: albo upadłość dłużnika, albo bezskuteczność procesu, albo wreszcie „rozliczenie się”.

Otóż zdaniem Trybunału, takie ograniczenie zakresu faktów i środków dowodowych, jeśli chodzi o wykazanie nieściągalności pretensji, nie znajduje oparcia ani w zwyczajach kupieckich, ani w przepisach buchalterji. Jedne i drugie nie wymagają bowiem ścisłego dowodu nieściągalności, lecz tylko jej prawdopodobieństwa.

Stawianie zbyt surowych warunków dla spisania wierzytelności, uważanych przez kupca za nieściągalne, wywodzi w swym wyroku N. Trybunał Admin., nie odpowiadałoby wogóle celowi odpisów na straty. Wymaganie, by wierzyciel zawsze przed wpisaniem wierzytelności dochodził sądownie zapłaty protestowanego wekslu lub powodował ogłoszenie upadłości dłużnika, byłoby tylko narażeniem wierzyciela na nowe wydatki, już zgóry bezcelowe w tych wszystkich wypadkach, kiedy ze znanych stosunków majątkowych dłużnika lub z innych okoliczności faktycznych wynika prawdopodobieństwo nieściągalności. Żadnej zaś podstawy nie miałoby narzucanie w takich wypadkach wierzycielowi obowiązku „rozliczenia się” z dłużnikiem, czyli dobrowolnego opuszczenia mu części wierzytelności.

Z powyższych założeń N. Trybunał Admin. zaskarżone orzeczenie Ministerstwa Skarbu uchylił, dając tem samem wyraźną odpowiedź na postawione na wstępie pytanie w sensie twierdzący.

NIEWYPŁACALNOŚĆ — ZAPRZESTANIE WYPŁAT. — Sąd Apelacyjny w Lyonie (w b. Królestwie Kongresowem obowiązują francuskie przepisy o upadłości) stwierdził, że ciężkiego położenia lub niewypłacalności handlującego nie należy utożsamiać ze stanem zaprzestania wypłat, której jedynie stanowi o końcu istnienia handlowego. W rzeczywistości bowiem drogą kredytu może handlujący wyratować swoją niewypłacalność i znaleźć fundusze do dalszego prowadzenia interesów. Gdy przeto w następstwie ogłoszona została handlującemu upadłość, a tenże handlujący, będąc w stanie niewypłacalności, ale nie zaprzestania wypłat, uczynił wcześniejszą zapłatę jednemu ze swych wierzycieli, to niema powodu do unieważnienia takiej zapłaty, jeżeli nie zostało udowodnione, że przyjmujący zapłatę wierzyciel był w złej wierze, t. j. wiedział o stanie zaprzestania wypłat, w jakim się płacący dłużnik znajdował.

W tymże wyroku zostało wyjaśnione, że niema przepisu, któryby wymagał, by sędzia-komisarz masy upadłości brał udział w wydaniu wyroku, orzekającego w kwestjach upadłości, której ma dozorować, ani też by sprawozdanie jego dla sądu było zredagowane na piśmie, wystarczy bowiem tylko wystąpienie sędziego-komisarza przez sąd wyrokujący.

WEKSEL BEZ WSKAZANIA WIERZYCIELA. — Sąd Okręgowy w Warszawie w Wydziale Handlowym (sprawa Nr. 4. 325/30) oddalił powództwo z wekslu i skryptu dłużnego, w których nie została wskazana osoba wierzyciela, a to dlatego, że dokument, w którym brak jest nazwiska osoby, na której rzecz zapłała ma być dokonana, nie jest weksem, i że do bytu zobowiązania niezbędnym czynnikiem jest osoba wierzyciela.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW:

Oplata skarbową od soli jadalnej — rozp. Ministra Skarbu z dn. 21/VII 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 54, poz. 458).

NOWE SPÓŁKI AKCYJNE

— **„Gbiorczyk i S-Ka”**, S. A. z siedzibą w Poznaniu: kap. akc. zł 280.000; założyciele: August Gbiorczyk w Poznaniu, ul. Grodowa Nr. 11, Lucjan Weichert w Poznaniu, Wały Zygmunta Augusta 2, Jerzy Gbiorczyk, Poznań, ul. Grodowa Nr. 11; akt notarialny zeznany w Poznaniu dn. 4 maja 1929 roku przed notariuszem Witoldem Jeszkiem.

— **Łowickie Zakłady Przemysłowe Cukrownia i Rafinerja „Irena”**, S. A. z siedzibą w Warszawie, ul. Długa 50: kap. zakł. zł 2.000.000; założyciele: Henryk Rosenberg, ul. Długa 50, Tadeusz Sułowski, ul. Czackiego 8, Herman Ginsberg, ul. Sienkiewicza Nr. 14, Feliks Bogatko, ul. Wspólna Nr. 45; akt notarialny zeznany przed notariuszem Bolesławem Zembruskim dn. 31 października 1929 roku Nr. rep. 439.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

11 sierpnia:

— **Pomorska Elektrownia Krajowa „Gródek”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w gmachu Starostwa Krajowego Pomorskiego w Toruniu, ul. Mostowa 13.

12 sierpnia:

— **„Polska Fabryka Siatki Jednolitej Hr. Stanisław Ledóchowski”**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Przemysłowa 24.

— **„Polski Fiat”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Sapieżyńska 6.

— **Fabryka Wyrobów Bawełnianych „Juliusz Müller”**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 169.

14 sierpnia:

— **„Cukrownia Wierzchosławicka — Actien-Zuckerfabrik Wierzchosławice”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 10 w sali posiedzeń S-ki w Wierzchosławicach.

— **„Widzevska Manufaktura w Łodzi”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Cegielniana 20 (ew. II termin — dn. 29 sierpnia).

16 sierpnia:

— **„Gnaszyńska Fabryka Tapet”**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat., pow. kap. akc.) — o godz. 10 w lokalu S-ki w Gnaszynie pod Częstochową (ew. II termin — dr. 1 września).

— **„Opatowsko-Sandomierska Rolna Spółka Akcyjna w Ostrowcu”**: zebr. zwycz. (II termin) — o godz. 16 w lokalu Związku Ziemian w Opatowie (gmach Opatowsko-Sandomierskiej Rolnej S. A.).

— **Fabryka Wag „W. Hess”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (pow. kap. zakł., zm. stat.) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Lublinie, ul. Lubartowska 50 (ew. II termin — dn. 30 sierpnia).

17 sierpnia:

— **„Spółka Akcyjna Gnaszyńskiej Manufaktury w Gnaszynie pod Częstochową”**: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 13 w lokalu S-ki w Gnaszynie pod Częstochową (ew. II termin — dn. 1 września).

— **„Gnaszyńskie Zakłady Ceramiczne”**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Gnaszynie pod Częstochową (ew. II termin — dn. 1 września).

21 sierpnia:

— **„Syndykat Rolniczy Ciechanowski”**, S. A.: zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 15 w lokalu Okręgowego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych w Ciechanowie (ew. II termin — dn. 9 września).

23 sierpnia:

— **„Fabryki Wyrobów Ceramicznych Krotoszyn i Przywieka”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Poznaniu, pl. Wolności 9.

26 sierpnia:

— **Towarzystwo Akcyjne Kolei Lokalnej Chełmża — Mełno (Kleinbahn — Aktiengesellschaft Culmsee — Melno)**:

zebr. nadzwycz. (zm. stat.)—o godz. 11 w lokalu Zarządu Stacyjnego w Chełmży.

28 sierpnia:

— „Cukrownia Pelplin”, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.)—o godz. 14 w hotelu „Pod Orłem” w Pelplinie.

— „Kościąńska Kolej Powiatowa”, S. A.: zebr. nadzwycz. (zm. stat., pożyczka)—o godz. 11 w sali posiedzeń gmachu Wydziału Powiatowego w Kościanie.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

ULGI PODATKOWE PRZY EKSPORCIE ZIEMIOPŁODÓW.

— Zgodnie z zarządzeniami Ministerstwa Skarbu, potwierdzonymi wyrokami Najwyższego Trybunału Administracyjnego, przy sprzedaży (wywozie) do Gdańska wszelkiego rodzaju towarów (surowców, półfabrykatów i gotowych wyrobów) nie mogą być stosowane ulgowe stawki podatku przemysłowego, i do obrotów, osiągniętych z tego rodzaju transakcji, winna być stosowana stawka 2%.

Mając na uwadze, że eksport całego szeregu ziemio-
płodów z niektórych okolic kraju odbywa się prawie wyłącznie za pośrednictwem firm gdańskich przez Wolne Miasto Gdańsk, które posiada specjalne urządzenia w tym celu (magazyny, elewatory i t. p.), a obciążenie tego eksportu byłoby sprzeczne z polityką gospodarczą, popierającą wszelkimi środkami eksport ziemio-
płodów — Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 16 lipca r. b. L. D. V 5.066/4/30 zarządziło, co następuje:

1) zniża się do ½% stopę podatku przemysłowego od transakcji eksportowych w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 1929 r., dokonanych za pośrednictwem gdańskich firm ekspedycyjnych i eksportowych następującymi ziemio-
płodami: żytem, owsem, jęczmieniem, rzepakiem, rzepikiem, siemieniem konopnym, fasolą, grochem, bobikiem, wyką, peluszką, soczewicą, łubinem, hreczką, koniczyną i saradela;

2) począwszy od 1 stycznia 1930 r. zawiesza się pobór podatku przemysłowego od obrotu od transakcji eksportowych, dokonanych za pośrednictwem gdańskich firm eksportowych i ekspedycyjnych ziemio-
płodami wymienionymi pod p. 1;

3) począwszy od 1 stycznia 1929 r. zniża się do ½% stawkę podatku przemysłowego od sprzedaży ziemio-
płodów, wymienionych pod p. 1, do Wolnego Miasta Gdańska na potrzeby konsumpcji miejscowej.

Ulgi powyższe mają być przyznawane wyłącznie przedsiębiorstwom handlowym, prowadzącym prawidłowe księgi handlowe.

Celem uzyskania ulgi, ustalonej w p. p. 1 i 2, winny zainteresowane przedsiębiorstwa przedstawić zaświadczenie gdańskich firm ekspedycyjnych i eksportowych, stwierdzające, iż otrzymane transporty zostały rzeczywiście wywiezione przez polskie granice celne. Zaświadczenie takie winno zawierać numery otrzymanych wagonów ze wskazaniem ilości towaru, daty otrzymania wagonu oraz daty załadowania na statek. Okoliczność załadowania na statek winna być potwierdzona przez miejscowy urząd celny. Nadto należy przedstawić listy przewozowe, dotyczące transportów do Gdańska.

Celem otrzymania ulgi, wymienionej w p. 3, wystarczy dowód z prawidłowych ksiąg handlowych.

ULGI W PODATKU OD OBROTU PRZY HURTOWEJ SPRZEDAŻY WĘGLA.

— W związku z wątpliwościami, czy sprzedaż węgla z przedsiębiorstwa handlowego do przedsiębiorstwa przemysłowego ma charakter sprzedaży hurtowej, Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 18 lipca r. b. L. D. V 3099/4/30 wyjaśniło, że z uwagi na to, iż węgiel, zużywany przez przedsiębiorstwo przemysłowe, służy niewątpliwie celom produkcji tegoż przedsiębiorstwa, sprzedaż powyższa winna być zakwalifikowana jako hurtowa w rozumieniu ustępu 3 art. 7 ustawy z dn. 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym.

Interpretacja powyższa ma zastosowanie do wymiarów za rok 1929 i następne.

SPOSÓB OBLICZANIA PODATKU OD KAPITAŁÓW I RENT, PRZYPADAJĄCEGO OD RACHUNKÓW BIEŻĄCYCH.

— Ministerstwo Skarbu stwierdziło iż niektóre banki nieprawidłowo obliczają na podstawie punktu 6 art. 2 ustawy z dn. 16 lipca 1920 r. podatek od kapitałów i rent, przypadający od specjalnych rachunków bieżących (on'call).

W związku z powyższem oraz nawiązując do treści okólnika z dn. 16 października 1922 r. L. DPO 626.III Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 17/VII 1930 r. L. D. V 888/2 29 wyjaśniło, co następuje:

Podatkowi od kapitałów i rent, podpadającemu pod postanowienia punktu 6 art. 2 ustawy, podlegają kredyty, udzielone w rachunkach bieżących przez państwowe, publiczne lub prywatne instytucje kredytowe oraz domy bankowe, zabezpieczone papierami wartościowymi, towarami lub listami przewozowymi i konosamentami czy warrantami, gotowizną w obcej walucie, ruchomościami, hipoteką oraz weksłami lub skryptami (oblig, list gwarancyjny i t. p.) osób trzecich i t. p.

Podatkowi nie podlegają kredyty, udzielone in blanco lub na podstawie weksli prostych (sola-weksli) wyłącznie tylko z podpisem dłużnika. Kredyt, udzielony na podstawie takich weksli, jest równoznaczny z kredytem in blanco, t. j. opartym tylko na zaufaniu osobistym do dłużnika, weksle te bowiem nie stanowią istoty zabezpieczenia, mianowicie zobowiązania osoby trzeciej.

Nadto Ministerstwo Skarbu zauważyło, iż niektóre banki przy obliczaniu podatku od kapitałów i rent od powyższych rachunków bieżących, w wypadkach, kiedy saldo przechodzi czasem w kredyt, kompensują liczby procentowe od sald debetowych, z liczbami procentowymi od sald kredytowych, względnie — przy systemie obliczania tego podatku na podstawie odsetek — odsetki debetowe z odsetkami kredytowymi.

Ten sposób obliczania podatku jest wadliwy. Rachunek bieżący tego typu jest w rozumieniu ustawy zasadniczo rachunkiem debetowym, t. j. klient przez cały czas jest dłużnikiem, jeśli jednak zdarzy się, że saldo tego rachunku przechodzi na kredyt wskutek połączenia z nim zwykłego rachunku bieżącego (kredytowego), wówczas podatek oblicza się — przy zamykaniu rachunku metodą drabinkową (angielską) — od całkowitej sumy liczb procentowych debetowych (obliczonych od poszczególnych sald debetowych) bez potrącania liczb procentowych kredytowych (obliczonych od poszczególnych sald kredytowych).

Przy saldzie zmiennem zamykanie rachunków inną metodą, mianowicie dodatnią (niemiecką) lub ujemną (francuską), nie daje możliwości ścisłego obliczenia podatku, chyba że rachunek w tym wypadku zostanie podzielony na tyle okresów, ile razy saldo przechodzi z jednej strony na drugą i dla każdego okresu zostanie sporządzone odrębne zamknięcie; z reguły przeto w tych wypadkach zamykanie winno być dokonywane metodą drabinkową.

Oczywiście, przy rachunkach, których saldo niezmiennie pozostaje po stronie „winien”, zamknięcie może być dokonywane również metodą dodatnią lub ujemną i w tym wypadku za podstawę do obliczenia podatku służy saldo liczb procentowych z debetu i kredytu (saldo liczb procentowych, obliczonych od poszczególnych pozycji, zaksięgowanych na stronie debetowej i kredytowej).

WYMIAR DODATKOWY PODATKU SPADKOWEGO OD LISTÓW ZASTAWNYCH I OBLIGACJI B. ROSYJSKICH OSÓB PRAWNYCH. — W związku z konwersją listów zastawnych b. rosyjskich banków ziemskich: Kijowskiego, Moskiewskiego, Petersbursko-Tulskiego i Połtawskiego oraz obligacji b. Żytomierskiego Towarzystwa Kredytowego, bądźto zarejestrowanych na mocy rozporządzeń Ministra Skarbu z dn. 22/VII 1926 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 75, poz. 434), z dn. 15/ 1927 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 6, poz. 35) i z dn. 8/VI 1927 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 55, poz. 186), bądźto do których prawa zostały zabezpieczone na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 27/XII 1924 r., która to konwersja bywa dokonywana przez Komitet Likwidacyjny do Spraw b. Rosyjskich Osób Prawnych w trybie rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 24/VI 1929 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 49, poz. 408) — rozszczenia z tytułu posiadania wymienionych listów i obligacji zgłaszane bywają do Komitetu Likwidacyjnego: a) przez spadkobierców, na rzecz których zostały zarejestrowane lub zabezpieczone, oraz b) przez osoby trzecie, w posiadanie których listy te i obligacje, zarejestrowane lub zabezpieczone jak wyżej na spadkobierców, przeszły w drodze kupna. Wobec niemożności ostatecznego ustalenia aktywów i pasywów mienia wyżej wymienionych rosyjskich osób prawnych, znajdującego się na terytorjum Państwa Polskiego, a podlegającego likwidacji — wypłaca Komitet Likwidacyjny osobom, zgłaszającym roszczenia, narazie tylko zaliczki z posiadanych już obecnie zapasów złotych listów Wileńskiego Banku Ziemskiego, a mianowicie: z tytułu konwersji listów zastawnych za każdy 100-rublowy 4% list zastawny B-ku Ziemskiego Kijowskiego $\text{z} 30$, Moskiewskiego $\text{z} 10$, Petersbursko-Tulskiego $\text{z} 150$, Połtawskiego $\text{z} 80$, zaś z tytułu konwersji obligacji b. Żytomierskiego Tow. Kredyt. Miejskiego za każdą 100-rublową 5% obligację $\text{z} 50$, a za 100-rublową 4½% obligację tylko $\text{z} 10$.

Celem ujednostajnienia i uproszczenia trybu postępowania w sprawie powyższej tak co do dokonywania wymiarów dodatkowych podatku spadkowego naskutek omawianej konwersji, jak i odnośnie wydawania zaświadczeń, Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 19/VII 1930 r. L. D. V 6.122/7 zarządziło, co następuje:

a) w przypadkach, gdy listy zastawne i obligacje, pozostając w posiadaniu spadkobierców, zostały swego czasu przez nich ujawnione w zeznaniu o majątku spadkowym i w dotyczącej decyzji uwzględnione bądź w kwocie dowolnej, bądź jako bezwartościowe, a prawa do dodatkowego wymiaru nie zastrzeżono — obecnie naskutek wyższego ich przerachowania (konwersji) nie należy dokonywać wymiarów dodatkowych i na za-

danie strony wydać odnośne zaświadczenie, zezwalające na podjęcie należnej z tytułu konwersji tych papierów zaliczki;

b) w przypadkach zaś, gdy w mowie będące papiery wartościowe przeszły w drodze kupna w posiadanie osób trzecich, nie należy wogóle wszczynać postępowania wymiarowego, choćby spadkobiercy swego czasu papierów tych w zeznaniu nie ujawnili, a wypłata (wydawanie) zaliczek przez Komitet Likwidacyjny będzie w tych przypadkach zarządzona bez potrzeby okazania przez uprawnionego jakiegokolwiek zaświadczenia władzy skarbowej.

We wszystkich innych natomiast wypadkach, ujawnionych czyto naskutek zgłoszenia strony, czyto zawiadomienia Komitetu Likwidacyjnego, dokonywany będzie dodatkowy wymiar podatku spadkowego, przyjmując narazie wartość majątku dodatkowo ujawnionego w wysokości wypłacanej zaliczki (po ewent. potrąceniu pierwotnie przyjętej kwoty z tytułu omawianych papierów) i zastrzegając prawo dalszego wymiaru po ostatecznym uregulowaniu roszczenia z tytułu posiadania omawianych listów zastawnych i obligacji.

KREDYT

SERJA III PREMJOWEJ POŻYCZKI DOLAROWEJ. — W „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr. 52 (poz. 438) ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 12 lipca 1930 r. w sprawie wypuszczenia serii III premjowej pożyczki dolarowej, wydane na podstawie ustawy z dn. 1 lutego 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 10, poz. 66).

Warunki tej pożyczki i jej emisji przedstawiają się następująco:

1) pożyczka będzie wypuszczona z dniem 1 lutego 1931 r. na sumę nominalną \$ 7½ milj. w obligacjach na okaziciela wartości imiennej po \$ 5 każda;

2) od kapitału pożyczki będą wypłacane posiadaczom obligacji co ½ roku zdołu odsetki w wysokości 4% w stosunku rocznym;

3) w każdym roku trwania pożyczki będzie rozlosowana kwota \$ 300.000 na premje dla posiadaczy obligacji; premje będą rozlosowywane co 2 miesiące, drogą losowania numerów obligacji, w kwotach następujących;

a) w dn. 1 marca i 1 września podlega wylosowaniu w każdym z tych terminów 100 premij na sumę \$ 75.000, w tem:

1 premja w wysokości . . .	\$ 40.000
1 " " " . . .	8.000
3 premje . . . . . po "	3.000
5 premij . . . . . " "	1.000
10 " . . . . . " "	500
80 " . . . . . " "	100

b) w dn. 1 stycznia, 1 maja, 1 lipca i 1 listopada będzie w każdym z tych terminów wylosowane 95 premij na sumę \$ 37.500, a mianowicie:

1 premja w wysokości . . .	\$ 12.000
2 premje . . . . . po "	3.000
7 premij . . . . . " "	1.000
10 " . . . . . " "	500
75 " . . . . . " "	100

obligacje, na które padną premje w danem losowaniu, nie tracą prawa do udziału w losowaniach premij w terminach następnym; pierwsze losowanie premij odbędzie się w dn. 1 marca 1931 r.;

4) pożyczka podlega jednorazowej spłacie w dn. 1 lutego 1941 r. z tem jednakże, iż po dn. 1 lutego 1936 r. Ministrowi Skarbu służyć będzie prawo zarządzania spłaty przedterminowej;

5) spłata kapitału pożyczki oraz wypłata odsetek i premij skuteczniana będzie, stosownie do życzenia posiadaczy obligacji, albo w dolarach Stanów Zjednoczonych Ameryki, albo w złotych według stosunku:

\$ 1 = zł 8'914; kapitał i odsetki płatne są w terminach ich płatności w Banku Polskim, Pocztowej Kasie Oszczędności i ich oddziałach, a w razie żądania wypłaty w złotych — również w Centralnej Kasie Państwowej i we wszystkich kasach skarbowych; premje wypłacane będą tylko w oddziale głównym Banku Polskiego w Warszawie;

6) kapitał i odsetki zabezpieczone są całym ruchomym i nieruchomym majątkiem Państwa;

7) kupony od obligacji wolne są od podatku od kapitałów i rent;

8) obligacje mają wszelkie prawa papierów pupilarnych i nie podlegają działaniu ustawy z dn. 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela („Dz. Ust. R. P.” Nr. 67, poz. 406);

9) obligacje ulegają przedawnieniu w dn. 1 lutego 1971 r. względnie po upływie lat 30 od dnia, w którym nastąpi ich płatność wskutek ewentualnego zarządzenia przez Ministra Skarbu przedterminowej spłaty pożyczki; kupony od obligacji przedawniają się po latach 5 od dnia, w którym staną się płatne, a premje — po latach 10 od dnia ich wylosowania;

10) cena emisyjna pożyczki wynosi \$ 6 za jedną obligację wartości nominalnej \$ 5;

11) w terminie od dn. 3 stycznia do dn. 30 kwietnia 1931 r. włącznie posiadaczom obligacji serii II 5% premjowej pożyczki dolarowej z 1926 r. (t. zw. „dolarówki”) służy prawo wymiany tych obligacji, sztuka za sztukę, na obligacje serii III premjowej pożyczki dolarowej bez jakiegokolwiek bądź dopłaty (t. j. bez dopłaty do ceny emisyjnej i za bieżący kupon od obligacji serii III premjowej pożyczki dolarowej za czas od dn. 1 lutego 1931 r.), przyczem, w razie wykorzystania prawa wymiany przed dniem 1 lutego 1931 r., płatny w tym dniu ostatni kupon od przedstawionych do wymiany obligacji serii II 5% premjowej pożyczki dolarowej będzie wypłacony w całości przedterminowo równocześnie z uskutecznieniem wymiany; wymiana każdych 2 obligacji serii II 5% premjowej pożyczki dolarowej uprawnia nadto ich posiadaczy do równoczesnego kupna w tejże instytucji, w której wymiany dokonano, jednej obligacji serii III premjowej pożyczki dolarowej za uprzywilejowaną cenę \$ 5 z doliczeniem do tej ceny tylko wartości bieżącego kuponu za czas do dnia zapłaty;

12) obligacje serii III premjowej pożyczki dolarowej, niepobracone w wyznaczonym terminie przez posiadaczy obligacji serii II 5% premjowej pożyczki dolarowej na zasadzie przyznanego im prawa wymiany i uprzywilejowanego kupna, będą sprzedane po cenie emisyjnej, t. j. po \$ 6, z doliczeniem wartości bieżącego kuponu;

13) należność za nabyte obligacje serii III premjowej pożyczki dolarowej może być wpłacona w dolarach Stanów Zjednoczonych Am. lub w złotych według tegoż stosunku, w jakim zagwarantowana została spłata kapitału pożyczki, t. j. w stosunku: \$ 1 = zł 8'914; poza ceną sprzedażną obligacji będzie nadto od nabywców pobierana opłata manipulacyjna w kwocie 25 od każdej nabywanej przez nich obligacji, jednakże wolni są od tej opłaty wszyscy ci nabywcy, którzy należność za nabyte obligacje wpłacać będą całkowicie w złotych;

14) sprzedaż obligacji serii III premjowej pożyczki dolarowej i wymiana na nie obligacji serii II 5% premjowej pożyczki dolarowej uskuteczniiana będzie za pośrednictwem Banku Polskiego, Pocztowej Kasy Oszczędności i ich oddziałów oraz innych instytucji,

upoważnionych do tego przez Ministra Skarbu, a w razie deklarowania przez nabywców wpłat z tego tytułu wyłącznie w złotych — również za pośrednictwem Centralnej Kasy Państwowej i wszystkich kas skarbowych.

Jak widać z powyższego, serja III premjowej pożyczki dolarowej, poza niższem nieco oprocentowaniem kapitału, daje wierzycielom takie same naogół warunki, jak i obecna „dolarówka”.

Serja III premjowej pożyczki dolarowej obejmuje 1½ miliona sztuk 5-dolarowych obligacji. Miljon sztuk obligacji tej pożyczki przeznaczone jest na wymianę (konwersję) znajdujących się w obiegu (również w ilości miliona sztuk) obligacji serii II 5% premjowej pożyczki dolarowej, której spłata przypada w dn. 1 lutego przyszłego roku, pozostałe zaś ½ miliona obligacji nowej pożyczki podlega rozsprzedaży, przyczem uzyskane z tego źródła wpływy zużyte zostaną na cele kredytu rolnego zgodnie z art. 2 p. 2 wymienionej na wstępie ustawy z dn. 1 lutego 1930 r. Wynika stąd, że nowa pożyczka nie jest pożyczką wyłącznie konwersyjną, i dlatego też w warunkach jej emisji w pierwszym rządzie zostały uwzględnione słuszne interesy posiadaczy obecnej „dolarówki” przez przyznanie im specjalnych uprawnień, zaznaczonych wyżej w punkcie 11. Wykorzystanie np. przez posiadaczy obligacji „dolarówki” przyznanego im prawa wymiany tych obligacji na obligacje serii III premjowej pożyczki dolarowej leży bezwątpienia w ich interesie, a to choćby z tego względu, że wartość rynkowa będących w obiegu obligacji „dolarówki” przewyższa znacznie ich wartość imienną (w tej chwili o zgorą 40%), i przeto gdyby w tych warunkach Skarb Państwa przystąpił w dn. 1 lutego przyszłego roku do spłaty „dolarówki”, to posiadacze obligacji tej pożyczki ponieśliby dotkliwą stratę, gdyż otrzymaliby tylko wartość imienną obligacji, t. j. około zł 44½ za 5-dolarową obligację. Również korzystny jest dla posiadaczy „dolarówki” przyznany im przywilej dokupienia za ulgową cenę \$ 5 jednej obligacji serii III premjowej pożyczki dolarowej na każde przedstawione do wymiany 2 obligacje „dolarówki”. Poza tem posiadacze „dolarówki” zyskują, przy wymianie w czasie od 1 lutego do 30 kwietnia 1931 r., wartość bieżącego kuponu od obligacji serii III premjowej pożyczki dolarowej, przy wymianie zaś przed dn. 1 lutego przyszłego roku otrzymują przedterminowo całkowitą wartość ostatniego kuponu od obligacji „dolarówki”.

L.

NOWE ROZPORZĄDZENIE O LICHWIE PIENIĘŻNEJ.

— W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 50 z dn. 16 lipca 1930 r. poz. 424 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministrów: Skarbu i Sprawiedliwości z dnia 15 lipca 1930 r. o lichwie pieniężnej, uchylające poprzednio obowiązujące rozporządzenia z dn. 11 lutego 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 10, poz. 70). Maksymalna granica korzyści majątkowych, osiąganych przy czynnościach kredytowych została obniżona z 12% na 11% rocznie, poczynając od dnia ogłoszenia rozporządzenia. Dla umów o pożyczki pieniężne, zawartych przed tym dniem, co do których umówione korzyści majątkowe nie zostały pobrane przed tym terminem, korzyści te mogą być pobrane powyżej do dn. 31 lipca 1930 r. Inne klauzule ogłoszonego rozporządzenia są identyczne z temi, które były zawarte w poprzednio obowiązującym rozporządzeniu z dn. 11 lu-

tego 1930 r., a więc nie uległy zmianie stawki, dotyczące prowizji obrotowej (1/4%), oraz stawki wynagrodzenia, pobieranego przez zakłady zastawnicze za ubezpieczenie przedmiotów zastawy, ich przechowanie i szacowanie (1% miesięcznie).

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 28 lipca do 2 sierpnia 1930 r.

— Dla walut panowała w okresie sprawozdawczym tendencja niejednolita, nieco mocniejsza w ostatnich dniach okresu. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego silniejszą poprawę uzyskali guldeny gdańskie, funty szterlingów i belgi, w mniejszym zaś stopniu zwyżkowały szylingi austriackie, korony szwedzkie i floreny holenderskie. Bez zmiany utrzymał się kurs franków francuskich, obniżyły się zaś dolary, franki szwajcarskie, korony czeskosłowackie i liry włoskie.

Zapotrzebowanie na dolary gotówkowe było bardzo niewielkie; przy słabszej tendencji obniżyły się one do zł 8'89 za \$ 1. Na rynku prywatnym również nastąpiła zniżka — do zł 8'89 za \$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania uległa dość silnemu obniżeniu, co stoi w związku z ultimo miesiąca.

	Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 1/VIII ¹⁾
Dolary St. Zjedn. . . . . \$ 1	8'899	8'898	8'899
" " " teleg. . . . . \$ 1	8'911	8'91	—
Funty szterlingów . . . . . £ 1	43'40 $\frac{1}{4}$	43'37 $\frac{3}{4}$	43'40 $\frac{1}{4}$
Franki francuskie . . . . . 100 fr.	35'06 $\frac{1}{2}$	35'05 $\frac{1}{2}$	35'06
Franki szwajcarskie . . . . . 100 fr.	173'17	173'15	173'17
Belgi . . . . . 100 blg.	124'75	124'68	124'75
Korony czeskosłowackie . . . . . 100 kor.	26'42	26'41 $\frac{1}{2}$	26'41 $\frac{1}{2}$
Szylingi austriackie . . . . . 100 szyl.	126'00	125'96	126'00
Liry włoskie . . . . . 100 lir.	46'69	46'68	—
Floreny holenderskie . . . . . 100 fl.	358'89	358'80	—
Korony szwedzkie . . . . . 100 kor.	239'72	239'71	—
Guldeny gdańskie . . . . . 100 gld.	173'60	173'39	173'60

Papierami lokacyjnymi państwowymi interesowano się w okresie sprawozdawczym nadal bardzo mało. Sporadyczne transakcje zawierano po kursach nieco niższych. Jedynie dla 5% Pożyczki Premjowej panowała w ostatnich dniach tendencja nieco mocniejsza i zyskała ona w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego zł 1'50; 4% Pożyczką Inwestycyjną do notowań nie doszło.

Dla listów zastawnych panowała tendencja naogół nieco mocniejsza. Przy zmniejszonych obrotach większość notowanych papierów wykazuje nieznaczna poprawę kursową; dotyczy to szczególnie listów prowincjonalnych. Obroty listami zastawnymi w walucie obcej nieco wzrosły — kursy utrzymały się na poziomie dotychczasowym.

Z pośród obligacji notowano jedynie VI oraz VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r., które w okresie sprawozdawczym poniosły dalszą stratę.

	Wartość nominalna	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 1/VIII ¹⁾
5% Pożyczka Konwersyjna	zł 100	55'50	55'50	55'50
6% Pożyczka Dolarowa	\$ 100	78'00	78'00	—
7% " Stabilizacyjna ²⁾	\$ 100	88'00	88'00	—
10% " Kolejowa	fr. w zł. 100	103'50	103'00	—

7% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 100	83'25	83'25	83'25
8% " " " " "	zł w zł. 100	94'00	94'00	94'00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 100	83'25	83'25	83'25
7% Obl. " " " "	zł w zł. 100	83'25	83'25	83'25
8% Obl. Bud. " " " "	zł w zł. 100	93'00	93'00	93'00
8% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 100	94'00	94'00	94'00
8% Obl. " " " "	zł w zł. 100	94'00	94'00	94'00
8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego ¹⁾	£ 1	89'00	88'00	88'00 -89'00

7% L. Z. T-wa Kredytow. Ziems. w Warszawie, seria 1928 r.	\$ 1	76'50	76'50	—
8% L. Z. T-wa Kredytow. Ziems. w Warszawie, seria 1924 r.	\$ 1	88'00	88'00	—
5% Pożyczka Premjowa	\$ 5	62'50	59'25	62'50
4% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł 100	45'00	45'00	45'00
4% " " " " "	zł 100	56'25	56'00	56'00
5% " " " " m. Warsz.	zł 100	60'25	59'50	—
8% " " " " "	zł 100	76'60	76'00	76'50 -76'35 -76'60
8% L. Z. T-wa Kred. Częstochowy	zł 100	67'75	66'50	67'75
8% " " " " Łodzi	zł 100	71'00	71'00	—
8% " " " " Piotrkowa	zł 100	68'50	68'50	68'50
10% " " " " Radomia	zł 100	81'00	81'00	—
10% " " " " Siedlec	zł 100	81'75	80'50	81'75
VI 6% Obl. Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r.	zł 100	58'00	57'75	—
VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Kon- wersyjnej m. Warszawy 1926 r.	zł 100	56'00	56'00	—

ZŁOTY ZAGRANICĄ

1930 r.	Gdańsk ²⁾	Berlin ³⁾	Wiedeń ²⁾	Paryż ²⁾	Zurych ³⁾
28 VII	57'56—57'70	46'875—47'075	79'21—79'49	—	57'75
29 "	57'54—57'69	46'85—47'05	—	—	57'78
30 "	57'56—57'70	" "	79'18—79'46	—	57'75
31 "	57'56—57'71	" "	79'175—79'455	285'50	"
1/VIII	57'53—57'68	46'80—47'00	79'19—79'47	286'25	57'85
2/VIII	—	—	—	—	57'75
1930 r.	Londyn ³⁾	Praga ²⁾	New-York ²⁾	Amsterdam ³⁾	
28 VII	43'37	—	11'23	—	
29 "	43'39	—	"	—	
30 "	43'38	—	"	—	
31 "	43'40	—	"	—	
1/VIII	"	—	"	—	
2/VIII	43'42	—	"	—	

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

	Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs ultimo	Obroty
--	------------------------	------------------------	----------------	--------

Giełda w New-York'u

6% pożyczka dolarowa z 1920 r. \$				
7—12/VII	76	74 $\frac{1}{8}$	75	20.000
14—19/VII	75	74	74	7.000
21—26/VII	75	74	74 $\frac{3}{8}$	13.000
8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)				
7—12/VII	94 $\frac{3}{4}$	94	94 $\frac{1}{4}$	57.000
14—19/VII	95	94 $\frac{1}{2}$	94 $\frac{1}{2}$	52.000
21—26/VII	94 $\frac{1}{4}$	94	94 $\frac{1}{4}$	25.000
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
7—12/VII	85	84	84 $\frac{1}{8}$	167.000
14—19/VII	85	84	85	141.000
21—26/VII	85	84 $\frac{1}{8}$	85	25.000
7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.				
7—12/VII	75 $\frac{5}{8}$	74	75	16.000
14—19/VII	76 $\frac{1}{4}$	75 $\frac{1}{2}$	76	7.000
21—26/VII	77	76	76 $\frac{1}{8}$	7.000

¹⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

²⁾ Za zł 100.

³⁾ Za £ 1.

¹⁾ W sobotę dn. 2/VIII giełda nieczynna.

²⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

7% pożyczka śląska z 1928 r.

7—12/VII	71½	70⅛	71⅜	44.000
14—19/VII	74	72½	74	21.000
21—26/VII	74	72	73½	8.000

Giełda w Londynie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

7—12/VII	89'05	88'05	88'30
14—19/VII	88'70	87'95	88'20
21—26/VII	88'60	87'60	88'35

Giełda w Zurychu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

7—12/VII	86'00	85'50	.
14—19/VII	86'00	85'00	.
21—26/VII	86'00	85'00	.

Giełda w Sztokholmie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

Maj 1930	85½	85	85	18.000
Czerwiec "	85½	85	85	3.000

Giełda w Paryżu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

7—12/VII	105'90	105'15
14—19/VII	105'05	104'45
21—26/VII	—	—

Giełda w Medjolanie

7% pożyczka włoska z 1924 r.

7—12/VII	99'50	99'35	99'40	Liry	450.000
14—19/VII	99'45	99'30	99'30		187.500
21—26/VII	99'35	99'25	99'30		68.750

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 31 LIPCA 1930 R.

— Trzecia dekada lipca przyniosła, podobnie jak i pierwsza, nadwyżkę skupu walut i dewiz nad ich sprzedażą przez Bank, lecz ponieważ druga dekada dała znaczący deficyt walutowy, bilans obrotów walutowych za cały miesiąc zamknął się saldem ujemnym, lecz mniejszym niż w czerwcu i maju, bo wynoszącym tylko circa zł 16 miljn.

Zmniejszenie się deficytu walutowego w lipcu w stosunku do czerwca tłumaczy się znacznie silniejszym wzrostem skupu niż sprzedaży, przyczem w zakresie skupu zwiększył się m. in. silnie dopływ walut od urzędów (z zł 17'4 miljn. do zł 31'8 miljn.). W zakresie sprzedaży silnie wzrosło zapotrzebowanie banków i prywatnych klientów Banku (z zł 84'1 miljn. do zł 119'3 miljn.), podczas gdy na potrzeby urzędów (głównie obsługa pożyczek zagranicznych) Bank wydał dewiz w lipcu tylko za zł 30'5 miljn., gdy w czerwcu za zł 44'8 miljn.

Nadwyżka walutowa, jaką wykazała III dekada lipca, wpłynęła na stan rezerw walutowych Banku, które zwiększyły się z zł 325'0 miljn. do zł 332'5 miljn., przyczem rezerwy walutowe, wchodzące w skład pokrycia obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, wzrosły o zł 4'6 miljn. do zł 221'8 miljn., część zaś rezerw walutowych, niezaliżona do pokrycia, zwiększyła się z zł 107'9 miljn. do zł 110'7 miljn. W ciągu całego miesiąca lipca rezerwy walutowe spadły z zł 353'6 miljn. do zł 332'5 miljn., mianowicie rezerwy przyjęte do pokrycia zmniejszyły się o zł 19'7 miljn., nieprzyjęte zaś do pokrycia — o zł 15 miljn.

Zapas złota wzrastał w lipcu tylko dzięki drobnemu skupowi (głównie w monetach), dokonywanemu przez oddziały Banku. W związku z tem zapas złota zagranicą pozostawał przez cały miesiąc bez zmiany w wys. zł 219'0 miljn., a wzrósł tylko zapas złota w skarbcach Banku, mianowicie w ciągu całego

lipca z zł 483'8 miljn. do zł 484'1 miljn., a w dekadzie sprawozdawczej tylko o zł 0'1 miljn.

Zmiany w stanie rezerw złoto-walutowych Banku w ciągu lipca r. b. ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

	30/VI	10/VII	20/VII	30/VII
Złoto	702.814	703.036	703.116	703.194
Waluty i dewizy netto	241.443	246.054	217.157	221.773
Razem:	944.257	949.089	920.273	924.967

W stosunku do sumy obiegu biletów bankowych oraz natychmiast płatnych zobowiązań Banku powyższe pokrycie złoto-walutowe stanowiło w dn. 31/VII 59'16%, gdy w dn. 20/VII 60'03% i w dn. 30/VI 60'74% (statutowe minimum 40%). Samo pokrycie złotem wynosiło: w dn. 31/VII 44'98%, w dn. 20/VII 45'86%, w dn. 30/VI 45'21% (statutowe minimum 30%).

Spadek procentu pokrycia w III dekadzie lipca mimo jednoczesnego wzrostu sumy pokrycia (rezerw złoto-walutowych) tłumaczy się zwiększeniem się sumy obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań, mianowicie w zł 1.533'1 miljn. do zł 1.563'4 miljn. (w ciągu całego miesiąca suma ta wzrosła o zł 8'9 miljn.). Właściwie wzrósł, i to bardzo gwałtownie, tylko jeden ze składników powyższej sumy, mianowicie obieg biletów bankowych — z zł 1.220'3 miljn. do zł 1.321'0 miljn., podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — obniżył się z zł 312'9 miljn. do zł 242'4 miljn. W okresie całego lipca obieg banknotów zwiększył się o zł 3'6 miljn., natychmiast płatne zobowiązania zaś o zł 5'3 miljn.

Spadek natychmiast płatnych zobowiązań w dekadzie sprawozdawczej dotyczy wyłącznie lokat na rachunkach żyrowych, które zmniejszyły się z zł 284'1 miljn. do zł 213'4 miljn., podczas gdy z pozostałych pozycji zobowiązań wykazywały saldo niezmiennione, mianowicie rachunek zakupu srebra — zł 13'0 miljn. i rachunek państwowego funduszu kredytowego — zł 4'5 miljn., trzecia zaś, mianowicie „różne rachunki” — wykazała lekki wzrost salda (z zł 11'3 miljn. do zł 11'5 miljn.). Lokaty żyrowe kas państwowych zmniejszyły się w III dekadzie lipca tylko z zł 94'1 miljn. do zł 84'6 miljn., a w ciągu miesiąca wzrosły o zł 5'3 miljn.; lokaty zaś na rachunkach prywatnych obniżyły się w dekadzie sprawozdawczej z zł 190'0 miljn. do zł 128'8 miljn., a w okresie całego lipca wzrosły o zł 3'2 miljn.

Wzrost obiegu banknotów w III dekadzie lipca o przeszło 8% stanowi przedewszystkiem odpowiednik spadku lokat na rachunkach żyrowych, poza tem zaś wiąże się z dopływem walut do Banku i wzrostem kredytów bankowych. Suma kredytów dyskontowych wykorzystanych (suma weksli w portfelu) zwiększyła się w III dekadzie lipca z zł 594'0 miljn. do zł 610'7 miljn., suma zaś pożyczek zastawowych — z zł 74'2 miljn. do zł 74'4 miljn. W ciągu całego miesiąca kredyty dyskontowe wykazują zwykłą o zł 29'3 miljn., kredyty zaś zastawowe — o zł 1'4 miljn.

Co do innych pozycji bankowego pokrycia obiegu i zobowiązań, to zapas monet srebrnych i bilonu, skupionych przez Bank na własność, wzrósł w dekadzie sprawozdawczej z zł 2'3 miljn. do zł 2'8 miljn., zapas papierów procentowych własnych spadł z zł 9'5 miljn. do zł 8'5 miljn., wreszcie dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostał w dalszym ciągu w niezmiennionej wysokości zł 25'0 miljn.

Całe pokrycie bankowe obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań w ciągu lipca zmieniało się w sposób następujący (w tys. zł):

	30/VI	10/VII	20/VII	31/VII
Weksle	581.352	585.087	594.027	610.681
Polskie monety srebrne i bilon	983	2.729	2.332	2.814
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	73.020	74.037	74.194	74.359
Papiery proc. własne	9.741	9.057	9.493	8.504
Zobowiązania Skarbu Państwa	25.000	25.000	25.000	25.000
Razem:	690.096	695.910	705.046	721.357

Obieg pieniędzy skarbowych wzrósł w ostatniej dekadzie lipca w stopniu stosunkowo znacznie mniejszym niż obieg biletów Banku, mianowicie tylko z zł 215·3 miljn. do zł 222·6 miljn. Na sumę tę składa się: 1) obieg biletów państwowych (5-złotowych) w wys. zł 3·2 miljn. (w dn. 20/VII zł 4·2 miljn.), 2) obieg biletów zdawkowych (5- i 2-złotowych) w wys. zł 1·1 miljn. (w dn. 20/VII zł 1·1 miljn.), 3) obieg monet srebrnych (5-, 2- i 1-złotowych) w wys. zł 143·9 miljn. (w dn. 20/VII zł 137·6 miljn.), 4) obieg bilonu niklowego i brązowego w wys. zł 74·3 miljn. (w dn. 20/VII zł 72·4 miljn.). W ciągu całego miesiąca lipca obieg pieniędzy skarbowych zwiększył się zaledwie o zł 0·9 miljn.

A K T Y W A

ZŁOTO w skarbcu . . .	zł 484,148.590·63
" zagranicą . . .	" 219,045.501·15
	<u>zł 703.194.091·78</u>

PIENIĄDZE I NALEŻN.		
ZAGRAN.	zł 221,772.902·14	zł 924,966.993·92
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGR., niezaliczone do pokrycia	" 110,702.092·26	"
POLSKIE MONETY SREBRNE I BILON	" 2,813.507·59	"
PORTFEL WEKSŁOWY	" 610,680.645·04	"
POŻYCZKI ZASTAWOWE	" 74,358.738·98	"
PAPIERY PROCENTOWE WŁASNE	" 8,503.949·35	"
PAPIERY FUNDUSZU ZAPASOWEGO	" 84,672.540·10	"

DŁUG SKARBU PAŃSTWA	zł 25,000.000—
NIERUCHOMOŚCI	" 20,000.000—
INNE AKTYWA	" 149,991.378·28
	<u>zł 2,011,689.845·52</u>

P A S Y W A

KAPITAŁ ZAKŁADOWY	zł 150,000.000—
FUNDUSZ ZAPASOWY	" 110,000.000—
NATYCHM. PŁATNE ZOBOWIĄZANIA:	
a) rachunki żyrowe kas państwowych	zł 84,590.754·89
b) pozostałe rachunki żyrowe	" 128,815.291·11
c) rachunek zakupu srebra	" 13,000.000—
d) rachunek państw. funduszu kredyt.	" 4,471.376·22
e) różne rachunki	" 11,532.358·32
	<u>zł 242,409.780·54</u>
OBIEG BILETÓW BANKOWYCH	1,320,997.380— zł 1,563,407.160·54
RACHUNEK SPECJALNY SKARBU PAŃSTWA	" 75,000.000—
INNE PASYWA	" 113,282.684·98
	<u>zł 2,011,689.845·52</u>

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

AMERYKAŃSKA NOWELA CELNA A OBNIŻKA CEN ŚWIATOWYCH

NOWELA do amerykańskiej taryfy celnej, uchwalona niedawno przez obydwie izby ustawodawcze (pomimo protestu ze strony 25 państw), wyróżnia się swym wybitnym charakterem protekcjonistycznym, niespotykanym od 1900 r. w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Potęgający się kryzys rolniczy w Ameryce w silnym stopniu przyczynił się do przeprowadzenia b. znacznych podwyżek ceł przywozowych na produkty głównie rolne, a następnie przemysłowe.

Podwyżki objęły 900, a zniżki powyżej 200 pozycji taryfy celnej. Przeciętne obciążenie celne wynosi obecnie co najmniej około 50% wartości przywożonych towarów, podlegających ocłeniu. Należy przytem zaznaczyć, iż w wielu wypadkach za podstawę do wymiaru cła przyjmuje się nie wartość przywożonego towaru według faktury, lecz cenę jego na rynku amerykańskim, która często bywa wyższa od zagranicznej.

W celu skuteczniejszej obrony przed przywozem obcych towarów przewidziane są przez amerykańską ustawę celną specjalne antidumpingowe przepisy, których zastosowanie oparte jest na różnicy kosztów własnych pomiędzy krajową a zagraniczną wytwórczością.

W ten sposób zbudowane przepisy antidumpingowe dotkliwiej niż cła uderzają w przywóz towarów, przede wszystkim z europejskich krajów, a zwłaszcza Francji, Włoch, Niemiec, Anglii, Belgii, Hiszpanii, Szwajcarii, Czechosłowacji.

Wywóz polskich towarów do Stanów Zjednoczonych Am. jest stosunkowo niewielki i wyniósł w ubie-

głych 2 latach zł 29·2 i 17·7 miljn. Widoki rozwoju wywozu polskiego do Stanów Zjednoczonych Am. dotyczą przede wszystkim wyrobów przemysłu ludowego, odzieży, konfekcji, mebli giętych i t. d., co jednak wobec bardzo silnej podwyżki ceł będzie prawie że uniemożliwione (cło np. na meble gięte dochodzi do 60%, a na kapelusze filcowe do 108% ad valorem). Wogóle dla wielu artykułów europejskich rynek amerykański będzie prawie zamknięty.

Handel światowy, zdając sobie sprawę ze skutków podwyższenia nowej taryfy celnej w Ameryce, stara się wyzbyć z zapasów, co spowodowało ostatnio nową falę obniżki cen środków żywności, jako też surowców przemysłowych. Oczywiście, iż niepomyślna ogólna sytuacja gospodarcza, jako też słabe widoki co do możliwości zwiększenia zapotrzebowania — oddziałują również w dużym stopniu na tendencję wyzbycia się zapasów towarowych, tem bardziej, iż pochodzą one w przeważnej części z zakupów, dokonanych w okresie, poprzedzającym obniżkę cen.

Ceny na rynkach światowych¹⁾

	28/XI/ 1929	2/VI 1930	16/VI 1930	Spadek cen w okresie 28/XI— 16/VI
Środki żywności				%
Pszenvica Chicago—cts za buszel	127	107	96½	24
Żyto Chicago—cts za buszel	107	63	49	54·2

¹⁾ W/g „Deutsche Bergwerks - Zeitung” z dn. 20 czerwca 1930 r

Masło Holandja — Guld. za kg	2 11	1 41-1 56	1 30-1 55	38 4-26 5
Cukier N.-York—cts za lb	1 88	1 41	1 40	25 5
Surowce przemysłowe				
Bawełna surowa N.-York— cts za lb	17 30	16 15	13 45	22 3
Wełna Bradford — d za lb	31	29 ½	28 ½	28 1
Juta Londyn—£ za tonnę	28	23/10	22/10	19 6
Jedwab natur. Lyon — fr. fr. za kg	275	205	195	29 1
Miedź elektr. N.-York — cts za lb	18	13	12	33 3
Ołów N.-York—cts za lb	6 25	5 50	5 50	12 8
Cyna " " " "	39 25	30 75	29 50	24 8
Cynk " " " "	5 45	4 65	4 35	20 2
Węgiel Durham — sh za tonnę	17/6	13/6	13/-13/6	22 7
Surówka N.-York — \$ za tonnę	22 66	21 91	21 91	3 3
Nafta N.-York — cts za gallon	17 65	16 65	16 65	5 7

W okresie koniec grudnia 1929 r. — połowa czerwca 1930 r. najsilniej zniżkowały na giełdach amerykańskich środki żywności, jak: żyto, pszenica (od 24% do 54,2%), następnie metale, jak: miedź elektrolityczna, cyna, cynk (od 20,2% do 33,3%), oraz bawełna surowa (22,3%), a zatem artykuły, w których Ameryka jest najpoważniejszą wytwórcą.

Poważny zaś spadek cen na europejskich rynkach (np. masło o 38,4% — 26,5%, jedwab naturalny o 29%) w pewnej mierze równoważony jest przez przywóz tanich surowców przemysłowych, niewytwarzanych w Europie zupełnie lub w niedostatecznej ilości, w których poważnym dostawcą są właśnie Stany Zjednoczone Am. W handlu jednak zagranicznym, a szczególnie w wywozie tego kraju najważniejszą pozycję stanowią nie surowce przemysłowe i środki żywności, lecz gotowe wyroby przemysłowe. O ile bowiem w ogólnym bilansie handlo-

wym Stanów Zjedn. nadwyżka przywozu nad wywozem surowców przemysłowych i środków żywności wykazuje stały wzrost (nadwyżka ta z \$ 251 miljn. w 1923 r. podniosła się na \$ 625 miljn. w 1929 r.), to natomiast w dziedzinie gotowych wyrobów rzecz się przedstawia odwrotnie: nadwyżka wywozu nad przywozem wyrobów przemysłowych zwiększyła się w 1929 r. przeszło 4-krotnie w porównaniu z 1913 r.

Handel zagraniczny wyrobami gotowymi Stanów Zjednoczonych Am.

w miljn \$ ¹⁾			
	Przywóz	Wywóz	Nadwyżka wywozu nad przywozem
1913	408	776	368
1923	771	1.478	707
1929	994	2.532	1.538

Poważną część wyrobów gotowych, szczególnie przemysłu automobilowego, zbywają Stany Zjednoczone Am. na rynkach europejskich. Obniżka cen na rynkach, jako też niemożliwość względnie znaczne utrudnienie (w postaci wspomnianej wyższej ceł) przywozu towarów do Stanów Zjednoczonych muszą spowodować spadek obrotów handlowych i ograniczyć wymianę usług z Europą, co w ostatecznej swej konsekwencji nie może nie odbić się ujemnie na tempie przyływu do Europy kapitałów we wszelkiej postaci. Następnie Europa posiada wobec Ameryki znaczne długi wojenne i zobowiązania z tytułu pożyczek, które były regulowane również drogą pośrednią t. j. wymianą towarów. W świetle tych faktów wydaje się, że ostatnia gwałtowna podwyżka ceł w Ameryce nie tylko nie ułatwia utrzymania dawniejszego stanu dobrobytu w tym kraju, lecz odwrotnie stwarza nowe trudności wewnętrzne, jak również w krajach wierzycielskich (wobec Stanów Zjednoczonych Am.) i eksportujących.

A. R-ek

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

PRODUKCJA BENZYNY METODĄ HYDRACYJNĄ.

— W dobie obecnej benzyna stanowi najcenniejszy produkt naftowy, gdyż w miarę coraz większego stosowania motorów spalinowych popyt na nią stale wzrasta. W związku z tem przemysł rafineryjny czynił wciąż wysiłki w kierunku zwiększenia wydobycia z ropy olejów lekkich kosztem olejów ciężkich. Przy dotychczasowych metodach maksymalna ilość benzyny, otrzymywanej z ropy przy pomocy t. zw. krakowania sięga 50%, podczas gdy z końcem XX wieku ilość ta wynosiła 13%. W latach ostatnich niemiecki koncern chemiczny I. G. Farbenindustrie doszedł do przełomowych wyników w tym kierunku w związku z jego pracami ogólnymi nad syntezą węgla z wodorem, t. zw. upłynnianiem węgla. Prace te dały o tyle konkretne wyniki, że obecnie I. G. w swych zakładach w Lenna i Merseburgu produkuje benzynę syntetyczną dla celów rynkowych (1928 r. — 120.000 tonn). Syntetyczne otrzymywanie benzyny względnie olejów lekkich dało się również zastosować do olejów ciężkich, które w stosunku dowolnym, a nawet bez reszty

mogą być przetwarzane na oleje lekkie. Jednak w dziedzinie tej, związanej ściśle z całokształtem przemysłu naftowego, I. G. Farbenindustrie nie chciała działać na własną rękę i w 1927 r. zawarła z amerykańskim koncernem naftowym Standard Oil umowę prowizoryczną, która, po uprzednim wypróbowaniu patentu I. G., w listopadzie 1929 r. stała się ostateczną. Na mocy tej umowy związane zostało przedsiębiorstwo pod nazwą Standard I. G. Co., które będzie miało za cel eksploatację patentu I. G., dotyczącego hydracji olejów ciężkich (z wyłączeniem Niemiec, w obrębie których I. G. pozostaje zupełnie samodzielna). Większość kapitału akcyjnego przedsiębiorstwa będzie w rękach Standard Oil, wkładem koncernu niemieckiego jest jego patent, za który oprócz współdziałania w Standard I. G. Co. otrzymał on, o ile wiadomo, jednorazową kompensatę pieniężną (na tej ostatniej I. G. szczególnie zależało ze względu na obecne położenie finansowe rynku niemieckiego). Prawdopodobnie produkcja i aparat sprzedaży będą spoczywały w rękach Standard Oil (która uiszczalaby pewne sumy za korzystanie z patentu na rzecz Standard I. G. Co.), kierownictwo zaś techniczne

I. G. będzie czuwało nad przystosowaniem produkcji rafineryjnej do metod hydracyjnych i udoskonaleniem tych ostatnich.

Jak wynika z ogłoszonego niedawno sprawozdania koncernu naftowego Royal Dutch Shell za 1929 r., koncern ten nawiązał kontakt ze Standard I. G. Co. Fakt ten znacząco jeszcze światowe znaczenia Standard I. G. Niewiadomo, czy po przystąpieniu Royal Dutch Shell przedsiębiorstwo Standard I. G. Co. ulegnie tylko rozbudowie, czy też jego podstawy zostaną zmienione.

Nie należy oczekiwać w bliskiej przyszłości dużej produkcji benzyny, otrzymywanej na drodze hydracji olejów ciężkich, gdyż zniżka cen wszelkich produktów naftowych skłania do ostrożności w inwestycjach rafineryjnych. Nie mówiąc już o tem, że w razie rozbudowy urządzeń, przystosowanych do hydracji olejów ciężkich, nastąpiłaby nadpodaż benzyny, która obniżyłaby specjalnie silnie jej ceny. To też fakt, że patenty hydracyjne znajdują się w ręku Standard

¹⁾ W/g „Wirtschaftsdienst” z dn. 27/VI 1930.

Oil i Royal Dutch Shell, kontrolujących znaczną część produkcji światowej—daje gwarancję, że rozbudowa ta będzie postępowała równoległe z rozwojem zapotrzebowania na oleje lekkie. W przyszłości jednak metoda hydracyjna będzie prawdopodobnie niepodzielnie panowała w dziedzinie produkcji olejów lekkich i usunie nieco na dalszy plan kwestię wyczerpania się ropy, której zasoby przy obecnych metodach rafineryjnych szczególnie w Ameryce wystarczą na stosunkowo niedługi czas. Dla uzyskania bowiem danych ilości benzyny, która dziś decyduje o rozmiarze wydobycia ropy, wystarczą będą mniejsze jej ilości.

A. S.

FRANCJA

BILANS ZBOŻOWY. — Wedle obliczeń, opublikowanych w „*Information Financière*”, tegoroczne zapotrzebowanie Francji na zboże zostanie w całości pokryte przy pomocy dostaw północno-afrykańskich, głównie algierskich. Bilans zbożowy w bieżącym roku gospodarczym przedstawiać się ma — wedle tych obliczeń — następująco (w miljn. q):

Stan czynny

Zbiory	68
Import z Afryki Płn.	3
Zapasy	15
Razem: 86	

Stan bierny

Spożycie	74
Zasiew	9
Przemysł	2
Zużycie wewnętrzne gospodarstw rolnych	1
Razem: 86	

Obliczenia te traktować należy jako zupełnie hipotetyczne, tem więcej, że statystyka rolna we Francji uważana jest za niedostatecznie ścisłą. Przedewszystkiem więc wysokość zapasów określona została na 15 miljn. q dosyć dowolnie, na podstawie obserwacji obecnej podaży, podczas gdy niektórzy fachowcy oceniali zapasy na lipiec r. b. na 30 — 40 miljn. q. Również dostawy algierskie zostały określone szczerupio, w przewidywaniu wzrostu konsumpcji miejscowej. Podobne niejasności istnieją w liczbach zapotrzebowania.

ANGLJA

DZIAŁALNOŚĆ EMISYJNA RYNKU LONDŃSKIEGO. — Banki angielskie spotkały się ostatnio z zarzutami, iż lokują zagranicą ilości kapitałów niewspółmierne do istotnych możliwości kraju, przyczyniając się do powiększania biernej strony bilansu płatniczego. Zarzut ten wywołał odpowiedź P. Tennaut'a, Prezesa Westminster Bank, zawierającą ciekawe dane co do polityki emisyjnej banków angielskich. P. Tennaut stwierdza, iż bankowość angielska przynosi krajowi dochód roczny £ 65 miljn. w postaci jedynie kosztów komisyjnych, agio i t. p., wyrzymując pod tym względem porównanie z najbardziej eksportowo nastawionymi gałęziami przemysłu brytyjskiego. Poza tem emisje zagraniczne służą dla utrzymania rynku emisyjnego na należytych poziomach; wszelkie emisje na rynku londyńskim wyniosły

w 5 miesiącach r. b. sumę £ 136 miljn., co oznacza spadek o 19% w porównaniu do tego samego okresu 1929 r. i o 21% wobec 1928 r., podczas gdy emisje zagraniczne wyniosły jednocześnie £ 31.949 tys. wobec £ 28 miljn. w 5 mies. 1929 r., £ 27 miljn. w tym okresie 1928 r. i £ 15 miljn. w 1927 r. Ostatnie liczby nie dotyczą emisji imperialnych, które utrzymują się na poziomie mało zmiennym, wynosząc w okresie styczeń — maj r. b. £ 38.351 tys.

Obecne trudności kraju nie zmieniają poglądu bankierów angielskich, zgodnego zresztą z poglądami, istniejącymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki, iż utrzymanie i rozwój eksportu zależny jest od zasilania rynków zbytu w odpowiednie środki finansowe. Polityka banków zmierzająca w tym właśnie kierunku, by emisje zagraniczne na rynku londyńskim znajdowały odbicie w zamówieniach, udzielanych produkcji brytyjskiej. Przejawem tego jest, że emisje europejskie spadły o 29% w porównaniu do r. ub., emisje azjatyckie i afrykańskie utrzymały się na niezmiennym poziomie, natomiast wzrost o 75% (do sumy £ 15.624 tys.) wykazały emisje południowo-amerykańskie. Jest to refleks niedawnej misji lorda d'Abernon, delegowanego przez Rząd dla znalezienia najwłaściwszych sposobów ożywienia wymiany towarowej pomiędzy Ameryką Łacińską a Anglią. Realizacja wniosków tej misji związana jest z oczywistą korzyścią dla przemysłu brytyjskiego i wpłynąć musi dodatnio na kształtowanie się ogólnej sytuacji gospodarczej.

TENDENCJE DO ZAWARCIA UGODY WĘGLOWEJ Z POLSKĄ. — W czasopiśmie „*O'Connell's Coal and Iron*” z dn. 24 lipca r. b. ukazał się artykuł P. A. W. Archer'a p. t. „Konieczność porozumienia z Polską”, będący odpowiedzią na poglądy niektórych sfer, iż porozumienia międzynarodowe nie leżą w interesie angielskiego górnictwa węglowego. Poświęcając specjalną uwagę kwestii porozumienia z Polską, autor stwierdza, że kraj nasz posiada bardzo silne atuty, a mianowicie: tańszą robociznę i niższą taryfę kolejową, dąży jednak do porozumienia i przyczyna zerwania niedawnych konferencji nie leży w braku dobrej woli ze strony polskich właścicieli kopalń czy importerów skandynawskich, którzy wykazali dużo dobrej woli i chęci porozumienia, natomiast właściwą przeszkodą, jak to już dawno stwierdzono, jest tylko brak organizacji brytyjskich właścicieli kopalń. W dalszym ciągu omawiając obecny stan rzeczy, P. Archer wskazuje na wzmogoną działalność Rządu i eksporterów holenderskich, którzy dążą do zwiększenia produkcji, i tak powiększonej już od czasu wojny pięciokrotnie, oraz eksploatacji wielkich tenów węglowych nad granicą niemiecką, i mówi, że „konkurencja węglowa holenderska na rynkach europejskich będzie ciągle wzrastała z roku na rok”. „Eksport węgla holenderskiego będzie rzeczą naturalną, a będzie skierowany na każdy rynek, na którym znajdzie się zapotrzebowanie”. „Jest to oznaka, że zmierzające do porozumienia rozmowy i konferencje nie zostały zakończone i okażą się jedynie zaczątkiem dalszych i na szerszą skalę kontynuowanych konferencji”. „Jedynym rozsądnym wyjściem z obecnego położenia byłoby międzynarodowe układy węglowe, które jedynie mogą poprawić dzisiejszą sytuację ekonomiczną na terenie węglowym”.

Tak się przedstawiają poglądy na sytuację węglową w Anglii w przeddzień wejścia w życie ustawy, dotyczącej przemysłu węglowego. Ustawa powyższa, zdaniem sfer miarodajnych, położy kres obecnej polityce i skieruje ją do układów międzynarodowych, z których pierwszy będzie z Polską.

WZROST TONNAŻU UNIERUCHOMIONEGO. — Statystyka „*Chamber of Shipping*” wykazuje za II kwartał r. b. dalszy wzrost tonnażu unieruchomionego w w. niższych portach W. Brytanji i Irlandji. W porównaniu do 1 kwietnia r. b. tonnaż ten wzrósł o 35.563 t rej. netto, w porównaniu zaś do stanu z dn. 1 lipca 1929 r. — o 546.559 t rej. netto, czyli o 143,4%.

Ogólna ilość tonnażu unieruchomionego na dz. 1/VII r. b. w portach W. Brytanji i Irlandji wynosi 927.717 t netto przy 373 jednostkach.

Wzrost kryzysu w dziedzinie żeglugi morskiej, który narówni z innymi krajami morskimi, przeżywa również i Anglja, charakteryzuje następująca tabela porównawcza statków unieruchomionych w ciągu ostatnich kilku kwartałów:

	Ilość statków	Tonnaż netto
1/I 1929	166	329.771
1/IV „	141	326.242
1/VII „	145	381.158
1/X „	122	265.997
1/I 1930	167	352.659
1/IV „	416	892.154
1/VII „	373	927.717

Przybliżone liczby co do podziału statków na przybrzeżne i żeglugi zagranicznej wynoszą: dla pierwszej — 85 jednostek o 37.206 t netto, dla drugiej — 288 jednostek o 890.511 t netto.

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

SPRZEDAŻ OKRĘTÓW. — Stany Zjednoczone rozporządzają znaczną ilością statków, należących do Rządu, stojących bezużytecznie w portach. Nie przewidując możliwości użytkowania ich w przyszłości, United States Shipping Board sprzedaje niektóre swoje statki obcym państwom. Sprzedaż tych statków odbywa się na podstawie zwykłego aktu sprzedaży, w którym stroną sprzedającą jest U. S. Department of Commerce. Przy sprzedaży dodatkowo zawiera się kontrakt, w którym kupujący godzi się nie obsługiwać portów Stanów Zjednoczonych w okresie od 5 do 10 lat (przy kupnie statków o pojemności powyżej 5.000 t — 10 lat). Celem zabezpieczenia takiej umowy kupiec zobowiązany przy zakupie statków o pojemności poniżej 5.000 t dostarczy gwarancję bond na sumę \$ 5.000, a przy kupnie statków powyżej 5.000 t — na \$ 25.000.

Sprzedaż obcym państwom wszelkich innych statków, zarejestrowanych w Stanach Zjednoczonych, uzależniona jest od otrzymania zezwolenia od United States Shipping Board. Zezwolenie takie można łatwo uzyskać przy sprzedaży statków małych lub starych, natomiast przy sprzedaży większych i nowych United States Shipping Board robi trudności, zwłaszcza jeżeli chodzi o statki, które mogłyby mieć zastosowanie jako statki pomocnicze dla floty wojennej. W tym ostatnim wypadku udzielenie pozwolenia jest uzależnione

od warunków budowy podobnego statku pod flagą amerykańską.

Z pośród statków, sprzedanych w 1929 r. przez Stany Zjednoczone obcym państwom, sprzedano 23 statki Sowieciom. Prawie wszystkie z nich znajdowały się w dobrym stanie, pozwalającym na dalszą obsługę. Reszta statków, sprzedanych przez Stany Zjednoczone zagranicznym kupcom, przeznaczona była na rozebranie i szmelc.

Co do statków, zakupywanych przez amerykańskie towarzystwa zagranicą, nie przewiduje się żadnych ograniczeń. Statki takie nie mają jedynie prawa obsługiwaniania handlu przybrzeżnego albo międzybrzeżnego w Stanach Zjednoczonych oraz przewożenia poczty.

Przeniesienie własności, zarówno statków United States Shipping Board'u, jak i innych statków amerykańskich, dokonuje się przed „Collector of Customs” w jednym z portów Stanów Zjednoczonych, przyczem dla uproszczenia i ułatwienia całej procedury można posługiwać się brokerem celnym. Wszystkie zmiany, dotyczące własności okrętów i rejestrów, skutecznie urząd celny. Sprzedają statków państwowych zajmuje się United States Shipping Board, Merchant Fleet Corporation — Washington D. C. i Department of Ship Sales.

Według stanu z dn. 1 stycznia 1930 r. liczba statków, przeznaczonych na sprzedaż, wynosiła 30 sztuk — w cenie od \$ 32 do 123 tys.

NIEMCY

PROGRAM AGRARNY PRZEMYSŁOWCÓW. — Zająwszy zdecydowanie krytyczne stanowisko wobec polityki rolniczej obecnego Rządu Rzeszy i zbyt jednostronnej ochronie, udzielanej rolnictwu, Związek Przemysłu Niemieckiego (Reichsverband der deutschen Industrie) ogłosił niedawno pod postacią broszury pozytywny kontrprogram, a raczej umotywowaną opinię co do przyczyn kryzysu w rolnictwie niemieckim i środków zapobiegawczych. Pragnąc uniknąć zarzutu niekompetencji, Związek powołał również do opracowania programu wybitnych fachowców agronomów.

Program agrarny przemysłu niemieckiego zarzuca głównie producentom rolniczym oraz tym, którzy reprezentują w Rządzie interesy rolnictwa, iż rolnictwo nie liczy się w dostatecznej mierze z tendencjami i potrzebami konsumentów. Obrony szuka rolnictwo jedynie w systemie ochrony celnej, przy której pomocy myśli jedynie o tem, by ulokować to, co wyprodukuje, a nie o tem, by produkować to co mogłoby znaleźć zbyt. Autorzy programu wskazują przeto na wstępie, że producenci winni dostosować się do potrzeb rynku, a nie odwrotnie.

Tak np. konsumpcja żyta w Niemczech maleje od pewnego czasu na rzecz konsumpcji pszenicy. Bezprzedmiotowe jest prowadzenie kampanji propagandowej za zwiększeniem konsumpcji żyta oraz powstrzymywanie przy pomocy ceł prohibicyjnych przywozu pszenicy z zagranicy. Należy natomiast w odpowiednim stopniu zastąpić uprawę żyta przez uprawę pszenicy. Również zasadnicze krytyki sformułowane są co do organizacji produkcji i sprzedaży artykułów rolnych. Wadliwa organizacja uprawy i chowu zmniejszają rentowność. Anarchja cen odbiera wszelkie gwarancje i nie pobudza konsumpcji.

Dostosowanie produkcji do konsumpcji oraz racjonalizacja produkcji i sprzedaży — oto są dwie zasady, których zastosowanie ma według przemysłowców niemieckich wydobycie rolnictwo niemieckie z obecnego marazmu. Opierając się na nich, program wysuwa szereg konkretnych projektów: zastąpienie żyta i owsa przez pszenicę i jęczmień; zamienienie małoprodukcyjnych terenów na łąki i lasy; modernizacja użycia i wyboru nawozów; poprawa jakości artykułów rolnych przez selekcję; selekcja zwierząt hodowlanych i t. d. Odnośnie do poszczególnych artykułów — zbóż, owoców, jarzyn, gospodarstwa mlecznego, hodowli bydła, świń, drobiu i t. d. program przynosi szczegółowe rady.

Najczęściej powtarzającym się wskazaniem, i to w odniesieniu do wszystkich artykułów, a w szczególności w odniesieniu do mleka, jest wskazanie należytego zorganizowania sprzedaży. W tym celu przemysłowcy niemieccy proponują ustalenie w drodze ustawodawczej przed dn. 31 grudnia r. b. kategorii standardowych poszczególnych artykułów, przy równoczesnym ustaleniu ustawowem ich cen w zależności od jakości. W ten sposób dostarczanoby konsumentowi gwarancji, któreby zachęciły go do zakupywania. Program kładzie również nacisk na konieczność zorganizowania należytego transportu produktów. W szczególności dotyczy to mleka. W miejsce dotychczasowych „spacerów” świeżego mleka, wywołanych obecnym brakiem organizacji, należałoby ustalić w wielkich linjach tereny dostawy dla każdego wielkiego okręgu produkcji mlecznej.

Tych kilka szczegółów wystarczy do zorientowania się co do myśli przewodnich, jakie kierowały autorami programu rolniczego przemysłu niemieckiego. Nie sprzeciwiając się interwencji Państwa przy rozwiązaniu kryzysu rolniczego, pragną ją widzieć bardziej systematyczną. Pragną oni, by Państwo nie chroniło i podtrzymywało w sposób sztuczny rolnictwa w jego obecnym stanie, ale by go zreformowało i dostosowało do wymogów rynku. Tutaj istotnie szukać należy jedynego wyjścia, gdyż cła ochronne mogą jedynie przynieść przejściową poprawę, w rzeczywistości zaś jedynie pogarszają sytuację, stabilizując nieracjonalny system produkcji i wymiany. Przyszłość pokaże, czy sugestje przemysłowców niemieckich zostaną wysłuchane. Należy jednak przypuszczać, że raczej pozostaną one głosem wołającego na puszczy, gdyż rolnictwo niemieckie w ostatnich czasach, ufne w pomoc i ochronę ze strony Państwa, coraz szybciej wkracza na drogę najmniejszego oporu.

B. Rm.

NOWA POŻYCZKA KOLEJOWA.

W dn. 1 sierpnia r. b. zakończone zostały pertraktacje o nową, 6-procentową, pięcioletnią pożyczkę kolejową. Wedle dotychczasowych wiadomości suma pożyczki wynosił będzie RM 150 miljn., z czego RM 75 miljn. wyłożone będzie do publicznej subskrypcji, RM 25 miljn. przejmuje konsorcjum banków i dalsze RM 50 miljn. zatrzymuje Deutsche Verkehrskreditbank A. G. Kurs emisyjny pożyczki wynosi 95%, wobec czego jej faktyczna rentowność obliczana jest na 7·25%. Suma, uzyskana faktycznie, wyniesie RM 138·75 miljn., albowiem kurs zakupu wynosi 92½%. Pożyczka przeznaczona

jest na prace inwestycyjne kolei niemieckich.

RUMUNJA

MONOPOL GAZÓW ZIEMNYCH. — Przemysł gazów ziemnych dotychczas nie podlegał żadnym ograniczeniom. Przemysł ten rozwija się w Rumunii bardzo miernie, pomimo iż posiada bogate złoża tych gazów w okolicy Bustenari i w Siedmiogrodzie. Według obliczeń dzienna produkcja gazów ziemnych może być zwiększona do 5 miljn. m³, gdy obecnie wynosi za ledwie 7·3% tej ilości.

Rząd rumuński, mając na widoku ograniczenie importu węgla i szybszy rozwój przemysłu gazów ziemnych, złożył projekt ustawy o monopolu gazów ziemnych. Według tego projektu ustawy tylko Państwo będzie miało prawo eksploatacji pokładów gazowych (z wyjątkiem gazów ziemnych, towarzyszących zwykle ropie). Istniejące 2 przedsiębiorstwa gazów ziemnych będą wykupione przez Państwo.

SZWECJA

POLITYKA ZBOŻOWA. — Rząd szwedzki wprowadził z dniem 4 lipca r. b. obowiązek domieszki mąki szwedzkiej, zarówno żytniej, jak i pszennej, do mąki zagranicznej. Według tego zarządzenia importer winien mieszać pewien procent mąki szwedzkiej do mąki zagranicznej, i to w momencie, kiedy towar zagraniczny znajduje się jeszcze pod nadzorem celnym. Procent ten ustalony został dla mąki pszennej na 45 w stosunku do całej partii mąki zagranicznej. W pewnych wypadkach procent ten może być obniżony do 30.

Do importowanej mąki żytniej z zagranicy musi być domieszane 50% mąki szwedzkiej, przyczem żadnych ustępstw dla mąki żytniej rozporządzenie nie przewiduje.

W międzyczasie szwedzkie Ministerstwo Rolnictwa zawarło z młynami szwedzkimi dobrowolną umowę w sprawie mieszania przy przemiale zboża szwedzkiego ze zbożem zagranicznym, jak również odnośnie ustalenia cen minimalnych na zboże szwedzkie. Młyny szwedzkie zobowiązały się do zakupywania zboża szwedzkiego w procentowym stosunku, jaki ustalony został dla mieszania ze zbożem zagranicznym, po zgóry określonych cenach minimalnych. Ustalone ceny wynoszą: świeża nieuszkodzona pszenica o wadze 77·5 kg w hl — Kor. 19 za 100 kg; świeże nieuszkodzone żyto o wadze 72·8 kg w hl — Kor. 16 za 100 kg.

Ponieważ ostatnie notowania zbóż szwedzkich były niższe, przeto producenci szwedzcy mają zapewnioną wyższą pszenicy o circa Kor. 1, a żyta o circa Kor. 2—3 na 100 kg.

W umowie tej młynarze szwedzcy zastrzegli sobie, że w wypadku, gdyby młyny nie mogły nabyć z wolnej ręki, z powodu braku podaży, potrzebnych ilości zboża krajowego, wtedy donoszą o tem Ministerstwu Rolnictwa, które przedsięwzięcie odpowiednie kroki.

Rząd szwedzki zastrzegł się ze swej strony, że młynom nie wolno odstępować posiadanych zapasów zboża zagranicznego dla innych celów, jak tylko dla przemiału, i to wyłącznie młynom. Chodzi tutaj, oczywiście, o kontrolę domieszki zboża krajowego do zagranicznego.

Umowa między Ministerstwem Rolnictwa i młynami obowiązuje azaie do dn. 15 września r. b. Do powyższej ugody przystąpiło około 30 młynów, w tem wystykie wielkie młyny.

Rozporządzenie Rządu szwedzkiego wraz z umową szwedzkiego Ministerstwa Rolnictwa z młynami szwedzkimi wpły nie dodatnio na szwedzki rynek zbożowy, który przechodził ostatnimi czasy b. ostry kryzys. Pociągnięcia te przyczynią się przedewszystkiem do zwiększenia zapotrzebowania zboża krajowego w Szwecji, a tem samem zapewniają rolnikom lepsze ceny za zboże. Poza tem wpłyną one na znaczne ograniczenie importu zboża do Szwecji. Oczywiście, zaważy to na imporcie przedewszystkiem żyta. Pszenica szwedzka jest tego gatunku, że zapewne w praktyce ustalony procent 45 okaże się przy wypięku zbyt wysokim i najprawdopodobniej będzie stosowany (przewidziany zresztą przez rozporządzenie) stopień 30%. Jeżeli chodzi o żyto szwedzkie, to odpowiada ono gatunkowo mniej więcej żytu zagranicznemu.

W. R.

BRAZYLJA

DROGI ZLIKwidOWANIA KRYZYSU KAWOWEGO. — Zaciągnięta niedawno przez Rząd Stanu Sao Paulo pożyczka kawowa nie usunęła kryzysu, istniejącego w tej gałęzi produkcji. Pomijając już, że pożyczka nie została pokryta w pełni, i znaczna część obligacji pozostała w portfelach bankowych — okazuje się, iż rozwiązanie kryzysu nastąpić może nie w drodze operacji finansowych, a przez zasadnicze zrównoważenie produkcji i zbytu, zlikwidowanie zapasów, wynoszących obecnie 23 miliony worków, usunięcie możliwości tworzenia się takich zapasów w przyszłości i w konsekwencji ustalenie cen na racjonalnym poziomie. Na tem tle tworzone są obecnie różne plany sanacyjne, przyczem większość istniejących koncepcji została konkretnie omówiona w połowie czerwca r. b. na naradach Brazylijskiego Tow. Rolniczego. Zwolennicy ograniczenia produkcji znajdują argument dodatkowy w chorobie krzewu kawowego, t. zw. „broca”, trapiącej szereg plantacji; proponują oni, aby z 1.400 miljn. krzaków, istniejących w Stanie Sao Paulo, zniszczyć około 400 miljn., udzielając poszkodowanym plantatorom pewnego odszkodowania i uniemożliwiając przy pomocy kar tworzenie nowych plantacji, w wyniku czego produkcja spadłaby do 12,5 miljn. worków rocznie (obecnie 17 — 18 miljn.), przyczem byłyby to jedynie najlepsze gatunki kawy.

Tendencjom do tak radykalnego sposobu rozwiązania zagadnienia przeciwstawia się twierdzenie, że właściwie niema nadprodukcji kawy, t. zn. że jej konsumcja mogłaby być tak znacznie zwiększona, że nawet rosnąca produkcja innych krajów poza Brazylią nie byłaby groźna. Istotnie, konsumcja kawy jedynie w krajach skandynawskich przekracza 7 kg na głowę, w Stanach Zjedn. Am. wynosi 6 kg, w innych zaś krajach jest znacznie niższa, a mianowicie we Włoszech wynosi 118 kg, w Anglii 0,37 kg, w Polsce 0,27 kg, w Japonii 0,23 kg i t. p. Zwiększenie konsumcji dałoby się osiągnąć jedynie przy obniżeniu stawek celnych, które, zdaniem sfer brazylijskich, są powszechnie nieomal za wysokie, a w Niemczech i Włoszech nawet prohibicyjne (91 i 316

milrejsów od worka 60 kg). Jednocześnie należałoby ożywić działalność handlową i propagandową, dążąc do wykluczenia pośredników. Akcja ta już została rozpoczęta na terenie Bliższego Wschodu, gdzie w ważniejszych ośrodkach istnieją palarnie kawy, należące do specjalnie w tym celu zorganizowanej instytucji brazylijskiej i sprężające ją bezpośrednio kawiarniom. Szeroką akcję propagandową rozwinięto również w W. Brytanii, gdzie odpowiednia instytucja rozporządza na okres 5 lat kapitałem \$ 250.000 rocznie, stosując najrozmaitsze metody propagandy, jak wystawy, filmy, publikacje etc.; propaganda na rynku angielskim ma jakoby szczególnie wdzięczne pole wobec nikłej konsumpcji obecnej, określonej jako 40 razy mniejsza od spożycia herbaty. Zwolennicy rozszerzenia rynków zbytu kawy proponują rozwiązanie podobnej propagandy również w innych krajach, twierdząc, że odnośna działalność Instytutu Kawowego prowadzona jest nieudolnie.

Istnieją wreszcie bardzo ciekawe koncepcje, będące połączeniem obu powyższych idei zasadniczych likwidacji kryzysu. Jedną z tych koncepcji polega na poświęceniu 3 miljn. worków kawy (180.000 t) na rzecz propagandy. Ilość ta zmniejszałaby istniejące zapasy, zostałyby zaś oddana poszczególnym krajom bezpłatnie loco Brazylii, pod warunkiem taniego rozsprzedania, zobowiązania się do uchylenia ceł przywozowych na 10 lat, oraz zezwolenia na stworzenie na miejscu brazylijskiej organizacji detalicznej sprzedaży. Dar taki miałyby otrzymać przedewszystkiem Rosja (1 miljn. worków), Polska, Hiszpania i Anglja po 250.000 worków, Bliski Wschód — 600.000 worków, Irlandja, Japonja, Afryka Południowa — po 50.000 worków i t. p. Oczywiście, jednocześnie rozpoczęłoby organizowanie centralnych biur sprzedaży w obdarowanych krajach. Pokrewnym powyższemu jest projekt bezpłatnego oddania Rządowi Stanu 20% kawy leżącej na składach, oraz pewnego procentu zbiorów, przyczem ilości te byłyby usunięte z obiegu i zatrzymane do czasu ewentualnego nieurodzaju. Projekt ten wy daje się o tyle nierealnym, że ostatnio spalono 160.000 worków, przechowywanych zbyt długo i już zepsutych — podobny los mógłby łatwo spotkać ową bezterminową rezerwę, projektowaną w wysokości 9,75 miljn. worków.

Wątpliwe jest, aby którykolwiek z planów powyższych mógł być realizowany w swej czystej formie. Zapewne znaleziony zostanie jakiś kompromis, który jest jednak pilnie konieczny, gdyż wedle warunków pożyczki kawowej trzeba będzie w roku, kończącym się dn. 30/VI 1932, sprzedać 15 miljn. worków, co w obecnej sytuacji spowodowałoby gwałtowny i wielce niebezpieczny spadek cen. Nie prze-

widując form owego planu kompromisowego, z wszelką pewnością oczekiwać należy wyteżonej akcji Rządu brazylijskiego za obniżeniem ceł na kawę, co zasługuje na specjalną uwagę ze względu na możliwe do wyzyskania kompensaty. Poza tem liczyć się należy z próbami scentralizowania akcji kawowej dla całej Brazylii (obecnie poszczególne stany działają autonomicznie) i ewentualnie zawarcia porozumienia z innymi państwami Ameryki Łacińskiej, produkującymi kawę, a reprezentującymi łącznie z Brazylią 90% podaży światowej.

J.

MEKSYK

UREGULOWANIE DŁUGÓW ZAGRANICZNYCH. — Od 1913 r. nie była w Meksyku wykonywana służba długu publicznego, pomimo iż dwukrotnie już, w 1922 r. i 1925 r., zawierano odpowiednie układy między Rządem i wierzycielami. W końcu ub. m. zawarto trzeci układ, mający te sprawy uregulować ostatecznie, a przyrównywany on jest co do swego charakteru do planu Dawesa. Dotychczasowe długi państwa zostaną zastąpione dwiema nowymi pożyczkami, z których jedna konsolidować będzie bezpośrednie zobowiązania Rządu, druga zaś zobowiązania kolei meksykańskich, organizowanych jednocześnie jako samodzielne przedsiębiorstwo; wyjątkowo do kategorii zobowiązań bezpośrednich zaliczono pożyczkę Tehuantepec, będącą w istocie rzeczą pożyczką kolejową. Skonstruowany zostaje system finansowy, przewidujący okres przejściowy do 1936 r., w którym dopiero uskutecz niana będzie w pełni amortyzacja i oprocentowanie długów; plan ów oznacza dla wierzycieli Meksyku prawie zupełne zrezygnowanie z zaległych procentów, natomiast zabezpiecza sumy pożyczkowe. Zabezpieczeniem pożyczki mają być cła wywozowe i przywozowe.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

FRANCJA. — Podwyższenie ceł agrarnych. — W ostatnich czasach Francja przystąpiła do podwyższenia ochrony celnej dla ważniejszych artykułów rolnych.

Po podwyższeniu ceł od pszenicy, maki pszennej, kaszy i t. p. wyrobów z pszenicy¹⁾ wprowadzone zostały obecnie nowe podwyżki ceł od produktów hodowlanych i niektórych zbóż i okopowych. Nowe cła ogłoszone zostały w „Journal Officiel” Nr. 169 z dn. 19 lipca r. b. i przedstawiają się, jak następuje (we frs. fr.):

Poz. tar. celnej	Nazwa towaru	T a r y f a : gene- mini- ralna mała	
	Z w i e r z e t a :		
12	trzoda chlewna — od 100 kg żywej wagi	200	100
13	prosięta o wadze sztuki 15 kg i mniej — od sztuki	30	15
	M i ę s o ń w i e ż e :		
ex 16 A	wieprzowe — od 100 kg netto	350	175
ex 16 B	M i ę s o m r o ż o n e :		
	wieprzowe — od 100 kg netto	250	125
ex 30 B	S z m a l e c z w y j ą t k i e m p r z e z n a c z o n e g o d l a c e l ó w p r z e m y s ł o w y c h :		
	surowy — od 100 kg	350	175
	rafinowany — od 100 kg	500	250
ex 36	S e r m i ę k k i , t. zw. holenderski — od 100 kg	200	100

¹⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 26/1930, str. 1174.

Zwierzęta rasowe mogą być zwolnione od cła na warunkach, określonych przez rozporządzenie Ministra Rolnictwa, i w tym wypadku, o ile sprowadzane będą przez syndykaty hodowlane.

Warunki przywozu mięsa mrożonego

określone są odnośnym rozporządzeniem. Serca, wątroby, jelita, płuca oraz nogi i głowy opłacają cło o 50% niższe.

Ziemiaki i wymienione poniżej zboża opłacają następujące cła (we frs. fr. od 100 kg):

Poz. tar. celnej	Nazwa towaru	Taryfa generalna	Taryfa minimalna
69	O w i e s:		
	w ziarnie	30'—	patrz T. G.
	ziarno łamane nie zawierające więcej niż 10% mąki	44'50	" "
	mąka	50'—	" "
70	J ę c z m i e ń:		
	w ziarnie	21'—	" "
	ziarno łamane nie zawierające więcej niż 10% mąki	31 50	" "
	mąka	35'—	" "
71	Ż y t o:		
	w ziarnie	21'—	" "
	mąka	35'—	" "
83	Z i e m n i a k i:		
	w stanie świeżym przywożone:		
	w okresie od 1 marca do 1 lipca włącznie	21'—	" "
	w pozostałym okresie	15'—	" "
	w kawałkach suszonych	50'—	" "
	w płatkach z wyjątkiem używanych na paszę dla bydła	25'—	" "
	jako mąka lub inne płatki	70'—	" "
319	S k r o b i a ziemniaczana	480'—	120

ANGLJA. — Znakowanie towarów. — Stały Wydział do Spraw Znakowania opublikował swą opinię co do wprowadzenia przymusu znakowania przy imporcie następujących towarów:

1) tapety, 2) materiały i przybory rysunkowe; a) rysownicy, stoły do rysunków, przykładnie, kątomierze, krzywki, palety i pantografy, b) kreda, kredki

i, pastele prasowane lub krajane, tusze, c) farby wszelkiego rodzaju, używane przez artystów, architektów, rysowników w szkołach sztuk pięknych i przemysle dekoratorskim; pudełka malarskie, napełnione lub nie, d) pendzle do farb olejnych, wodnych i tempera; płótno malarskie i jego surogaty, naciągnięte na ramy lub nie, oraz ramy.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 16 do 31 lipca 1930 r. kształtowały się następująco (za kwintal):

	16 — 22/VII		23 — 31/VII		Różnica (w %-ach) cen z 23 — 31/VII w stos. do cen z 16 — 22/VII
	w walucie krajowej	w \$	w walucie krajowej	w \$	
P s z e n i c a:					
Berlin	—	—	28'99	6'93½	—
Praga	159.25	4'72	159.25	4'72	—
Chicago	—	3'28	—	3'23	— 1'5
Buenos Aires	—	3'97	—	4'05	+ 2'0
Liverpool	—	4'10	—	4'04	— 1'4
Wiedeń	29'75	4'18	28'65	4'02	— 3'6
Hamburg	9'35	3'76	9'52½	3'84	+ 1'8
Ż y t o					
Berlin	17.45	4'15	16'31	3.90	— 6'5
Praga	86'00	2'55½	93'50	2'75½	+ 8'7
Chicago	—	2'06	—	2'42	+ 17'4
Wiedeń	18'90	2'65½	18'83	2'64½	— 0'3
Hamburg	5'65	2'28	—	—	—
O w i e s:					
Berlin	17.90	4'26	17'92	4'28	+ 0'1
Praga	113'00	3'35	110'75	3'28½	— 2'0
Chicago	—	2'55	—	2'52	— 1'1
Buenos Aires	—	1'75	—	2'00	+ 14'2
Liverpool	—	2'37	—	2'48½	+ 4'8
Wiedeń	22'63½	3'17½	22'62½	3'17½	—
Hamburg	4'87½	1'97	5'16	2'08	+ 5'9
J ę c z m i e ń b r o w a r o w y:					
Berlin	—	—	—	—	—
Praga	137'00	4'06	126'87	3'76	— 7'3
Wiedeń	—	—	28'50	4'00	—
Hamburg	5'06	2'04	5'21	2'10	+ 2'9
J ę c z m i e ń z w y k ł y:					
Berlin	—	—	18'55	2'43½	—
Chicago	—	2'23	—	2'40	+ 7'6

ANGLJA. — W tygodniu, zakończonym w dn. 30 lipca, sytuacja na rynku przedstawiała się, jak następuje:

Cukier — Dokonywane są transakcje na 96%-owy nowy standard po £ 0.6.6 do £ 0.6.9 na styczeń—kwiecień, względnie po £ 0.7 na maj—lipiec. Handel niższymi gatunkami cukru, jak również melasą, glukozą i t. p., jest bardzo ożywiony. Oficjalne notowania gatunków typowych pozostały w tygodniu sprawozdawczym bez zmiany w porównaniu do notowań z tygodnia poprzedniego: trzciny (z cłem opłaconem): kostkowy £ 1.5.3, najlepszy granulowany £ 1.2, kryształ zachodnio-indyjski £ 1.1.3; buraczany (bez cła): zwyczajny granulowany £ 0.8.9, 96%-owy standard £ 0.6.6, 88%-owy typu przedwojennego £ 0.5.3, wszystko za cwt.

Mąka. — Tendencja na rynku ospała, jednakowoż ceny nie zniżują. Wymieniano transakcje na uową mąkę angielską na wrzesień — październik po £ 0.14 za worek. Oficjalne notowania gatunków typowych pozostały na poziomie notowań z zeszłego tygodnia: dobra kanadyjska £ 0.16.9, domowa przemiału londyńskiego £ 0.16, angielska czysta £ 0.15.3 za worek 140-funtowy.

Ryż. — Ceny pozostały na dotychczasowym poziomie. Na przeszkodzie do ożywienia się rynku stoi niepewność co do kursu pesety, od którego uzależniony jest częściowo handel. Oficjalne notowania cen pozostały bez zmiany w porównaniu do poprzedniego tygodnia: oryginalny Carolina £ 33, Patna £ 24, imitacja Caroliny £ 25, hiszpański £ 16, birmański £ 13 za tonnę.

Herbata. — Dopiero bardzo nikłe ilości herbaty nowych zbiorów trafiają do handlu. Przeciętne ceny gatunków typowych wynosiły: cejlońska 16'86 d, indyjska 12'40 d, jawajska 10'02 d za funt; przeciętne ceny innych gatunków: Darjeeling 16'29 d, Sumatra 10'86 d za funt.

Kawa. — Oficjalne notowania cen były następujące: Jamajka powróciła po kilkotygodniowej baisse'ie do dawnej swej ceny £ 10, Costa-Rica spadła z £ 6.10 do £ 6, Kenya dobra średnia pozostała na poprzednim poziomie £ 5, brazylijska Santos nieznacznie spadła z £ 2.17.6 do £ 12.15 za cwt. Za inne gatunki płacono: lepsze gatunki Jamajki £ 13, Mokkę £ 7.5 (jest obecnie względnie tania) za cwt.

Kakao. — Obecne zapasy przewyższają przedwojenne przeciętnie trzykrotnie, wynosząc 930 tys. cwt; znaczenie Londynu, jako miejsca składowego, wybitnie wzrosło. Oficjalne notowania cen były w tygodniu sprawozdawczym następujące: Trinidad bez zmiany £ 3.2.6, Grenada przednie bez zmiany £ 2.11.3, tylko Accra standardowe wzrosło z £ 1.15 do £ 1.17.6 za cwt.

METALE

EUROPEJSKI RYNEK ŻELAZNY W KWIETNIU I MAJU 1930 R.

Ogólne położenie na międzynarodowym rynku żelaza nie uległo w ciągu kwietnia i maja żadnym poważniejszym zmianom. Stałe obecnie zjawisko niewspółmierności produkcji i zbytu występowało może jeszcze wyraźniej w tych miesiącach, gdyż wszystkie prawie państwa, rachując na wzmocnienie się ruchu wiosennego, poczyniły pewne zapasy, zwiększając swoją produkcję, której następnie umieścić nie były w możności. Przy takim stanie nie dawno utworzone biura sprzedaży nie

mogły odegrać swojej roli. Szczególnie ucierpiały tu te państwa, które w znaczniejszej mierze opierają swoją produkcję na eksporcie.

Na rynku niemieckim ogólna konjunktura nie uległa poprawie. Spodziewane ożywienie wiosenne nie nastąpiło w tej mierze, w jakiej je oczekiwano, co oczywiście bardzo niekorzystnie wpłynęło na stan hutnictwa żelaznego, które w kwietniu i maju wykazuje cofnięcie się produkcji, jak również i zmniejszenie wewnętrznych i zewnętrznych obrotów. Ogólne położenie w kraju również nie jest korzystne, szczególnie jeżeli je porównać z tymże okresem czasu r. ub., gdyż w porównaniu z miesiącami zimowymi widać jednak pewne polepszenie się sytuacji. Świadczą o tem liczby bezrobotnych, pobierających zapomogę państwową.

W ciągu maja zaczęto już w hutnictwie mówić o konieczności obniżenia zarobków mniej więcej w granicach ok. 10%. Obniżenie kosztów własnych na innej drodze jest w Niemczech prawie że niemożliwe, gdyż racjonalizacja wytwórczości doprowadzona jest już prawie do maksimum, inne zaś składniki kosztu własnego, jak podatki, świadczenia socjalne, przewozy i t. p. są zafiksowane i ruszone być nie mogą. Istnieje jednak rezolucja sądu arbitrażowego, która przewiduje możliwość znizki płac robotniczych, ale tylko w tym wypadku, o ile zajdzie konieczność obniżenia ceny wytworów. W związku więc z tem omawiana była sprawa obniżenia ceny żelaza, w maju jednakże rezultatów tego jeszcze nie było.

W poszczególnych działach stan rynku w Niemczech przedstawiał się, jak następuje:

W związku ze spadkiem wytwórczości hutniczej położenie w przemyśle koksowym znacznie się pogorszyło. Zapotrzebowanie na koks wielkopiecowy zmniejszyło się do tego stopnia, że bardzo znaczna część baterij koksowiernych musiała być wygaszona. W maju położenie poprawiło się o tyle, że nadeszły spore zapotrzebowania na koks łamany, dzięki normalnej o tej porze niższej jego ceny. Ceny koksu zostały w maju bardzo nieznacznie zwiększone, mianowicie wynosiły: koks wielkopiecowy w kwietniu RM 23'50 i w maju RM 23'52 i koks odlewniczy w kwietniu RM 24'50 i w maju RM 24'52 za 1.000 kg loco koksownia.

Położenie na rynku rudy uległo dalszemu pogorszeniu. Naskutek zmniejszenia wytwórczości surówki, huty mają coraz większe trudności z magazynowaniem rudy, która napływa w ilościach znacznie większych, niż wynosi zapotrzebowanie. Odbija się to w miejscowych kopalniach w Lahn, Dill i Oberhausen, gdzie, szczególnie w maju, część kopalń musiała być zupełnie zamknięta, w pozostałych zaś kopalniach wydobycie zostało zmniejszone. Ruda zagraniczna, zakontraktowana jeszcze dawniej, napływała w mniejszych ilościach, dzięki przeprowadzonym układom hut z dostawcami, jednakże i te ilości były jeszcze o wiele za duże, tak że o jakichkolwiek nowych transakcjach zupełnie mowy być nie mogło. Podobne położenie było i na rynku rudy manganowej, której otrzymywane ilości przekraczały znacznie spożycie. Ceny rudy krajowej pozostawały w obu miesiącach jednakowe, mianowicie: ruda surowa RM 14'70, ruda prażona RM 20'00, ruda brunatna z Vogelsberg (45% Fe, 10% SiO₂ i 10%

wody) RM 13'70 i ruda brunatna z zawart. manganu I gat. RM 12'80. Ceny rud zagranicznych wynosiły: mineta lotaryńska (32% Fe) 27 do 29 fr. fr., mineta z Briey (37 do 38% Fe) 34 do 36 fr. fr. loco kopalnia; ruda szwedzka bezfosforowa (60% Fe) Kor. szw. 17'50 f. o. b. Narvik. Rynek surówki pozostawał bez wielkich zmian, dało się jednak odczuć dalsze pogorszenie. Szczególnie w maju wystąpiło ono wyraźniej, gdyż wiele fabryk i odlewni wstrzymywało nawet odbiór dawniejszych zamówień. Napływ nowych zamówień był bardzo nie wystarczający. Ceny wewnętrzne pozostawały w ciągu kwietnia i maja bez zmiany i wynosiły: sur. lejarska N I RM 88'50, N III RM 85, i hematytowa RM 91 loco Oberhausen. Surówka zwierciadlana z 10 — 12% Mn RM 112'00, ferromangan z 80% Mn RM 252 — 265 przy RM 2'50 za 1% Mn, ferrosilicjum 75% Si RM 413 — 418 loco stacja odbiorcza za 1.000 kg.

Rynek półwytworu przedstawiał się słabo, zapotrzebowanie wewnętrzne było bardzo nieznaczne, podobnie jak i w poprzednich miesiącach; rynek zagraniczny również nie dopisywał, a szczególnie w maju dało się odczuć osłabienie. Ceny wewnętrzne wynosiły: bloki surowe RM 104, bloki podwalcowane RM 111'50, kęsy RM 119 i platyny RM 124, loco Dortmund przy obrotach od 200 t, przy obrotach zaś 100 do 200 t dochodzi dopłata RM 1 na tonnie i poniżej 100 t — RM 2.

Na rynku żelaza walcowanego wielkich zmian nie było.

Ceny wewnętrzne żelaza przedstawiały się za 1.000 kg, jak następuje: żelazo sztabowe RM 141 loco Oberhausen, wzgl. 135 loco Neunkirchen, żelazo kształtowe RM 138 wzgl. 132 i taśmowe RM 164 wzgl. 160.

Rynek blachy przedstawiał się niejednolicie. W blasze grubej i średniej panował dotychczasowy zastój, przyczem w grubej dało się nawet w maju zauważyć pogorszenie.

Pewne ożywienie natomiast panowało w blasze cienkiej; w kwietniu napłynęła dosyć znaczna ilość większych zamówień, tak że maj był pod tym względem co najmniej gorszy. Odbiór zamówień był niezły. Zatrudnienie walcowni blachy cienkiej było naogół dobre. Ceny wewnętrzne wynosiły: blacha kotłowa martenowska RM 188, blacha rezerwoarowa RM 158, blacha średnia RM 165 loco Essen. Zasadnicza cena blachy cienkiej wynosiła RM 160 do 162'50 w zależności od miejsca wysyłki.

Na rynku rur żelaznych nastąpiło w kwietniu pewne polepszenie, które jednak w maju osłabło. Zbyt zagraniczny w obu miesiącach przedstawiał się słabo.

Rynek francuski otrzymywał się mniej więcej na poziomie poprzednim, z pewnym jednak przesunięciem zamówień na korzyść rynku wewnętrznego. Mianowicie, skutkiem złego stanu interesów wywozowych, huty, które się niemi przeważnie zajmowały, zaczęły szukać zbytu na rynku wewnętrznym i to z dobrym skutkiem dzięki temu, że program robót publicznych został znacznie rozszerzony. Zatrudnienie hut było dobre, tak że w wielu wypadkach terminy dostaw musiały być przedłużone, dochodząc do trzech miesięcy, a nawet i dłużej. W maju można było zauważyć pewne osłabienie w napływie obrotów, co jednak na stan zatrudnienia hut bynajmniej nie wpły-

nęło. Osłabienie to daje się wyłomaczyć zawarciem przez huty francuskie w kwietniu większej ilości poważniejszych umów, dających im na dłuższy przeciąg czasu gwarancję pełnego zatrudnienia. Natomiast stan interesów z zagranicą był bardzo słaby i nie rokujący poprawy w szybkim tempie. Podwyższone nieco w poprzednich miesiącach ceny wewnętrzne dały się w zupełności utrzymać w kwietniu i maju, pomimo tego, iż w ciągu maja dała się odczuć silniejsza konkurencja na rynku francuskim ze strony hut belgijskich i niemieckich.

Rynek surówki był w obu miesiącach bardzo ożywiony. Dzięki dobremu zatrudnieniu odlewni zapotrzebowanie wewnętrzne surówki było bardzo duże, co znacznie zmniejszyło siłę konkurencji angielskiej i pozwoliło utrzymać wewnętrzne ceny na dotychczasowym poziomie.

Dzięki istniejącemu porozumieniu francusko-belgijsko-luksemburskiemu sprzedaż zagraniczna surówki również odbywała się dobrze, lecz ceny tu były niskie. Cała ilość surówki, przeznaczona na wywóz, została sprzedana. Ceny wewnętrzne wynosiły: surówka lejarska fosforowa Nr. III P. L. 490 fr., sur. odlewnicza bezfosforowa z 2'3 do 3% Si — 525 fr., także z 3 do 3'5% Si 530 fr. i surówka hematytowa dla odlewni 630 — 655 fr. w zależności od położenia huty, także dla stalowni 580 — 640 fr., wszystko za 1.000 kg loco huta.

Na rynku półwytworu ożywienia nie było prawie żadnego, gdyż huty francuskie naogół niechętnie z tym produktem występują na rynek.

Dosyć znaczne było zapotrzebowanie na platyny. Terminy dostaw były naogół długie, bo 6 do 10 tygodni. Ceny wewnętrzne wynosiły: bloki surowe 525 fr., bloki podwalcowane 590 fr., kęsy 620 fr., platyny 650 fr. za 1.000 kg loco huta we wschodnim okręgu.

Położenie na rynku żelaza walcowanego przez cały czas było mocne. W kwietniu napłynęły bardzo poważne obrotunki, szczególnie w gatunkach żelaza budowlanego, dzięki silnie rozwijającemu się budownictwu. Cena zasadnicza żelaza sztabowego utrzymywała się na wysokości 700 do 710 fr. loco huta wschodnia, przyczem jednak przy bardzo dużych obrotach i dogodnych specyfikacjach huty robiły ustępstwa na 670 do 680 fr. Dzięki dużym obrotom zatrudnienie stalowni martenowskich znacznie się poprawiło. Przeciętne ceny wewnętrzne w ciągu kwietnia i maja wynosiły: żelazo sztabowe 700 fr., żelazo okrągłe betonowe 680 fr., belki 700 fr., drut walcowany 850 fr. loco huty wschodnie; w hutach północnych ceny były o ok. 30 fr. wyższe.

Również i na rynku blachy panowało ożywienie, w maju dla blachy grubej nawet się zwiększyło dzięki dużym obrotom na blachę kotłową ze strony kolei. Terminy dostaw wahały się od 5 tygodni do 2 miesięcy.

Jedynie w gatunkach blach specjalnych interesy nie rozwijały się dosyć pomysłnie ze względu na silną konkurencję zagraniczną. W ciągu maja ogólne położenie pozostawało bez zmiany. Dla pośredników huty ustaliły rabaty na czas od 1 marca do 31 grudnia r. b., wynoszące od 5 do 30 fr. w zależności od ilości zamówionych blach (od 500 t do powyżej 5.000 t). W końcu maja większość walcowni żądała już terminów 2 do 2½

miesiący. Ceny wewnętrzne wynosiły: blacha gruba 810 fr., średnia 900 fr., cienka 1.140 fr. loco huta w okręgu wschodnim.

Rynek belgijski pozostawał nadal słaby, co wyraźnie uwidoczniło się w skróconych terminach dostaw, dawanych przez huty, oraz w zatrzymaniu ruchu kilku wielkich pieców. Pod koniec kwietnia i w pierwszej połowie maja nastąpiło lekkie ożywienie, dzięki poważniejszym obstalunkom, udzielonym hutom przez stocznię; rozwijający się sezon budowlany przyczynił się do wzmocnienia się ruchu w handlu, co również dało trochę obstalunków hutom. W każdym razie ilość obstalunków była znacznie mniejsza, niż to bywa normalnie w tym okresie czasu. Stan zatrudnienia był nie wystarczający, szczególnie to się odbijało na przemysle wielkopiecowym, gdzie z powodu braku zatrudnienia musiano w ciągu kwietnia i maja zahamować ruch kilku wielkich pieców. Interesy wywozowe nie rozwinęły się również pomyślnie, brak obstalunków i niskie ceny zagraniczne dawały się hutom bardzo we znaki. Ceny żelaza walcowanego, dzięki istnieniu biur sprzedaży, utrzymywały się bez zmiany, natomiast ceny surowki spadły dosyć znacznie.

Na rynku koksowym, w związku ze złym stanem przemysłu wielkopiecowego, nastąpiło zmniejszenie zapotrzebowania. Ceny syndykatu koksowego na II kwartał wynosiły: 215 fr. dla prowincji Henneau i Liège; 220 fr. dla prowincji południowych i Luksemburga, za 1.000 kg loco koksownia. Na rynku surowki panowało pewne ożywienie w surowce odlewniczej, natomiast zapotrzebowanie na surowkę tomasowską było bardzo nie wystarczające. Zbyt zagraniczny dzięki porozumieniu był stosunkowo nienajgorszy. Ceny wewnętrzne doznały zniżki i wynosiły: surowka odlewnicza fosforowa Nr. 3 P. L. 620 fr., zwykła surowka tomasowska 525 fr., surowka hematytowa 675 fr. za 1.000 kg loco huta.

Na półwytwór zapotrzebowanie było niezmiernie małe. Stosunkowo najlepiej szły platyny, natomiast ani bloki surowe, ani podwalcowane, ani również kęsy zainteresowania nie wzbudzały. Huty jednakże w tym dziale posiadają jeszcze spory zapas obstalunków, tak że ceny wewnętrzne nie tylko mogły być utrzymane, ale nawet nieznacznie się podniosły. Wywóz półwytworu zagranicę przedstawiał się zupełnie słabo. Ceny wewnętrzne wynosiły: bloki podwalcowane 140 mm i więcej 750 fr., kęsy 60 mm i więcej 810 fr. i platyny min. 20 lb. 820 fr., wszystko za 1.000 kg loco huta.

Rynek wytworów walcowanych przedstawiał się naogół słabo. Z powodu braku zamówień wiele z hut musiało ograniczyć swoje obstalunki, inne zaś w znacznej części pracowały na skład. Dzięki ustaleniu nowych cen i rabatów na żelazo taśmowe zapotrzebowanie było cokolwiek lepsze. Wielki obstalunek na żelazo budowlane, uzyskany jeszcze w jesieni, został już wykończony. Wobec ogólnego braku obstalunków huty zmuszone były porobić pewne ustępstwa.

Ceny wewnętrzne wynosiły (we fr. belg.): żelazo sztabowe 965, belki o normalnych profilach 940, kątowniki 60 mm i więcej 965, okrągłe i czworokątne żel. drobnych wymiarów 1.040, drut walcowany 1.050, wszystko za 1.000 kg loco huta.

Rynek blach był nierównomierny. W pierwszej połowie kwietnia zainteresowa-

nie blachami było bardzo nieznaczne i na wpływ obstalunków zupełnie zły. Pod koniec kwietnia i w pierwszej połowie maja można było zauważyć pewne ożywienie, szczególnie w blasze grubej, gdzie huty otrzymały dosyć poważne obstalunki. Blacha średnia była prawie bez zmiany, natomiast blachą cienką interesowały się fabryki cynkowania, które otrzymały nieznaczne zresztą obstalunki budowlane. Interesy zagraniczne przedstawiały się we wszystkich gatunkach blach słabo. Ceny utrzymywały się w ciągu kwietnia i maja bez zmiany: blacha 5 mm i wyżej 1.170 fr., blacha 2 mm — 1.230 fr., blacha cienka 1 mm — 1.340 fr. i blacha ½ mm — 1.615 fr. Blacha kotłowa 1.300 fr.

Drut i wyroby z niego miały niezbyt w pierwszych tygodniach kwietnia, pod koniec jednak i w maju położenie było niekorzystne. Interesy wywozowe były słabe. Ceny wewnętrzne wynosiły: drut ciągniony 1.650 fr., drut ocynkowany 2.150 fr., gwoździe druciane 1.800 fr.

Rynek angielski w miesiącu kwietniu nie przedstawiał się dodatnio, pewne natomiast polepszenie nastąpiło w maju. W pierwszej połowie kwietnia rynek znajdował się w niepewności co do przygotowanych ustaw, regulujących pracę w górnictwie; ustawy te nie okazały się tak krępujące, jak przewidywano. Pomimo to ożywienie, jakie nastąpiło pod koniec kwietnia i w maju, było nieznaczne i ogólnego osłabienia usposobienia rynku nie zmieniło. Napływ żelaza kontynentalnego był względnie niewielki skutkiem nieporozumień, wynikłych między brytyjskimi importerami i międzynarodowym syndykatem stali. Zorganizowani importerzy domagają się od syndykatu większych rabatów i do czasu przyznania ich wprowadzają tylko niezbędne minimum. Interesy wywozowe również przedstawiały się dosyć słabo. Z większych tranzakcyj wymienić można obstalunek rosyjski na £ 100.000 oraz obstalunek indyjski na 5 kotłów parowozowych. Poza tem huty angielskie robiły starania o uzyskanie obstalunku na most przez Zambezi, który jest oceniany na £ 2½ miljn. Handel z Australją, skutkiem trudności pieniężnych na tamtejszym rynku, doznał znacznego zahamowania.

Na rynku surowki zadnych zasadniczych zmian w ciągu kwietnia i maja nie było. Zauważyć się dało jednak pewne zmniejszenie się odbioru i skutkiem tego przyrost zapasów. Zmniejszenie marcowe ceny surowki Cleveland do sh 67/6 nie dało oczekiwanych rezultatów, interesy ożywiły się tylko bardzo nieznacznie. Pomimo niezbyt korzystnego stanu rzeczy wytwórcy postanowili jednak utrzymać w kwietniu i maju cenę sh 78/6 na surowkę odlewniczą Nr. 3 Derbyshire i sh 75 na taką surowkę Northamptonshire. Zapotrzebowanie na surowkę hematytową przeróbczą było spokojne, ceny wahały się od sh 75/6 do 74/6. Na wybrzeżu północno-zachodnim interesy hut przedstawiały się nieco lepiej dzięki dużej wysyłce surowki do Ameryki. Konkurencja ze strony surowki kontynentalnej była umiarkowana; pomimo wyznaczonej przez kartel ceny sh 62/2 do 64/6 sprzedawana ona była na rynku szkockim po sh 61.

Na rynku półwytworu panowało dosyć duże ożywienie. Ciągłe jeszcze nieuporządkowane stosunki kontynentalne pozwalały wytwórcom angielskim na przeciąganie obstalunków, których huty otrzy-

mały dosyć pokaźną ilość, jednakże za cenę nieraz dużych ustępstw od cen, szczególnie przy zawieraniu umów na większe ilości. Ceny wahały się: w okręgach środkowych od £ 6.2.6 do £ 6.5 za kęsy i od £ 5.17.6 do £ 6 za platyny. W okręgach północnych ceny te wynosiły £ 5.15 i £ 5.10. Wobec zmniejszenia się obstalunków w końcu kwietnia i maja ceny te zostały zmniejszone o sh 1 do 1/6. Ceny wytworów kontynentalnych wynosiły: kęsy £ 4.13.0 i platyny £ 4.14.0.

Na rynku wytworów walcowanych ożywienia nie było, w kwietniu nastąpiło nawet pewne pogorszenie w porównaniu z marcem, maj zaś utrzymał się na tym samym poziomie. Niektóre poszczególne huty wykazywały pewne polepszenie, naogół jednak stan zatrudnienia był znacznie poniżej zdolności wytwórczej, tak że nawet w części warsztatów praca musiała zostać wstrzymana. Ceny utrzymywały się mniej więcej bez zmiany, mianowicie: żelazo sztabowe £ 8.0.0, kątowniki £ 8.7.6, belki £ 8.10.

Blacha naogół przedstawiała się słabo. Zapotrzebowanie na blachę grubą było bardzo niedostateczne i w maju nic się nie poprawiło. Prawie że jedyny zbyt tej blachy był dla budowy statków, dokąd była ona sprzedawana po £ 8.15.0. Również i blacha średnia popytu nie miała. Nieco lepsze zapotrzebowanie było na blachę cienką, która brana była przez fabryki blachy białej. Zatrudnienie tych ostatnich poprawiło się, tak że w maju dochodziło do 80% ich zdolności wytwórczej. Blacha cynkowa zbytu prawie że nie zmieniła.

Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH. — Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 24 lipca 1930 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1.016 kg	za 1.000 kg	

Surowka:

odlewn. Nr. III (2'5-3'0% Si)	3. 7.6	3. 1.0	3. 1.0
tomasowska	—	2.18.0	—
hematytowa	3.10.6	—	—
ferromangan	11. 0.0	—	—

Półwytwór:

kęsy	6. 2.6	—	—
platyny	5 15.0	—	—

Wytwory gotowe:

żelazo sztabowe	7. 5.0	4.12.6	4.12.6
belki	7. 2.6	4.11.6	4.11.6
kątowniki	7. 2.6	4.15.0	4.15.0
blacha okrętowa.			
rezerva oarowa i t. p.	7.10.0	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	5. 7.6	5. 7.6
drut-walcówka	7.12.6	—	—
blacha tomasowska	8 15.0	5.19.0	5.19.0
blacha czarna (24 gage)	9.15.0	—	—
drut ocynkow.	13. 0.0	7.15.0	7.15.0
gwoździe druc.	10. 0.0	6. 7.6	6. 7.6

Położenie na rynku starego żelazstwa w tygodniu sprawozdawczym od 26 lipca do 1 sierpnia nie wykazało po-

ważniejszych zmian i przedstawiało się w następujący sposób:

W Niemczech ogólna sytuacja pozostawała bez zmiany; ciągłe słabe zainteresowanie się hut wywoływało depresyjny stan rynku, którego poprawy, wobec słabego zatrudnienia hut, trudno jest oczekiwać w krótkim przeciągu czasu. Huty okręgu reńsko-westfalskiego w dalszym ciągu posiadają bardzo znaczne zapasy żelastwa i bynajmniej nie wykazują chęci do zawierania umów na nowe dostawy, tem bardziej, że dotąd nie są jeszcze w zupełności wykonane zamówienia z drugiego kwartału. Jako cenę zasadniczą żelastwa I gatunku wymieniano ok. RM 40, przyczem jednak drobne tranzakcje zawierane były i poniżej tej ceny.

W okręgach środkowych i wschodni-niemieckich położenie było analogiczne, t. j. brak popytu przy dostawach znacznie przewyższających zapotrzebowanie. Jako ceny zasadnicze wymieniano: żelastwo I gatunku RM 30—31, żelastwo gorszych gatunków RM 24—28, żelastwo niesortowane ok. RM 15.

Na rynku druzgu żeliwnego położenie jest ciągle bardzo niekorzystne. Brak zatrudnienia w odlewniach nie pozwala im na poważniejsze zakupy druzgu, dostawa zaś ciągle znacznie przewyższa zapotrzebowanie. Zapotrzebowania na druzg niższego gatunku nie było prawie żadnego. Oficjalnie notowane ceny — w RM za 1.000 kg loco huta reńsko-westfalska przedstawiały się, jak następuje:

	30/VII	2/VIII
Staliwo	41/43	41/43
Żelastwo I gatunku	38/40	38/40
Pakiety z blachy czarn.	38	38
Żelastwo wielkopiecowe	—	—
Otoczki	29	29 ^{1/2}
Żelastwo mieszane	29	29
Żeliwo maszynowe tłucz.	58/60	58/60
" kupne	46/48	46/48

Na rynku francuskim położenie w dalszym ciągu przedstawiało się dobrze. Dobry stan zatrudnienia hut zapewniały stały i równomierny odbiór żelastwa, co korzystnie wpływa na utrzymywanie się cen. Licytacje żelastwa kolejowego odbywały się normalnie; całe to żelastwo znajdowało łatwy zbył, nie wpływając zupełnie na odbiór żelastwa fabrycznego i kupnego.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. fr. loco Longwy za 1.000 kg przedstawiały się następująco:

	19/VII	26/VII
Staliwo	200/210	200/210
Żelastwo I gatunku	180/190	180/190
Odpadki blachy niesort.	60/70	60/70
" " pakiet.	120/130	120/130
Otoczki	130/140	120/130
Żelastwo mieszane	140/150	140/150
Żeliwo maszyn. tłucz.	320/330	320/330

Na rynku belgijskim trwały w dalszym ciągu oznaki polepszenia; stosuje się to w szczególności do wytworów walcowanych gotowych, na które huty otrzymały nowe obstalunki, co pociąga za sobą wzmogłą działalność stalowni i większe zapotrzebowanie na stare żelastwo. W przemyśle wielkopiecowym położenie jest jednak nadal niekorzystne; odbija się to ujemnie na zapotrzebowaniu gorszych gatunków żelastwa wielkopiecowego. Rów-

nież dało się zauważyć pewne polepszenie na rynku druzgu żeliwnego, na który zapotrzebowanie wzrosło, szczególnie w wyższych gatunkach.

Oficjalnie notowane ceny — w frs. belg. loco miejsce spożycia za 1.000 kg — przedstawiały się, jak następuje:

	21/VII	31/VII
Staliwo	370/380	370/380
Żelastwo I gatunku	300/310	300/310
Odpadki blachy nowe	260	270
Otoczki	250	270
Żelastwo wielkopiecowe	180/200	180/200
Żeliwo maszyn. tłucz.	530/540	560

Na rynku starych metali zmian większych w tygodniu sprawozdawczym nie było. Zniżki cen metali, jakie się okazały w tygodniu poprzednim, szczególnie we Francji, dalej się nie posuwały, tak, że ceny utrzymały się na osiągniętym poziomie.

Oficjalnie notowane ceny przedstawiały się, jak następuje (w Niemczech loco Berlin, we Francji i Belgii loco miejsce spożycia wzgl. loco granica — 1.000 kg):

	Niemcy Fran- Bel-		
	30/VII	26/VII	28/VII
	RM	Frs. fr.	Frs. belg.
Miedź — odpadki grube	101	630/640	825
Bronz — " "	91	570/580	600
Mosiądz — " "	73	400/410	—
Cynk stary	24	130/140	200
Ołów miękki stary	34	190/200	250

ANGLJA.—Ogólna tendencja zwykła, jaka się okazała w tygodniu poprzednim, nie trwała długo, gdyż już w tygodniu sprawozdawczym, od 26 lipca do 1 sierpnia, nastąpiła zniżka cen. Zwykła poprzednia nie miała właściwie żadnej realnej podstawy, gdyż nie usprawiedliwiała jej ani położenie statystyczne, które według ostatnich danych nie przedstawia się dodatnio, ani też zwiększony popyt ze strony konsumentów. Co się tyczy popytu, to niema nawet widoków na jego polepszenie, gdyż z krajów uprzemysłowionych nadchodzą wciąż skargi na zastój, panujący we wszystkich prawie dziedzinach.

Na rynku miedzi w poprzednim tygodniu zapotrzebowanie było tak duże, że zachodziła obawa, ażeby ten stan nie posłużył kartelowi za pretekst do podniesienia ceny. Spadek jednak tego zapotrzebowania i zniżka notowań w tygodniu sprawozdawczym zdają się usuwać pod tym względem wszelkie obawy. Z drugiej strony jednak notowania kartelu 11'30 ct. za funt jest obecnie najniższe z notowań powojennych. Na rynku londyńskim zapotrzebowanie w tygodniu sprawozdawczym spadło prawie do normalnego, nie przewyższającego 100 t dziennie, podczas gdy, według dochodzących wiadomości, sprzedaż kartelu do Europy osiągnęła w tygodniu ubiegłym prawie 20.000 t.

Rynek cyny wykazywał zwykłą obecnie depresję, do czego przyczyniała się niepewność, czy projekt redukcji wytwórczości da się rzeczywiście przeprowadzić. Projektowane ograniczenie produkcji ma być bardzo duże, gdyż na 63.700 t rocznego wydobycia zmniejszenie ma osiągnąć ok. 17.000 t, co wyniosłoby ok. 27%. Towarzystwa, które zobowiązały się przeprowadzić redukcję wytwórczości, znajdują się częściowo pod kontrolą kapitału angielskiego, częściowo zaś holenderskiego.

Na rynku cynkowym, po lekkiej zwwyżce przeszłego tygodnia, nastąpił znów spadek notowań. Rezultaty konferencji w Ostendzie, choć zdaje się pomyślne, nie dają jeszcze narazie żadnych gwarancji co do ich urzeczywistnienia, jeżeli się zważy, że istnieje jeszcze cały szereg warunków, od których porozumienie jest uzależnione, i że trzeba jeszcze uzyskać na nie zgodę kilku poważnych grup cynkowych. Poza tem 30%owe ograniczenia pozostaną dopóty na papierze, dopóki istniejące zapasy rudy nie zostaną wyczerpane i brak ich nie zmusi do ograniczenia produkcji cynku. W tygodniu sprawozdawczym zauważyć się dał dosyć wyraźny pesymizm co do rychłego osiągnięcia wszystkich postulatów porozumienia.

Na rynku ołowiu ruch był bardzo nieznaczny. Przywóz metalu australijskiego zmniejszył się skutkiem wstrzymania ruchu w kilku kopalniach, które przy dziesiętnych cenach metalu rentownie pracować nie mogły. Światowa wytwórczość ołowiu zmniejszyła się w czerwcu do 150.500 t.

Ruch cen poszczególnych metali przedstawiał się w tygodniu sprawozdawczym, jak następuje:

Miedź standard straciła w ciągu tygodnia przy operacjach gotówkowych £ 1¹/₈, przy tranzakcjach zaś terminowych £ 1¹/₁₆. Miedź elektrolityczna straciła £ 3/4, miedź rafinowana — £ 1³/₈. Blacha miedziana pozostawała bez zmiany.

Cyna wykazała w rezultacie tygodniowym nieznaczny zysk: przy operacjach gotówkowych — £ 3/4 i przy terminowych — £ 5/8.

Ołów wykazał przy operacjach kasowych stratę £ 1/16, przy operacjach zaś terminowych zamknął swój tydzień na zero.

Cynk dał stratę przy sprzedaży natychmiastowej £ 3/4, przy tranzakcjach zaś terminowych £ 5/8.

Glin i nikiel pozostawały bez zmiany zarówno przy sprzedaży krajowej, jak i zagranicznej.

Rtęć i platyna nie wykazały zmian.

Antymon zyskał w ciągu tygodnia £ 1/4.

Blacha biała straciła 1/8 sh na skrzynce.

Ruda w olframowa wykazała zysk 1/2 sh na 1⁰/₀ w tonni.

Srebro straciło przy operacjach kasowych 1/8 d na uncji i przy operacjach terminowych 1/16 d na uncji.

Złoto dało stratę 1/8 d na uncji.

W poniższem zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: rtęci, która notowana jest w £ za butlę, rudy wolframowej — w sh za 1% w tonnie, platyny — w £ za uncję, srebra — w d za uncję, złota — w sh za uncję i blachy białej — w sh za skrzynkę o 120 arkuszach 24 gage):

Metal	Poprzed. Tydz. sprawozdawczy:			
	tydz. ultimo	maksy. mum	mini. mum	ulti. mo
Miedź:				
standard				
kasa	49 ⁵ / ₈ - ³ / ₄	49 ³ / ₄	48 ¹ / ₂	48 ¹ / ₂ - ⁵ / ₈
term.	49 ⁹ / ₁₆ - ⁵ / ₈	49 ⁵ / ₈	48 ¹ / ₄	48 ¹ / ₂ - ⁵ / ₈
elektrol.	51 ¹ / ₂ -53	53	51	51-52
rafinow.	51 ¹ / ₄ -52 ³ / ₄	52 ³ / ₄	50 ¹ / ₄	50 ¹ / ₄ -51 ¹ / ₂
blacha				
miedz.	79	79	79	79

Cyna:			
kasa . . .	134 ⁷ / ₈ -135	136	134 ³ / ₈ 135 ⁵ / ₈ - ³ / ₄
term. . .	136 ⁵ / ₈ - ³ / ₄	137 ³ / ₄	135 ⁷ / ₈ 137 ¹ / ₄ - ³ / ₈
Ołów:			
kasa . . .	18 ¹ / ₄	18 ⁵ / ₁₆	18 ³ / ₁₆ 18 ³ / ₁₆
term. . .	18 ³ / ₁₆	18 ⁵ / ₁₆	18 ¹ / ₁₆ 18 ³ / ₁₆
Cynk:			
kasa . . .	16 ¹³ / ₁₆	16 ¹³ / ₁₆	16 16 ¹ / ₁₆
term. . .	17 ³ / ₁₆	17 ³ / ₁₆	16 ⁹ / ₁₁ 16 ¹¹ / ₁₆
Glin:			
dla kraju .	95	95	95 95
„zagr. .	100	100	100 100
Antymon	46-46 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂	46 46 ¹ / ₂
Blacha			
biała .	18 ¹ / ₈	18 ¹ / ₈	18 18
Rtęć . .	22 ³ / ₄	23 ³ / ₄	22 ³ / ₄ 22 ³ / ₄
Nikiel:			
dla kraju .	175	175	175 175
„zagr. .	175	175	175 175
Ruda			
wolfram.	15 ³ / ₄	16 ³ / ₄	15 ³ / ₄ 16 ³ / ₄
Platyna			
„Spong”	8 ³ / ₄	8 ³ / ₄	8 ³ / ₄ 8 ³ / ₄
Srebro:			
kasa . . .	16 ³ / ₁₆	16 ³ / ₁₆	16 16 ¹ / ₁₀
term. . .	16 ¹ / ₁₆	16 ³ / ₁₆	15 ¹⁵ / ₁₆ 16
Złoto .	85.1	85.1	84.11 ⁷ / ₈ 84.11 ⁷ / ₈

— Wewnętrzne ceny żelaza — w £ za 1.016 kg loco huta wysyłająca — przedstawiały się w następujący sposób:

28/VII

21/VII

Surówka odl.		
Nr. III (25—30% Si)	3.7.6—3.16.6	3.7.6—3.16.6
Surówka marten. zasadowa . .	3.0.0—3.10.0	3.3.0—3.10.0

Kęsy . . .	5.17.6—6.5.0	5.17.6—6.5.0
Szyny . . .	8.10.0	8.10.0
Żelazo sztabowe . . .	7.17.6—8.5.0	7.17.6—8.5.0
Żelazokształ.	8.10.0	8.10.0
Blacha okrętowa, mostowa i t. p.	8.15.0—8.17.6	8.15.0—8.17.6
Blacha czarna (24 gage)	9.12.6—9.15.0	9.12.6—9.15.0
Blacha ocynk. (24 g.)	11.17.6	11.17.6
Drut - walcówka . .	8.0.0	8.0.0
Bednarka .	9.5.0—9.15.0	9.5.0—9.15.0
Koks wielkopieczowy .	0.14.0 i wyż.	0.14.0 i wyż.

SUROWCE I PÓLPRODUKTY WŁÓKNISTE

ANGLJA. — W tygodniu, zakończonym w dn. 30 lipca, sytuacja na rynku przedstawiała się następująco:

Bawełna. — Ceny na surowiec wykazały przeważnie tendencję zniżkową z uwagi na spodziewane dobre zbiory, uzależnione od dobrej pogody w strefach uprawy. Nastrój na rynku manchesterskim był przeważnie bardzo ospały. Cena bawełny surowej amerykańskiej „middling” wyniła w dn. 31 lipca w Liverpoolu 7.27 d za funt; ceny przędzy bawełnianej w tygodniu sprawozdawczym wyniosły, podobnie, jak w poprzednim: amerykańskiej 11¹/₂ d, egipskiej 20 d za funt.

Wełna. — Na aukcjach w lipcu r. b. 32% towaru sprzedano w kraju, 68% zaś na kontynent. Bardzo zgrubsza licząc, można przeciętnie określić spadek wszystkich gatunków w ostatnich czasach na

7¹/₂%. Oficjalne notowania cen gatunków typowych przedstawiły się, jak następuje: myta merynosowa Queensland spadła z £ 0.2.7 do £ 0.2.6, śnieżno-biała z przyładka Dobrej Nadziei bez zmiany £ 0.2, Victoria tłusta średnia spadła z £ 0.1.4 do £ 0.1.3; krzyżówka bez zmiany; australazyjska przednia £ 0.1.6, średnia £ 0.1, licha £ 0.0.9 za funt. Topsy typ „64” bez zmiany £ 0.2.3 za funt.

Juta. — Nowe zbiory w Indjach są ocenione na 42 miljn. cwt wobec 40 miljn. cwt w r. ub. oraz 36 miljn. cwt w 1928 r. Przeciętna produkcja z akra wynosi około 11 cwt, czyli znacznie więcej niż przed wojną. Ceny w tygodniu sprawozdawczym wykazują spadek; oficjalne notowanie wyniosły: juta przednia spadła z £ 20 do £ 19.10, „lightnings” z £ 18.10 do £ 17.15, „hearts” z £ 17.10 do £ 16.10 za tonnę.

Konopie. — Oficjalne notowania cen były następujące: sisal przedni wzrósł nieznacznie z £ 25.10 do £ 25.15, manilskie gatunku „J” nieznacznie spadły z £ 24 do 23.15, miękkie północno-włoskie Cannabis spadły bardzo wyraźnie z £ 48 do £ 46.10 za tonnę.

Len. — W Belfaście panuje zupełny zastój. Szkocja nabyła niewielkie ilości lnu balttyckiego po cenie £ 62 do £ 64 za tonnę. Oficjalne notowania cen przedstawiały się następująco: przedni bez zmiany £ 100, średni ponownie spadł z £ 80 do £ 70, liche bez zmiany £ 55 za tonnę.

Jedwab. — Niska cena jedwabiu chińskiego przyciąga nabywców. Istotnie, południowe jego gatunki w cenie £ 0.10.3 za funt są o 14% tańsze niż przed wojną. Oficjalne notowania cen były następujące: włoski spadł nieco, japoński tyleż podrożał, wobec czego obydwie gatunki, jak i przed 2 tygodniami, są notowane jednako — £ 0.12.6 za funt; chiński wzrósł z £ 0.10 do £ 0.10.3 za funt.

PRZEDRUK DOZWOŁONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)
Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu
KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA

w kraju:

kwartalnie—zł 15, półrocznie—zł 30, rocznie—zł 60

zagranicą:

kwartalnie—zł 25, półrocznie—zł 50, rocznie—zł 100

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki—zł 1.200; II i III str. okł.—zł 900;
½ str. — zł 500; strony zwyczajne — zł 600,
¼ str. — zł 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

BANK HANDLOWY W ŁODZI, S. A.

Bilans surowy na dz. 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY:		zł	zł	STAN BIERNY:		zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i B-ku Gospodarstwa Krajowego			1,309.265'01	Kapitały własne:			
Waluty zagraniczne			344.984'35	b) zakładowy		5,000.000'00	
Papiery wartościowe własne:				b) zapasowy		380.480'71	
a) pożyczki państwowe		85.671'74		c) inne rezerwy		1,207.785'22	
b) papiery hipoteczne		558.442'25		d) fundusz amortyzacyjny		363.609'89	6,951.875'82
c) akcje		524.946'91	1,169.060'90	Wkłady:			
Udziały w przedsięb. konsorc.			3,250.111'06	a) terminowe		6,093.137'27	
Banki krajowe			208.108'71	b) à vista		2,176.649'08	8,269.786'35
Banki zagraniczne			2,284.073'49	Rachunki bieżące (saldo kredy-			
Weksle zdyskontowane			10,707.687'60	towe)		6,188.376'74	
Weksle protestowane			751.642'18	Zobowiązania inkasowe		263.583'63	
Rachunki bieżące (saldo debet.):				Redyskonto weksli		2,709.8'3'60	
a) zabezpieczone		8,782.577'62		Banki krajowe		504.406'77	
b) niezabezpieczone		674.453'58	9,457.031'20	Banki zagraniczne		12,440.285'76	
Nieruchomości			8,015.195'43	Różne rachunki		1,368.256'16	
Różne rachunki			1,604.251'60	Procenty, prowizje i różne			
Koszty, różnice kursowe i t. p.:				zyski:			
a) roku ubiegłego		2,540.725'87		a) roku ubiegłego		2,713.353'41	
b) roku bieżącego		1,222.452'79	3,763.178'66	b) roku bieżącego		1,362.132'91	4,075.486'32
Oddziały			4,551.575'64	Oddziały			4,554.214'68
			<u>47,416.165'83</u>				<u>47,416.165'83</u>
Gwarancje				zł 970.023'25			
Inkaso				zł 5,536.081'06			

Polski Akcyjny Bank Komercyjny, Sp. Akc.]

Warszawa, Al. Jerozolimskie 36

Bilans na dz. 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY:

Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim i P. K. O. zł 834.974'05; Waluty zagraniczne zł 36.914'40; Papiery wartościowe własne: pożyczki państwowe zł 21.133'63, papiery hipoteczne zł 6.017'39, akcje zł 247.600'99; Papiery wartościowe ustaw. kapit. zapas. zł 132.451'14; Banki krajowe zł 18.719'19; Banki zagraniczne 232.110'33; Weksle zdyskontowane (w tem zagr.) zł 5.256.179'33; Weksle protestowane zł 93.778'10; Rachunki bieżące (saldo debetowe): zabezpieczone zł 2,716.670'06, niezabezpieczone zł 659.136'70; Różne rachunki zł 386.296'18; Koszty, różnice kursowe i t. p. zł 269.225'23; Gwarancje zł 1,609.331'00; Inkaso zł 1,985.433'19; **Suma bilansowa zł 14,505.970'91.**

STAN BIERNY:

Kapitały własne: zakładowy zł 2,500.000'00; zapasowy zł 133.784'80; Wkłady: terminowe zł 2,871.386'83; à vista zł 1,323.826'79; Rachunki bieżące (saldo kredytowe) zł 1,093.337'18; Zobowiązania inkasowe zł 14.010'41; Redyskonto weksli zł 2,353.432'44; Banki kraj. zł 29.344'02; Banki zagraniczne zł 41.273'67; Różne rach. zł 91.470'95; Procenty, prowizje i różne zyski zł 459.339'63; Gwarancje zł 1,609.331'00; Inkaso zł 1,985.433'19; **Suma bilansowa zł 14,505.970'91.**

Depozyty zwykłe zł 20,784.674'97.

„ lombardowe zł 655.409'90.

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE AKCJONARJUSZÓW

„ŻAR“

Sp. Akc., Zakłady Przemysłowe w Nowym Tomysłu

odbędzie się w dn. 20 sierpnia 1930 r., o godz. 15 w lokalach Spółki w Nowym Tomysłu, ul. Fabryczna, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej z czynności za rok obrachunkowy 1929/30 oraz przedłożenie bilansu i rachunku Zysków i Strat za tenże czasokres;
- 2) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i wniosku na podział zysku;
- 4) Zmiana pkt. 4 § 11 statutu;
- 5) Wybór nowych członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących;
- 6) Wolne głosy.

W zebraniu uczestniczyć i głosować mogą ci akcjonariusze, którzy złożą swe akcje w jednym z banków, wzgl. u polskiego notariusza i odnośne kwoty depozytowe nadać najpóźniej w dn. 15 sierpnia 1930 r. do Zarządu Spółki.

Zarząd:

(—) Zygmunt Fabrowski
(—) Marjan Jankiewicz

Rada Nadzorcza:

(—) Kazimierz Grybski, Prezes

Wileński Prywatny Bank Handlowy, S. A.

Bilans surowy na dzień 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY:	zł	STAN BIERNY:	zł
Kasa i sumy do dyspozycji:		Kapitały własne:	
a) gotowizna w kasie	149.999'11	a) zakładowy	2,500.000'00
b) pozostałość w Banku Polskim, P. K. O. i B-ku Gosp. Kraj.	451.085'22	b) zapasowy	92.976'52
Waluty zagraniczne	189.623'86	Wkłady:	
Papiery wartościowe własne:		a) terminowe	4,678.632'35
a) pożyczki państwowe	16.176'78	b) à vista	2,599.331'57
b) papiery hipoteczne	999.392'12	Rachunki bieżące (Salda kredytowe) otwar- tego kredytu	202.618'26
c) akcje	87.687'92	Zobowiązania inkasowe	28.613'71
Banki krajowe	245.856'71	Redyskonto weksli	1,508.521'15
Banki zagraniczne	310.191'89	Banki krajowe	397.217'37
Weksle zdyskontowane	4,710.585'84	Banki zagraniczne	7.383'77
Weksle protestowane	92.669'26	Różne rachunki	819.294'88
Rachunki bieżące (Salda debetowe) otwar- tego kredytu:		Procenty, prowizje i różne	679.867'26
a) zabezpieczone	4,130.036'79	Oddziały	979.746'26
b) niezabezpieczone	599.287'14		
Pożyczki terminowe	262.089'97		
Nieruchomości	653.000'00		
Różne rachunki	262.166'31		
Koszty, różnice kursowe i t. p.	357.287'44		
Oddziały	977.066'74		
Suma bilansowa:	14,494.203'10	Suma bilansowa:	14,494.203'10
Udzielone gwarancje	150.475'00	Zobowiąz. z tyt. udziel. gwar.	150.475'00
Inkaso	2,177.524'82	Różni za inkaso	2,177.524'82
Razem:	16,822.202'92	Razem:	16,822.202'92

Spółka Akcyjna

„KRAJ” Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych
dawniej
ALFRED VAEDTKE W KUTNIE

Bilans w dn. 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY:

1) Nieruchomości i budowle zł 922.142'49; 2) Inwentarz martwy, ruchomy i żywy zł 472.446'94; 3) Zapasy materiałów i wyrobów własnych zł 445.027'28; 4) Gotowizna i fundusze zł 269.501'49; 5) Dłużnicy zł 337.229'75; 6) Wydatki na 1930 rok zł 3.600'00; 7) Depozyty zł 12.000'00; Razem zł 2,461.947'95.

STAN BIERNY:

1) Kapitał Akcyjny zł 750.000'00; 2) Kapitał Zapasowy zł 402.076'36; 3) Kapitał Zapasowy Specjalny zł 175.000'00; 4) Kapitał Amortyzacyjny zł 411.751'00; 5) Wierzyciele zł 363.997'02; 6) Niepodniesiona dywidenda zł 13.565'98; 7) Depozyty zł 12.000'00; 8) Zysk z lat ubiegłych zł 215.715'22; 9) Zysk netto za 1929 r. zł 117.842'37; Razem zł 2,461.947'95.

Rachunek Strat i Zysków

STRATY:

1) Koszty Ogólne zł 249.201'71; 2) Skarbowe i Socjalne zł 108.750'53; 3) Koszty Fabryczne zł 139.692'70; 4) Procenty i Prowizje zł 84.286'96; 5) Zysk netto zł 117.842'37; Razem zł 699.774'27.

ZYSKI:

1) Zysk brutto zł 695.041'95; 2) Różne zyski zł 4.732'32; Razem zł 699.774'27.

ZARZĄD SPÓŁKI

Polskie Fabryki Kabli i Walcownie Miedzi
SP. AKC.

zawiadamia na zasadzie art. 58 Polskiego Prawa o Spółkach Akc. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39 z 1928 r.), że dn. 22 lipca 1930 r. odbyło się w lokalu Spółki w Warszawie, ul. Królewska 35, Nadywyczażne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów.

Walne Zgromadzenie, na którym cały kapitał akcyjny był reprezentowany, zatwierdziło jednogłośnie:

- 1) Akt kupna placu pod budowę fabryki, zeznany przed notariuszem Karolem Hettlingerem w dn. 21 grudnia 1929 r. za Nr. 6.837;
- 2) Podwyższenie kapitału zakładowego Spółki o sumę zł 3,500.000 przez dokonanie II emisji 3,500 sztuk akcji na okaziciela po cenie nominalnej zł 1.000 każda i w związku z tem podwyższeniem kapitału przeprowadzono zmianę odnośnych paragrafów (R. H. B XLIII — 6320/1 z dn. 19 czerwca 1929 r. i uzupełnienie R. H. B XLIII — 6320/2 z dn. 24 lipca 1930 r.). Cała nowa emisja została pokryta w gotowiznie;
- 3) Wybór pięciu dodatkowych członków Rady Nadzorczej. W ten sposób Rada Nadzorcza Polskich Fabryk Kabli i Walcowni Miedzi składa się obecnie z następujących osób: Inż. Cyprjan Apanowicz, Inż. Stefan Bergman, Inż. Franciszek Kobylński, Inż. Fritz Lüschen, Inż. Paweł Mackiewicz, Inż. Mieczysław Markiewicz, Dr. August Pfeffer, Inż. Tadeusz Podkóliński, Franciszek Książę Radziwiłł, Dr. Georg Zapf.

ZAKŁADY AKUMULATOROWE SYSTEMU „TUDOR“, S. A. W WARSZAWIE

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY:	zł	STAN BIERNY:	zł
Kasa	5.089'62	Kapitał akcyjny	800 000'00
Banki	7.719'82	Kapitał zapasowy	183.282'58
Waluty obce	3.098'37	Kapitał amortyzacyjny	140.910'30
Weksle	155.134'67	Akcepty	11.200'00
Dłużnicy	1.267.325'30	Banki	202.302'00
Sumy przechodnie	41.023'20	Wierzyciele	855.977'93
Wyroby gotowe	169.641'09	Sumy przechodnie	49.585'55
Surowce i materiały pomocnicze	137.153'50	Zysk	180.721'93
Nieruchomości	356.973'16		
Urządzenie fabryczne	50.498'57		
Ruchomości różne	230.322'99		
	<u>2.423.980'29</u>		<u>2.423.980'29</u>

Rachunek Zysków i Strat

WINIEN:	zł	MA:	zł
Koszty Handlowe i Administracyjne	900.221'12	Sprzedaż	1.423.070'10
Świadczenia socjalne	14.888'64	Montaż	115.616'50
Podatki	206.261'91		
Ubezpieczenie transportu	1.673'02		
Utrzymanie monterów	99.230'41		
Różnica kursowa	51'65		
Procenty	134.480'34		
Amortyzacja inwentarza biurowego	1.157'58		
Zysk	180.721'93		
	<u>1.538.686'60</u>		<u>1.538.686'60</u>

Walne Zgromadzenie z dn. 14 lipca 1930 r. powyższy bilans wraz z rachunkiem zysków i strat zatwierdziło, zaś po odpisaniu statutowo przewidzianych zł 14.036'00 na Kapitał zapasowy i amortyzacyjny, tudzież zł 18.000'00 na tantiemę dla członków Zarządu, resztę czystego zysku zł 148.685'93 postanowiło — nie wydzielając dywidendy — przenieść na rok następny.

Danziger Privat - Actien - Bank, Filiale Poznań.

Gdański Prywatny Bank Akcyjny, S. A. w Gdańsku, Oddział w Poznaniu, wraz z filjami: Grudziądz, Starogard i Tczew

Bilans na dz. 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY:	zł	zł	Kapitały własne:	zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gosp. Krajow.		370.854'54	a) zakładowy	1.500.000'00	
Waluty zagraniczne		101.553'79	b) zapasowy	23.661'59	
Papiery wartościowe własne:			c) inne rezerwy	—	
a) pożyczki państwowe	11.908'54		d) fundusz amortyzacyjny	—	1.523.661'59
b) papiery hipoteczne	4.800'54		Wkłady:		
c) akcje	—	16.708'74	a) terminowe	2.275.908'81	
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjaln.		—	b) à vista	1.048.333'52	3.324.242'33
Banki krajowe		833.923'20	Rachunki bieżące		3.473.827'80
Banki zagraniczne		234.083'85	Zobowiązania inkasowe		—
Weksle zdyskontowane		2.696.677'83	Redyskonto weksli		629.855'79
Weksle protestowane		—	Banki krajowe		297.586'74
R-ki bieżące (saldo debetowe):			Banki zagraniczne		399.375'60
a) zabezpieczone	3.826.193'97		Wierzyciele hipoteczni		—
b) niezabezpieczone	1.507.174'46	5.333.368'43	Różne rachunki		—
Nieruchomości		177.000'00	Oddziały		1.036.393'73
Ruchomości		6.583'40	Procenty, prowizje i różne zyski		460.813'80
Koszty, różnice kursowe i t. p.		334.880'90			
Oddziały		1.039.994'85			
Różne rachunki		127'85			
		<u>11.145.757'38</u>			<u>11.145.757'38</u>
Inkaso				zł 1.271.217'67	
Gwarancje				zł 1.203.891'41	

Towarzystwo Akcyjne Fabryki Portland-Cementu „WOŁYŃ”, S. A.

Bilans w dn. 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY:	zł	STAN BIERNY:	zł
Grunty i Budynki Fabryczne	1,447.761'89	Kapitał Zakładowy	2,500.000'00
Maszyny i Ruchomości	2,348.759'14	„ Zapasowy	177.955'25
Bocznica Kolejowa	58.780'52	„ Amortyzacyjny	347.668'37
Materiały	565.867'37	Nadwyżka z przerechowania Bilansu Majątkowego	693.958'29
Produkty gotowe	523.110'74	Specjalny Fundusz Rezerwowy Pozostawiony	117.328'94
Kapitały i Fundusze	94.061'32	Wierzyciele	767.803'25
Ulepszenia techniczne w toku	62.923'59	Zysk za 1929 r.	730.593'30
Dłużnicy	234.042'83		
	<u>5,335.307'40</u>		<u>5,335.307'40</u>
Rachunki Depozytowe	17.750'00	Rachunki Depozytowe	17.750'00

Rachunek Zysków i Strat

WINIEN:	zł	Zysk brutto	4,423.561'39
Koszty produkcji i handlowe	3,179.063'56		
Podatki i opłaty stemplowe	143.154'32		
Procenty i Prowizje	43.407'09		
Świadczenia Społeczne	79.674'75		
Amortyzacja	247.668'37		
Zysk netto	<u>730.593'30</u>		
	<u>4,423.561'39</u>		<u>4,423.561'39</u>

Stosownie do uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 19 lipca 1930 r. dywidenda za 1929 r. operacyjny wynosi zł 3 od jednej akcji. Wypłata dywidendy dokonywana będzie w biurze Zarządu Spółki, Warszawa, Mazowiecka 7 m. 25, poczynając od dn. 1 września 1930 r., po złożeniu kuponów Nr. 3.

Fabryka Chemiczna „Gzichów“

SP. AKC.

Bilans w dn. 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY:

Place zł 41.280'00; Budynki fabryczne i mieszkalne zł 207.027'45; Maszyny, aparaty i urząd. zł 273.890'82; Ruchomości zł 16.151'14; Inwentarz żywy zł 700'00; Papiery wartościowe i udziały zł 71.632'00; Magazyn zł 132.065'44; Towary gotowe zł 196.833'60; Kasa zł 3.832'91; Dłużnicy zł 176.093'62; Strata za 1929 r. zł 33.840'71; **Razem zł 1,153.347'69.**

STAN BIERNY:

Kapitał Zakładowy zł 300.000'00; Kapitał Zapasowy zł 25.819'08; Kapitał Amortyzacyjny zł 90.359'63; Wierzyciele zł 625.377'85; Zysk za 1929 zł 111.791'13; **Razem zł 1,153.347'69.**

Rachunek Zysków i Strat za 1929 r.

STRATY:

Koszty fabrykacji zł 1.288.183'72; Koszty handlowe zł 121.516'66; Procenty i prowizje zł 48.638'17; Podatki zł 44.189'22; Akcyza zł 106.565'31; Różnice kursowe zł 1.532'23; Zysk za 1929 zł 111.791'13; **Razem zł 1,722.416'44.**

ZYSKI:

Produkcja zł 1,720.257'64; Wpływy uboczne zł 2.158'80; **Razem zł 1,722.416'44.**

Komisja Likwidacyjna Towarzystwa Akc.

Fabryki Superfosfatów i Przetworów Chemicznych „STRZEMIESZYCE”

zawiadamia, iż Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, dnia 21 lipca 1930 roku odbyte, zatwierdziło sprawozdanie Komisji o ukończeniu likwidacji.

Prenumerując

„Lot Polski”

popieracie L. O. P. P.

Prenumerata roczna zł 12 — P. K. O. 7.860
Warszawa — Długa 50

Zarząd Angielsko - Szwedzko - Polskiego Przemysłu Gumowego „Gentleman”, Sp. Akc.

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 30 sierpnia 1930 r., o godz. 5 po południu w lokalu siedziby Spółki w Łodzi, ul. Limanow-skiego Nr. 156. z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie z działalności za ubiegły 1929/30 rok operacyjny wraz z bilansem, rachunkiem zysków i strat oraz protokołem Komisji Rewiz.;
- 2) Podział zysku za ubiegły okres operacyjny;
- 3) Wynagrodzenie dla Władz Spółki;
- 4) Budżet i plan działania na 1930/1 r.;
- 5) Kupno majątku nieruchomego i obciążenie tegoż lub innych nieruchomości Spółki;

- 6) Zmiana Statutu i uzgodnienie tegoż z prawem o spółkach akcyjnych;
- 7) Wybór zagranicznych instytucji kredytowych, których dowody depozytowe lub zastawowe na akcje spółki ważne będą do uzyskania prawa uczestniczenia i głosowania na Walnych Zgromadzeniach;
- 8) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 9) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

UWAGA. — Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć i brać udział w głosowaniu na Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć akcje swoje lub dowody depozytowe instytucji kredytowych, najdalej do dn. 23 sierpnia 1930 r. w lokalu Zarządu, Łódź, ul. Limanowskiego 156.

Akcyjny Bank Hipoteczny.

Bilans surowy na dz. 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY:

Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim i P. K. O. zł 596.302'94; Waluty zagraniczne zł 1.127.956'06; Papiery wartościowe: papiery państwowe zł 155.419'82, listy zastawne zł 2.532.951'30, obligacje zł 10.657'52, akcje zł 9.853'42, razem zł 2.708.882'06; Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych zł 1.082.598'46; Papiery wartość. ustaw. kapitału zapasowego zł 299.945'31; Banki krajowe zł 3.251.796'33; Banki zagr. zł 1.481.183'23; Weksle zdyskontowane zł 27.103.903'31; Weksle protestowane zł 1.349.610'71; Rachunki bieżące (saldo debetowe): zabezpieczone zł 20.527.972'82, niezabezpieczone zł 1.858.316'20, razem zł 22.386.289'02; Pożyczki terminowe zł 3.150.870'83; Ruchomości zł 3.218'05; Nieruchomości zł 4.544.625'44; Koszty handlowe i administracja nieruchomości zł 1.726.222'42; Rachunki Oddziałów zł 5.031.948'24; Długoterm. pożyczki hipot. zł 29.256.206'00; Różne rachunki zł 327.040'18; Aktywa oddziału kredytu długotermin. zł 2.426.172'93; **Ogółem zł 107.854.771'52.**

STAN BIERNY:

Kapitały własne: zakładowy zł 5.000.000'00, zapasowy zł 1.849.891'64, inne rezerwy zł 902.235'45, fundusz amortyzacyjny zł 275.645'01, razem zł 8.027.772'10; Wkłady: terminowe zł 9.457.509'81, a vista zł 1.402.838'44, na książeczki wkładc. zł 24.016.669'34, razem zł 34.877.017'59; Rachunki bieżące (saldo kredytowe) zł 5.123.355'07; Zobowiązania inkasowe zł 46.585'94; Redyskonto weksli zł 6.294.764'86; Banki krajowe zł 2.505.199'46; Banki zagraniczne zł 9.387.124'89; Fundusz emerytalny i fundusze wieczyste zł 43.127'23; Procenty, prowizje i różne zyski zł 3.346.151'83; Rachunki Oddziałów zł 5.036.862'56; Zyski z lat ubiegł. zł 270.345'54; Listy zastawne zł 29.256.206'00; Różne rachunki zł 1.234.715'25; Pasywa oddziału kredytu długoterminow. zł 2.405.543'20; **Ogółem zł 107.854.771'52.**

Gwarancje zł 2.784.102'83; Inkaso zł 6.944.338'79.

MAPA

Produkcji, Zużycia i Wywozu
WĘGLA KAMIENNEGO
W POLSCE W 1927 R.

OPRACOWAŁ

Inż. Dunin-Marcinkiewicz

CENA zł 25

Do nabycia w Administracji Tygodnika
„POLSKA GOSPODARCZA”

BIBLIOTEKA EKONOMICZNA

TYGODNIKA

„PRZEMYSŁ I HANDEL”

1) bez serji.— <i>M. Łempicki.</i> — Nasz pierwszy budżet państwowy, 1921 (wyczerpane)	2'—	27) „ IX — <i>J. Gieysztor.</i> — Tranzyt jako problem międzynarodowy	1'00
2) <i>J. Zaglenczny.</i> — Warunki rozwoju cukrownictwa w Polsce 1922 (wyczerp.)	0 20	28) „ X — <i>Gustaw Taube jr.</i> — Komercjalizacja Warszawy	1'50
3) <i>F. Prochaska.</i> — Stosunek W. M. Gdańska do Polski pod względem celnym 1923 (wyczerpane)	0'40	29) „ X — <i>Wincenty Jastrzębski.</i> — Zadania i metody pracy Komisji Ankietowej	1'00
4) <i>Inż. St. Świętochowski.</i> — Państwowe przedsiębiorstwa górnicze - hutnicze, 1924 (wyczerpane)	0 50	30) „ XII — <i>Stanisław Pszczółkowski.</i> — Kredyty zagraniczne i ich rola w polskiej polityce kredytowej	2'50
5) „ <i>Inż. St. Świętochowski.</i> — Przedsiębiorstwa państwowe w Polsce, 1925 (wyczerpane)	0'40	31) „ XIII — <i>Z. R. Gawroński.</i> — Zwalczenie trustów w Stanach Zjednoczonych	2'00
6) „ <i>Inż. St. Świętochowski.</i> — Polska administracja górnicza, 1925 (wyczerp.)	0'30	32) „ XIV — <i>S. Fr. Królikowski.</i> — W sprawie metody obliczania stawek celnych	1'50
7) „ <i>Dr. J. Podkomorski.</i> — Zasadnicze zadania monopolu spirytusowego, 1925	0 20	33) „ XV — <i>St. Starzyński.</i> — Położenie klasy robotniczej po przewrocie majowym	1'20
8) „ <i>Dr. F. Młynarski.</i> — Powrót Anglii do waluty złotej, 1925.	1'—	34) „ XVI — <i>J. Kulikowski.</i> — Rozbudowa miast i jej finansowanie	2'00
9) „ <i>Inż. Cz. Klarner.</i> — W sprawie programu gospodarczego Rządu, 1925 (wyczerp.)	0'30	35) „ XVI — <i>S. Szwalbe.</i> — Polityka państwa w zakresie obrotu żytem (wyczerpane)	2'00
10) „ <i>Inż. Cz. Klarner.</i> — Rola Polski w obrocie międzynarodowym 1925, (wyczerp.)		36) „ XVII — <i>S. Starzyński.</i> — Stan Finansowy Polski w roku 1927	2'00
11) „ <i>Inż. Cz. Klarner.</i> — Instytut Handlu Zagranicznego, 1925.	0'30	37) „ XIX — <i>Józef Kozuchowski.</i> — Kapitał zagraniczny w przemyśle polskim	2'00
12) „ <i>Ad Rudzki.</i> — Wpływ wyniku rokowań handlowych z Niemcami na kierunek handlu zamorskiego Polski, 1925 (wyczerpane)	0'30	38) „ XX — <i>Henryk Rozenberg.</i> — Polityka Państwa w dziedzinie zaopatrzenia ludności w chleb (wyczerpane)	1'50
13) „ <i>Inż. St. Świętochowski.</i> — Analiza dochodowości państwowych przedsiębiorstw górniczo-hutniczych, 1925	0 20	39) „ XXI — <i>Zygmunt Karpiński.</i> — Waluta złota i pozłacana	1'50
14) „ <i>Inż. K. Bukowski.</i> — Kilka uwag o państwowym przemyśle solnym w Polsce, 1926 (wyczerpane)	0 20	40) „ XXII — <i>Jerzy Lubowicki.</i> — Zasady reformy podatkowej	3'00
15) „ <i>Inż. W. Polkowski.</i> — Sprawa mieszkaniowa w Polsce, 1926	0 20	41) „ XXIII — <i>Marjan Turcki.</i> — Problem aktywizacji bilansu handlowego	3'00
16) „ <i>F. Rostkowski.</i> — Sześć lat polskiej polityki handlowo-morskiej, 1926	0'50	42) „ XXIV — <i>Stefan Konopski.</i> — Ochrona celna w poszczególnych państwach w świetle badań międzynarodowych	1'00
17) „ <i>H. Gliwic.</i> — Nowy bankier świata, 1925	0'50	43) „ XXV — <i>Henryk Romanowski.</i> — Obrót bezgotówkowy (wyczerpane)	1'00
18) bez serji <i>Inż. St. Świętochowski.</i> — Jeszcze w sprawie państwowych przedsiębiorstw górniczo-hutniczych, 1926	0'30	44) „ XXVI — <i>Karol Bajer.</i> — Zarys uprzemysłowienia Woj. Łódzkiego ze specjalnym uwzględnieniem przemysłu włókienniczego	1'50
19) Tom I — <i>J. Kulikowski.</i> — Bankowość polska i problem jej sanacji, 1926	1'20	45) „ XXVII — <i>Dr. Stanisław Wachowiak.</i> — Targi i wystawy w Polsce	1'00
20) „ II — <i>Dr. J. Podkomorski.</i> — O właściwej formie monopolu spirytusowego w Polsce, 1926	0'70	46) „ XXVIII — <i>Jan Miklaszewski.</i> — Ogólny rzut oka na rozwój produkcji leśnej i obrotu drzewnego Polski współczesnej	2'50
21) „ III — <i>Dr. F. Młynarski.</i> — Międzynarodowe znaczenie spadku złotego, 1926	1'50	47) „ XXIX — <i>Inż. Czesław Klarner.</i> — Zagadnienie mieszkaniowe w niepodległej Polsce	2'00
22) „ IV — <i>St. Pszczółkowski.</i> — Stabilizacja kursu złotego, 1926	1'20	48) „ XXX — <i>Inż. Jędrzej Moraczewski.</i> — Roboty publiczne	0'80
23) „ V — <i>Inż. Cz. Klarner.</i> — Dorobek czterech miesięcy (dwie mowy program.), 1926	1'00	49) „ XXXI — <i>Władysław Gieysztor.</i> — Przedsiębiorstwa państwowe	1'00
24) „ VI — <i>Dr. L. Barański.</i> — Uwagi nad obiegiem pieniężnym w Polsce w latach 1924 — 1926, 1926	1'50	40) „ XXXII — <i>Józef Kozuchowski.</i> — Wojna w życiu gospodarczym Polski	1'00
25) „ VII — <i>F. Prochaska.</i> — Klauzula największego uprzywilejowania	1'50	51) „ XXXIII — <i>Dr. Marcin Szarski.</i> — Bankowość polska	1'50
26) „ VIII — <i>A. Siebeneichen.</i> — Rozwój czy upadek portu gdańskiego	1'20	52) „ XXXIV — <i>Inż. Dr. Stanisław Olszewski.</i> — Fosforyty polskie i ich znaczenie gospodarcze	1'00
		53) „ XXXV — <i>Prof. Dr. Witold Staniewicz.</i> — Uwagi o reformie stosunków rolnych w Polsce	1'50

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH ORAZ BEZPOŚREDNIO W ADMINISTRACJI TYG. „PRZEMYSŁ I HANDEL” — WARSZAWA, ELEKTORALNA 2, POK. 26

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA W WARSZAWIE
UL. KRÓLEWSKA 5

DEPARTAMENT
BUDOWLANY
WARSZAWA,
ULICA SIENNA Nr. 17

ZAŁATWIA OPERACJE BANKOWE, W SZCZEGÓLNOŚCI:

1) SKUP I SPRZEDAŻ WEKSLI	TOŚCIOWYCH, DOKUMENTÓW ORAZ KOSZTOWNOŚCI
2) NABYWANIE I SPRZEDAWANIE NA RACHUNEK WŁASNY WALUT OBcych ORAZ PAPIERÓW WAR- TOŚCIOWYCH PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH I INNYCH	6) UDZIELANIE KREDYTU DŁUGO- TERMINOWEGO PRZEZ EMISJĘ 7½ LISTÓW ZASTAWNYCH, 7½ OBLIGACyj KOMUNALNYCH, A DLA POTRZEB PRZEMYSŁU 7½ OBLIGACyj BANKOWYCH.
3) INKASOWANIE WSZELKIEGO RO- DZAJU NALEŻNOŚCI	PAPIERY TE WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WA- LUCIE ZAOPATRZONE SĄ W GWA- RANCJĘ SKARBU PAŃSTWA ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.
4) WYDAWANIE PRZEKAZÓW NA MIEJSCOWOŚCI W POLSCE ORAZ ZAGRANICĄ POŁOŻONE	
5) PRZYJMOWANIE DO DEPOZYTU WSZELKICH PAPIERÓW WAR-	

KAPITAŁY WŁASNE BANKU WYNOSZĄ zł 200,000.000

20 ODDZIAŁÓW PROWINCJONALNYCH

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH
WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-04, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINE, ŚWIECE, WAZE-
LINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NĄ, LOTNICZĄ, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFTĘ: RAFINOWANĄ I SILNOPLOMIENNĄ. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 114-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY